

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Research Memoranda
Nummer 2 / 2010
Jaargang 6

Conservatoir beslag in Nederland

Conservatoir beslag in Nederland

Zekerheid en pressiemiddel

M. Meijsen & A.W. Jongbloed

Research Memoranda 2010 - nr 2

ISBN 978-90-1238-391-2

9 789012 383912

Sdu UITGEVERS

Mr. M. Meijssen
Prof. mr. A.W. Jongbloed

Conservatoir beslag in Nederland

Zekerheid en pressiemiddel

De Begeleidingscommissie:

Prof. dr. J.F. Bruinsma, voorzitter, mr. R.J.B. Boonekamp, Dr. R.J.J. Eshuis,
mr. R.C. Hartendorp (tot 1 mei 2009), Dr. A. Klijn (vanaf 1 mei 2009),
mr. C.M. Molhuysen, mr. J.M. Wisseborn

Inhoud

	Woord van dank	7
	Conservatoir beslag als intrigerend curiosum	9
	Samenvatting	15
1	Achtergronden en vraagstelling van het onderzoek	22
	Opzet van het rapport (leeswijzer)	23
2	Conservatoir beslag in vogelvlucht	24
2.1	Doel van het conservatoir beslag	24
2.2	De plaats van het executie- en (conservatoir) beslagrecht binnen het Nederlandse rechtssysteem	24
2.3	De wettelijke regeling inzake conservatoir beslag	25
2.4	Conservatoir beslag leggen	26
2.5	Gevolgen van het conservatoir beslag	28
2.6	Vordering tot opheffing van conservatoir beslag	29
2.7	Einde van het conservatoir beslag: overgang in executoriaal beslag of afwijzing van de vordering in de hoofdzaak	30
2.8	Het grijs/zwart maken van beslag	31
2.9	Europese ontwikkelingen	32
3	Onderzoeksmethoden en dataverzameling	34
3.1	Kwantitatieve gegevens	35
3.2	Kwalitatieve gegevens	38
3.3	Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens	41
4	De eerste pijler: verlofverlening	42
4.1	Verlofverlening in de praktijk	42
4.2	Wie legt welk beslag en waarvoor?	46
4.3	Het waarom achter het beslag en de gevolgen voor de wederpartij	55
4.4	Waarborgaspecten bij verlofverlening	57
4.5	Conclusie	59

5	De tweede pijler: het opheffingskortgeding	61
5.1	Inleiding	61
5.2	Ontwikkelingen in de toepassing van artikel 705 Rv en voorganger artikel 732 Rv (oud)	62
5.3	Opheffingskortgeding in de praktijk: kwantitatieve en kwalitatieve resultaten	67
5.4	Conclusie	77
6	Resultaten in hoofdzaken	79
6.1	Inleiding	79
6.2	Resultaten in hoofdzaken	79
6.3	Conclusie	86
7	De derde pijler: aansprakelijkheid voor onrechtmatig beslag	88
7.1	Inleiding	88
7.2	Onrechtmatig beslag	89
7.3	Toepassing van het leerstuk misbruik van recht	92
7.4	Schadevergoeding bij onrechtmatig beslag	94
7.5	Schadevergoedingsacties in de praktijk: kwantitatieve en kwalitatieve resultaten	96
7.6	Conclusie	98
8	Aanbevelingen	99
8.1	De drie afzonderlijke pijlers	99
8.2	Het evenwicht	99
8.3	Blik op de praktijk	100
8.4	Advies: versterking van waarborgen	101
8.4.1	Het Full Disclosure-beginsel	102
8.4.2	Herijking van 'vanzelfsprekendheden'	105
	Literatuurlijst	107
	Bijlagen	117

Woord van dank

Een woord van dank mag op deze plaats niet ontbreken. Dit omdat een omvangrijk onderzoek als het onderhavige niet tot deze resultaten had kunnen leiden zonder de medewerking, openheid en het doorzettingsvermogen van velen die bij de opzet en uitvoering hiervan betrokken zijn geweest. De eerste schreden werden gezet toen door de Raad voor de rechtspraak, in de personen van Rogier Hartendorp en Albert Klijn, het belang van meer inzicht in het functioneren van conservatoir beslag in de praktijk werd onderschreven en de Raad toestemming verleende voor het uitvoeren van dit onderzoek. De rechtbankpresidenten, sectorvoorzitters en coördinatoren van griffies verleenden vervolgens medewerking en stelden menskracht ter beschikking. Een cruciale rol hebben de lokale IT-, archief- en griffiemedewerkers gespeeld, die met vasthoudendheid hebben geholpen bij het verzamelen en soms letterlijk uitgraven van de kwantitatieve gegevens. Met name Gerlofke Winia, Menno van der Woude en Hans Holstege hebben hierbij reddend denkwerk verricht. Student-assistentes Lonneke van Gent en Monique Hennevelt hebben op de griffies hands-on assistentie verleend bij verzamelwerkzaamheden. Monique Hennevelt heeft bovendien een belangrijke bijdrage geleverd aan de juridische researchwerkzaamheden en tekstuele vormgeving van het rapport.

De welwillende medewerking van de beroepsgroep advocatuur aan de telefonische vraaggesprekken is een onmisbare schakel geweest bij het verkrijgen van inzicht in de overwegingen en handelwijze in het kader van beslaglegging.

De uit diverse juridische disciplines samengestelde Begeleidingscommissie, verbonden aan dit onderzoek, heeft een bevlogen, betrokken en kritische bijdrage geleverd bij de vaststelling van de onderzoeksmethodieken en de uiteindelijke vorm van het eindrapport dat nu voor u ligt.

Mirjam Meijssen
Ton Jongbloed

Conservatoir beslag als intrigerend curiosum

Kan een schuldeiser, wanneer diens vordering rechtmatig en door de rechter toegewezen is, zijn claim ook verzilveren? Als het antwoord ontkenkend zou zijn, moet aan de effectiviteit van de civiele procedure getwijfeld worden. Het ligt in de rede dat een organisatie die effectiviteit in het beleidsvaandel voert (Agenda van de Rechtspraak 2008-2011) aandacht heeft voor factoren die hierop van invloed zijn. Zo verscheen vorig jaar de studie 'De daad bij het woord'¹ waarin verslag wordt gedaan van de naleving van uitspraken in civiele bodemprocedures. Kan men die studie karakteriseren als gericht op het uiteinde van de procedure, de onderhavige studie naar conservatoir beslag vormt een studie naar de opmaat daarvan. Om er zeker van te zijn dat een vanuit het perspectief van de eiser gezien gewenste procedurele afloop zich ook materieel vertaalt, wordt verhaald op voorhand 'veilig gesteld', om het eenvoudig te zeggen. Anders dan over de praktijk van de naleving, waarover wel enige, zij het gedateerde, kennis bestond, is over de praktijk van het conservatoir beslag vrijwel niets bekend. Een dubbele reden dus om in dit kader dat onderwerp voorwerp van onderzoek te maken.

Een bijzondere regeling

Het verkrijgen van verlov van de rechter voor het leggen van conservatoir beslag is in Nederland procedureel gezien eenvoudig. Een korte uiteenzetting van de – vermeende – vordering (of het recht) is veelal voldoende. De voorzieningenrechter die het verzoek beoordeelt zal daarbij in de meeste gevallen de beoogd beslagene niet horen. Die beoordeling vindt – in bewoordingen van de wet – plaats na summier onderzoek, hetgeen wil zeggen dat wordt uitgegaan van de gegevens die de verzoeker verstrekt en de juistheid hiervan. Een plausibel, consistent en juridisch logisch klinkend verzoek wordt daarmee in beginsel gehonoreerd met een goedkeurende handtekening (of stempel), vaak diezelfde dag nog. Het besluit van de rechter vermeldt, tenzij afwijzend, geen motivering. Tot zover de ene kant, die van de beslaglegger.

Een plausibel, consistent en juridisch logisch klinkend verzoek wordt in beginsel gehonoreerd met een goedkeurende handtekening, vaak diezelfde dag nog. De vraag dient zich aan waarom hoofdbeginselen die in een 'normale' civiele procedure op tegenspraak onmisbaar worden geacht, zoals hoor en wederhoor, de openbaarheid van behandeling en motivering van de beslissing, in het geval van conservatoir beslag blijkbaar geen rol meer spelen.

Dan de kant van de beslagene. Vanuit diens perspectief bezien zal het verlov en een daaropvolgende beslaglegging veelal ingrijpende gevolgen hebben. Daarbij kan hij geen beroep

¹ Eshuis, 2009.

aantekenen tegen een verleend verlot. De beslaglegger heeft in het geval van een afwijzing deze mogelijkheid wel. Wanneer de beslagene tegen het beslag wil opkomen, moet deze een kortgedingprocedure tegen de beslaglegger instellen. Daarmee komt de beslagene in de rol van eiser terecht, met als gevolg dat hij in dit opheffingskortgeding het onrechtmatige van het beslag aannemelijk zal moeten maken.

Ook in vergelijking met de ons omringende landen is de Nederlandse regeling inzake conservatoir beslag een vreemde eend in de bijt te noemen. Elders moet een beslaglegger toch zeker minimaal met een gedegen onderbouwing van de vordering komen en vaak ook aantonen dat er daadwerkelijk redenen zijn op grond waarvan vermoed kan worden dat een schuldenaar vermogensbestanddelen aan verhaal zal onttrekken.

De vraag dient zich aan waarom nu hoofdbeginselen die in een 'normale' civiele procedure op tegenspraak onmisbaar worden geacht, zoals hoor en wederhoor, de openbaarheid van behandeling en motivering van de beslissing, in het geval van conservatoir beslag blijkbaar geen rol meer spelen. Een antwoord kan worden gevonden in redenen van praktische aard: indien een beoogd beslagene kennis zou hebben van een verzoek tot beslaglegging, bestaat de mogelijkheid dat deze vermogensbestanddelen laat verdwijnen, zodat hierop geen beslag meer kan worden gelegd. Snelheid en gebrek aan kennis van wat te gebeuren staat zijn dus essentieel. In ons land wordt grote waarde gehecht aan de mogelijkheid om in een stadium dat er nog geen rechterlijk oordeel over een vordering gegeven is, door een schuldeiser toch bewarende maatregelen kunnen worden getroffen. De bedoeling hiervan is dat schuldeisers na verkrijging van een executoriale titel niet het risico lopen om met een oninbare vordering te blijven zitten. Dit alles klinkt niet alleen logisch maar ook eenzijdig, en dat is het goed beschouwd ook.

Waarborgen

Vrijwel alle juridische handboeken die handelen over het burgerlijk procesrecht in Nederland kenschetsen het conservatoir beslag als een middel dat ingrijpend van karakter is. En omdat het verlot om conservatoir beslag te kunnen leggen zo gemakkelijk verkregen wordt, en de gevolgen voor degene die met het beslag wordt geconfronteerd zo groot kunnen zijn, zijn in de wet waarborgen opgenomen, bedoeld ter bescherming van de positie van de beslagene.

Een eerste belangrijke waarborg is dat de beslaglegger verplicht wordt om binnen korte tijd (meestal veertien dagen) na het leggen van beslag een hoofdprocedure in te stellen. Daarin zal

moeten blijken in hoeverre sprake is van een gerechtvaardigde vordering die aan het beslag ten grondslag ligt (en dus een gerechtvaardigd beslag). Op deze wijze wordt voorkomen dat een beslag wordt gelegd, de beslagene intussen niet weet waar hij aan toe is en bovendien niet over zijn vermogensbestanddelen kan beschikken.

Een tweede waarborg vormt het opheffingskortgeding: als de beslaglegging een feit is, kan de beslagene (of een andere belanghebbende) als eiser in een kort geding procedure tegen dat beslag opkomen en om opheffing of wijziging van het beslag vragen.

Een derde waarborg ten slotte vormt de aansprakelijkheid van de beslaglegger voor een onrechtmatig beslag. De beslaglegger kan veroordeeld worden tot een vergoeding van de schade aan de beslagene die door het beslag is veroorzaakt.

Drie waarborgen – pijlers genoemd – vormen een samenhangend geheel waarbinnen sprake is van een zogenaamde compenserende werking: een beperkte toetsing binnen de pijler ‘verlof’ vraagt om een serieus tegengewicht binnen de pijlers ‘opheffingskortgeding’ en ‘aansprakelijkheid bij onrechtmatig beslag’.

Binnen deze drie pijlers wordt verondersteld sprake te zijn van een zogenaamde compenserende werking, waarmee bedoeld wordt dat een beperkte toetsing binnen de pijler ‘verlof’ om een serieus tegengewicht vraagt binnen de pijlers ‘opheffingskortgeding’ en ‘aansprakelijkheid bij onrechtmatig beslag’. Ofwel: omdat verlofverlening vrijwel altijd zonder tegenspraak en op grond van uitsluitend informatie van de beslaglegger plaatsvindt, moet een onterecht verleend verlof elders in het geheel kunnen worden teruggedraaid en dient de gedupeerde beslagene schadeloos gesteld te worden. Ook het omgekeerde is het geval: zou er sprake zijn van een gedegen en diepgaand onderzoek alvorens verlof wordt verleend, dan zal er minder vaak aanleiding zijn om in een kort geding opheffing van het beslag te vorderen.

Het onderzoek waarvan in dit Research Memorandum verslag wordt gedaan, richt zich op de vraag naar de mate waarin er in de huidige praktijk sprake is van die compenserende werking. Met name de werking van de waarborgfuncties neemt daarbij een belangrijke plaats in.

Terugblik in de tijd

Maatschappelijke ontwikkelingen en een veranderende wereld als gevolg hiervan zijn van ieder tijdperk. Het verbaast dan ook niet dat het oorspronkelijke ‘arrest’ (de toenmalige term voor beslag) in de loop der tijden wijzigingen heeft ondergaan. Zo bestond conservatoir beslag rond het jaar 1600 nog uit gewoonterecht. Met de codificatie, twee eeuwen later, werd de paritas

- 2 Voorheen kon een schuldeiser/arrestant zich met voorrang verhalen op de opbrengst van goederen van de schuldenaar/gearresteerde. Sedert codificatie is sprake van gelijkheid van schuldeisers, behoudens voorrang-rechten. Dit betekent dat schuldeisers, met inachtneming van voorrangrechten, naar rato van de hoogte van ieders vordering in de opbrengst dienen te delen. Naar huidig recht: art. 3:277 lid 1 BW.

creditorum-gedachte² geïntroduceerd, waarmee de preferentie van de beslaglegger op de opbrengst van een te executeren goed is losgelaten en de mogelijkheid voor de schuldenaar om de minst bezwarende wijze van executeren te verzoeken, verdween. Dit betekent dat de moderne beslaglegger, indien deze vermoedt dat hij de uiteindelijke executieopbrengst met andere schuldeisers zal moeten delen, voor een hoger bedrag dan zijn eigenlijke vordering beslag zal willen en kunnen leggen. Dit werkt in het nadeel van de beslagene, omdat minder snel sprake zal zijn van beslaglegging voor een te hoog bedrag en bovendien de beoordeling hiervan door de rechter moeilijker is geworden.

Oorspronkelijk kon uitsluitend beslag worden gelegd op roerende zaken. In de loop der tijd heeft een aanzienlijke uitbreiding plaatsgehad van de vermogensbestanddelen die vatbaar zijn voor beslag. Ook de aard van de vorderingen waarvoor beslag kan worden gelegd is allengs ruimer geworden: zo kan op grond van de huidige wet ook ten behoeve van levering van een goed en voor sommige toekomstige vorderingen beslag gelegd worden. Vandaag de dag kan een beslaglegger zich verhalen (en daarmee ook beslag leggen) op alle vermogensbestanddelen van de schuldenaar en ook kunnen meer schuldeisers zich verhalen op een bepaald goed. In het kader van de verlovverlening diende de beslaglegger in het verleden een 'vrees voor verduistering' aan te tonen. Naar huidig recht is dit nog slechts in een drietal situaties vereist en wordt dit bovendien bij het beoordelen van een verzoekschrift vaak helemaal niet of weinig diepgaand getoetst. Als opheffingsgrond in kort geding heeft dit criterium daarom feitelijk geen betekenis meer.

Verskillende ontwikkelingen hebben de positie van de beslaglegger versterkt. Een deel van de ontwikkelingen vloeit echter logisch voort uit de groei en toenemende complexiteit van het handelsverkeer.

Voor het opheffingskortgeding heeft de Hoge Raad een bestendige lijn ingezet waarin op de beslagene een aannemelijkheidslast rust van het bestaan van de noodzaak om het beslag op te heffen of te wijzigen. Het imperatief karakter van de in de wet opgenomen opheffingsgronden wordt door de Hoge Raad zo uitgelegd dat de voorzieningenrechter het beslag niet altijd hoeft op te heffen wanneer de beslagene heeft aangetoond dat de vordering van de beslaglegger summierlijk ondeugdelijk of het beslag onnodig is. Dit is het geval omdat een belangenafweging door de rechter desondanks toch tot een andere beslissing kan leiden. Hierbij is uitgangspunt dat ook voor een vooralsnog geheel onbewezen vordering beslag moet kunnen worden gelegd, aldus de Parlementaire geschiedenis en in navolging hiervan de Hoge Raad. Nuancerende bewoordingen die in het verleden in de doctrine te vinden waren, zoals die van Cleveringa ('aan

het blijken van de summierlijke ondeugdelijkheid of het onnodige van het beslag moeten niet al te strenge eisen worden gesteld'), zien we in deze lijn van de Hoge Raad niet terug. Dit geldt evenzo voor bijvoorbeeld een relativerende tekst in de Parlementaire geschiedenis (1992), die luidt: 'De praktische betekenis dat de beslagene de summierlijke ondeugdelijk moet aantonen moet niet worden overschat.' De Hoge Raad legt vooral de nadruk op de belangen van de schuldeiser, voor wie verhaal mogelijk moet zijn wanneer deze in de hoofdprocedure in het gelijk wordt gesteld.

Anderzijds heeft de Hoge Raad met betrekking tot de aansprakelijkheid van de beslaglegger voor *geheel* onterecht gelegd beslag een versoepeling van de bewijslast voor de beslagene bewerkstelligd. In deze situatie geldt daarom nu een risicoaansprakelijkheid zonder schuld. Bij een *gedeeltelijk* onterecht gelegd beslag echter moet de beslagene aansprakelijkheid van de beslaglegger aantonen langs de weg van misbruik van recht, hetgeen geen gemakkelijke weg is omdat hoge eisen worden gesteld aan feitelijke onderbouwing en bewijslevering.

Ten slotte is het vooraf bezwaar maken tegen een beslag bij de voorzieningenrechter vrijwel afgeschaft. Een beroep op deze rechtersregeling is nog slechts bij enkele gerechten mogelijk.

Voorgaande ontwikkelingen beschouwend blijkt dat vrijwel al deze veranderingen de positie van de beslaglegger hebben versterkt. Een deel van de ontwikkelingen vloeit echter logisch voort uit de groei en toenemende complexiteit van het handelsverkeer. Niet is te bestrijden dat enerzijds een groeiende behoefte aan bewarende maatregelen is ontstaan en anderzijds burgers en bedrijven gemakkelijk en op veel meer fronten met een beslag geconfronteerd (kunnen) worden.

Het aantal opheffingskortgedingen bedraagt minder dan vijf procent ten opzichte van het aantal verleende verloven. Onbekend is waar dit door wordt veroorzaakt. Sommigen zoeken de verklaring in een goede werking van de wijze van verlofverlening, anderen menen dat het opheffen of wijzigen van een beslag zo moeilijk is (geworden) dat de kansen om een dergelijke procedure succesvol te doen eindigen gering zijn, waardoor ervan wordt afgezien.

Specifieke aandacht voor het opheffingskortgeding

Het opheffingskortgeding speelt een cruciale rol als vangnet voor die gevallen waarin ten onrechte verlof werd verleend. Algemeen bekend is inmiddels wel dat het aantal opheffingskortgedingen gering is, namelijk minder dan vijf procent ten opzichte van het aantal verleende verloven. Op deze waarborg wordt dus beperkt een beroep gedaan. Onbekend is waar dit door

wordt veroorzaakt. Sommigen, waaronder ook voorzieningenrechtters, zoeken de verklaring wel in een goede werking van de wijze van verlovverlening, waarbij sprake is van een zeer beperkt aantal onterechte of zeer belastende beslagen. Anderen menen dat het door de ontwikkelingen in de toepassing van de regeling voor het opheffen of wijzigen van een beslag zodanig moeilijk is (geworden) om een dergelijke procedure succesvol te doen eindigen dat ervan wordt afgezien. Duidelijk zal zijn dat de werkelijke toedracht een groot effect heeft op de waarborg in de tweede pijler en het tegenwicht dat het opheffingskortgeding feitelijk biedt tegen de eenzijdige procedure die wordt gevolgd bij de verlovverlening waar de beoogd beslagene, uitzonderingen daargelaten, geen deel van uitmaakt.

Dat beslaglegging ook kan worden gebruikt (of zelfs misbruikt) voor het leggen van druk op de wederpartij en zelfs erger, het ernstig in het nauw brengen van de wederpartij, is bekend. Het is dan ook niet voor niets dat de regeling van conservatoir beslag ook maatregelen ter bescherming van de beslagene kent.

Evenwichtigheid

Een (schuld)eisner moet nadat de rechter zijn vordering als terecht heeft beoordeeld ook daadwerkelijk betaald (of geleverd) krijgen. Dat is een als vanzelfsprekend klinkend uitgangspunt. Het is ook het vertrekpunt van de regeling inzake conservatoir beslag. Even vanzelfsprekend is dat burgers en bedrijven niet zonder goede reden met een beslaglegging mogen worden geconfronteerd. Dat beslaglegging ook kan worden gebruikt (of zelfs misbruikt) voor het leggen van druk op de wederpartij en zelfs erger, het ernstig in het nauw brengen van de wederpartij, is bekend. Het is dan ook niet voor niets dat de regeling van conservatoir beslag ook maatregelen ter bescherming van de beslagene kent. Dit klemt te meer gezien de beperkte toetsing van de vordering van de beslaglegger in de eerste pijler.

De ontwikkelingen in de loop der tijd hebben met name de positie van de beslaglegger versterkt. Hetgeen leidt tot de vraag of de waarborgen die beslagene moeten beschermen tegen misbruik nog wel voldoende tegenwicht bieden tegen het 'geweld' van een (deels) onrechtmatige beslaglegging.

Samenvatting

Dit onderzoeksverslag heeft de evenwichtigheid van het Nederlandse systeem van conservatoir beslag tot onderwerp. Het vormt een vervolg op een onderzoek naar de beoordeling van beslagrekesten dat in 2007 plaatsvond. In het kader van het nu voorliggende onderzoek zijn alle 267 opheffingskortgedingen uit 2006, naar aanleiding van 6971 verleende verloven, die werden aangebracht bij zes Nederlandse rechtbanken (drie grote en drie kleinere), op kenmerken en resultaat onderzocht. Hierbij zijn de bijbehorende rekest en hoofdzaak gezocht, omdat deze informatie geven over de uiteindelijke terechtheid van die beslagen. Er is een vergelijkingsgroep geconstrueerd van beslagen zonder opheffingskortgeding om de bijzonderheden van procedures met en zonder opheffingskortgeding in beeld te kunnen brengen. Ook werd met 29 advocaten van beslagleggers en 29 advocaten van beslagenen die in 2008 te maken kregen met een beslag een uitgebreid telefonisch vraaggesprek gevoerd om inzicht te verkrijgen in de redenen voor het leggen van beslag, de effecten hiervan en de overwegingen en motieven van beslagenen om daar al dan niet tegen in het geweer te komen.

Een verzoekschrift om conservatoir beslag te mogen leggen (beslagrekest) wordt door de voorzieningenrechter summier beoordeeld (als ware sprake van verstek). Die beoordeling berust slechts op de informatie die door de aankomend beslaglegger wordt verstrekt.

Om te voorkomen dat de beoogd beslagene vermogensbestanddelen vervreemdt in het zicht van beslag, wordt verlof meestal verleend zonder dat de beoogd beslagene van tevoren hierover wordt gehoord. Het gaat hier kortom om een eenzijdige gang van zaken.

De beslagrekest kort getypeerd

De meeste verzoekschriften worden ingediend door en zijn gericht tegen een partij die handelt in het kader van de uitoefening van een beroep of bedrijf. In zaken waarin op het beslag een opheffingskortgeding volgt, is minder vaak sprake van een zakelijke partij die ten laste van een natuurlijke persoon beslag legt, is het financiële belang van de vordering die daaraan ten grondslag ligt gemiddeld hoger en is het beslag vaker meervoudig dan wanneer geen opheffingskortgeding volgt. Veruit het meest wordt beslag gelegd onder een derde, met name onder een financiële instelling, gevolgd door beslag op een onroerende zaak. Uitgesplitst naar regio blijken in Amsterdam relatief veel bankbeslagen voor te komen terwijl in de regio's met kleinere gerechten vaker beslag ten laste van een onroerende zaak wordt gelegd. Over het algemeen wordt beslag gelegd ten behoeve van verhaal, slechts in een gering aantal gevallen ten behoeve van levering (meestal van een onroerende zaak). Het onderliggende geschil heeft in een groot aantal gevallen betrekking op onbetaalde facturen; dat geldt in zowel situaties met als zonder opheffings-

kortgeding. Geschillen in de sfeer van koop/verkoop van een onroerende zaak treft men met name aan in situaties met een aangebracht opheffingskortgeding. Geschillen in verband met een geldlening/kredietrelatie komen aanzienlijk vaker voor bij beslagen waarop geen opheffingskortgeding volgt.

Zekerheid en pressiemiddel

Twee derde van de beslagen wordt niet alleen gelegd om redenen van zekerheidstelling: het leggen van druk op de wederpartij speelt (mede) een rol. Beoordelaars van beslagrekesten zijn zich hiervan bewust, maar dit speelt in de beoordeling van beslagrekesten geen rol van betekenis, tenzij onmiskenbaar is dat het beslag uitsluitend als pressiemiddel wordt ingezet. Omdat de voorzieningenrechter alleen informatie van de beslaglegger heeft, is de kans dat deze zal concluderen dat aan het beslagrekest een oneigenlijk motief ten grondslag ligt of ondeugdelijk is echter zeer klein. De financiële en/of emotionele last van een beslag blijkt niet zozeer afhankelijk te zijn van de aard van het beslag als wel van de omvang hiervan en de omstandigheden waarin de beslagene verkeert.

Waarborgfunctie opheffingskortgeding

In de literatuur wordt aangenomen dat het opheffingskortgeding een belangrijke functie vervult als tegenwicht ten opzichte van de eenzijdigheid die de verloffprocedure kenmerkt. Ook beoordelend voorzieningenrechtsgerechtigden geven aan dat onterechte of onredelijk

knellende beslagen moeten kunnen worden opgeheven of gewijzigd in de kortgedingprocedure van artikel 705 Rv. In deze pijler van het opheffingskortgeding hebben zich eveneens in de loop der tijd wijzigingen voorgedaan die zichtbaar worden in de toepassing van artikel 705 Rv. Een verandering in nuancering en benadering heeft vorm gekregen in rechtspraak van de Hoge Raad. Hierbij hebben de benaderingswijze van de aannemelijkheidslast die op de beslagene rust, het imperatief karakter van de opheffingsgronden, die mede worden uitgelegd als handavingsgrond, en de invulling die wordt gegeven aan het criterium summierlijk ondeugdelijke vordering, de positie van de beslagene in de situatie dat tegen een beslag wordt opgekomen, verzwakt. De positie van de beslaglegger is daarentegen door deze ontwikkelingen sterker geworden omdat in dit stadium van het beslag de prioriteit wordt bepaald door de aard van het middel conservatoir beslag, omdat bij de beoordeling hoofdgezichtspunt is dat verhaal op de schuldenaar niet illusoir mag worden.

Relatief weinig opheffingskortgedingen

Het aanbrengen van een opheffingskortgeding gebeurt slechts in een gering aantal gevallen. Uit eerder onderzoek van Meijssen bleek dat dit in slechts circa 5% van de gevallen gebeurt. In het basisjaar van dit onderzoek gebeurde dit (genormaliseerd) in minder dan vier procent van de afgegeven beslagverloven. Het antwoord op de vraag naar de oorzaak kan worden gezocht in de omstandigheid dat

advocaten van beslagen partijen (zeer) terughoudend omgaan met het aanbrengen van een vordering in kort geding tot opheffing of wijziging van een beslag. Advocaten van zowel beslagleggers als beslagenen geven aan dat slechts in zeer evidente en niet te ingewikkelde gevallen zo'n opheffingskortgeding kans van slagen heeft. De meest aangevoerde opheffingsgrond is de summierlijke ondeugdelijkheid van het door de beslaglegger ingeroepen recht, ofwel de betwisting van de vordering van de beslaglegger.

Niet alle aangebrachte opheffingskortgedingen resulteren in een zitting en daarmee in een uitspraak van de rechter. Ongeveer in een derde van de gedingen wordt de zaak voor de zitting door partijen ingetrokken. In nog eens 13% van de aangebrachte zaken wordt geroyeerd tijdens dan wel na de zitting in verband met een minnelijke schikking tussen partijen. Dit is een normaal beeld in civiele procedures voor de rechtbank. Omdat in veel van deze gevallen sprake zal zijn van de een of andere vorm van zekerheidstelling staat een intrekking of royement in dit stadium voor de beslagene veelal niet gelijk aan een beëindiging van het geschil en diens achterstandpositie. In de zaken waarin wel een inhoudelijke uitspraak volgde, werd in 30% van de aangebrachte zaken het beslag opgeheven en in 6% van de zaken gewijzigd. De belangrijkste grond voor zowel opheffing (30%) als handhaving van het beslag (20%) is de summierlijke ondeugdelijkheid van de vordering van de

beslaglegger. Een voor de beslagene positief resultaat in een opheffingskortgeding is, ook al wordt hier in de praktijk volgens advocaten terughoudend gebruik van gemaakt, allerm minst verzekerd. In de afweging van mogelijkheden om te komen tot oplossing van het geschil en het zich ontdoen van een belastend beslag wordt het daarom aantrekkelijk om voor een andere weg dan die van het opheffingskortgeding te kiezen. Door het beslag heeft de beslaglegger, ook al staat zijn vordering niet in rechte vast, zich een sterke positie verworven indien partijen gaan onderhandelen over de opheffing van het beslag buiten de rechtszaal. Kort gezegd betekent dit dat de dreiging die van een beslag uitgaat, erg effectief is.

Het verloop van de achterliggende hoofdzaken

In het onderzoek zijn ook de hoofdzaken betrokken die betrekking hebben op de vordering die door de beslaglegger aan het beslag ten grondslag is gelegd. Immers, deze geven informatie over de gegrondheid van het beslag. In zowel procedures met voorafgaand opheffingskortgeding als die zonder kon in ongeveer 45% van de onderzochte zaken een hoofdzaak worden getraceerd. Die hoofdzaken blijken te voldoen aan het uit cijfers van de Raad voor de rechtspraak bekende algemene beeld in civiele zaken dat deze hangende een aangebrachte zaak nogal eens wordt ingetrokken of geroyeerd. Zo bleek dat van de getraceerde zaken meer dan

40% van de zaken werd ingetrokken of geroyeerd. Minder dan de helft van de gevonden hoofdzaken eindigde met een inhoudelijk oordeel van de rechter in de vorm van een (verstek)vonnissen (circa 45%).

De doorlooptijden van hoofdzaken (exclusief verstek), gemeten tussen het eerste beslagrekest en de einduitspraak, zijn per datum sluiting gegevensverzameling voor zaken met een voorafgaand opheffingskortgeding vrijwel gelijk aan het landelijk gemiddelde van 17½ maand in civiele geschillen. Hoofdzaken (exclusief verstek) zonder opheffingskortgeding worden sneller afgedaan: in gemiddeld 10½ maand. Een en ander duidt op een grotere complexiteit van zaken waarin een opheffingskortgeding wordt aangebracht. Ten slotte: de vordering van de beslaglegger blijkt zowel in zaken met als zonder voorafgaand opheffingskortgeding door de rechter niet vaak te worden erkend, gemiddeld rond de 8% van de hoofdzaken waarin een vonnis door de rechter is uitgesproken. Een gedeeltelijke toewijzing van de vordering komt in gemiddeld 15% van alle hoofdzaken voor. Dit is, bezien vanuit de doelstelling van zekerheidstelling in afwachting van toewijzing van een vordering in rechte, een zeer gering percentage.

Er zijn twee opvallende verschillen in het verloop van de procedure zichtbaar, tussen zaken waarin in een eerder stadium al dan niet een opheffingskortgeding werd aangebracht. In zaken mét opheffingskortgeding blijkt naar

verhouding vaak sprake te zijn van een ongegronde hoofdvordering: in 64% van de vonnissen, tegenover 25% in zaken zonder opheffingskortgeding. Deze uitkomst ligt in lijn met uitspraken in het voorafgaande opheffingskortgeding. In de helft van die gedingen werd het beslag door de voorzieningenrechter reeds geheel of gedeeltelijk opgeheven; er werd derhalve 'doorgeprocedeerd'. Naar aard en inhoud gezien gaat het bij deze hoofdzaken om complexere, op tegenspraak gevoerde, procedures met een relatief groter geldelijk belang. Men kan dus, terugkijkend, zeggen dat in procedures met een opheffingskortgeding er een gereede kans is dat er iets aan de hand is met de gepretendeerde vordering die door de beslaglegger aan het beslag ten grondslag is gelegd.

Een tweede opmerkelijk verschil is dat bij de zaken waarin géén opheffingskortgeding werd aangebracht meer dan de helft van de uitspraken in de hoofdzaken gebeurt in de vorm van een verstekvonnis. Deze constatering ligt in lijn met bevindingen in eerder onderzoek door Eshuis dat partijen met problematische schuldenposities hiertegen veelal geen verweer voeren. In situaties met voorafgaand opheffingskortgeding komt verstek vrijwel niet voor. Ook hier is sprake van samenhang met de aard van de vordering die aan het beslag ten grondslag ligt; hoofdzaken zonder voorafgaand opheffingskortgeding zijn relatief eenvoudig, hebben betrekking op een relatief gering geldelijk belang en leiden in veel gevallen niet tot tegenspraak.

Dat de wet vereist dat bij beslaglegging ook op korte termijn een hoofdzaak moet worden ingesteld, betekent dat beslagleggers worden gedwongen ook een dergelijke procedure te starten. In weinig gevallen komt het echter tot een einduitspraak in die hoofdzaken, waardoor aan deze voorwaarde vooral een preventief karakter toegeschreven moet worden. Het voorkomt dat beslag wordt gelegd zonder dat de beslaglegger hieraan een vervolg geeft.

Schadevergoeding na onrechtmatig beslag: een papieren tijger

De verplichting van de beslaglegger tot schadevergoeding na een onrechtmatig beslag vormt de derde pijler in het bestel. Het risico van onrechtmatig beslag dient bij de beslaglegger te berusten, aldus de Hoge Raad. Bij een niet bestaande vordering geldt een risicoaansprakelijkheid van de beslaglegger. Ook indien de vordering die aan het beslag ten grondslag is gelegd slechts ten dele in rechte wordt erkend, een beslag lichtvaardig is gelegd of onnodig gehandhaafd, kan sprake zijn van onrechtmatigheid. In dat geval zal echter de beslagene aan de hand van de criteria van misbruik van recht moeten aantonen dat dit het geval is. Als in rechte vaststaat dat een beslag onrechtmatig is, moet de beslagene daarna het bewijs leveren van de ontstane schade. Door de toepasselijke algemene regels inzake schadevergoeding rust op de beslagene de bewijslast inzake causaliteit en toerekening. Tot zover de doctrine. Uit het onderzoek blijkt dat in de

praktijk slechts een beperkt beroep gedaan wordt op de mogelijkheid om na een onrechtmatig beslag schadevergoeding van de beslaglegger te vorderen. Dit komt doordat het een langdurige en moeizame exercitie blijkt te zijn met risico op een (gedeeltelijke) afwijzing van de werkelijk geleden schade, voor zover deze al 'bewijsbaar' becijferd kan worden. In het kader van het onderzoek werd in 107 eindvonnissen slechts door zes beslagene en vier beslagleggers schade gevorderd, waarbij in één geval schadevergoeding aan een beslagene werd toegekend. De vraaggesprekken met advocaten bevestigen dat de regeling inzake de aansprakelijkheid van de beslaglegger op papier een mooie regeling is, doch in de praktijk maar moeizaam toepassing vindt. Hierdoor kan, naar het oordeel van de onderzoekers, van een goed werkende waarborgfunctie, waar eenvoudig en zonder problemen een beroep op kan worden gedaan, niet worden gesproken.

Afwezigheid van compenserende werking binnen de drie pijlers

De beschreven ontwikkelingen in en de onderzochte werking van conservatoir beslag in de praktijk leveren een beeld op van op de achtergrond geraakte waarborgfuncties. De enige verbetering in de positie van de beslagene vormt de risicoaansprakelijkheid zonder schuld die de Hoge Raad heeft aangenomen voor situaties waarin conservatoir beslag geheel ten onrechte is gelegd. Gezien met name de hieraan verbonden bewijsperikelen inzake

causaliteit en het nadien gemaakte onderscheid in beoordeling van geheel en gedeeltelijk onterechte vorderingen kan deze verbetering echter geen tegenwicht bieden tegen de overige achteruitgang in waarborg die in alle drie de pijlers heeft plaatsgevonden. Van een compenserende werking binnen de drie pijlers kan als gevolg hiervan niet worden gesproken: het niveau van waarborg is over de gehele linie gedaald.

Door de beperkte toetsing van het beslagverlof, de invulling van leerstukken die bepalend zijn voor de werking van het opheffingskortgeding en de aansprakelijkheid van de beslaglegger bij onrechtmatig beslag, is een onevenwichtigheid ontstaan. Op zijn minst onzekere, moeizame procedures verklaren het beperkte beroep op de waarborgen van het opheffingskortgeding en de aansprakelijkheid van de beslaglegger. Naast de aanpassingen in de regeling, die op zichzelf deels goed verklaarbaar zijn uit het oogpunt van (technische) ontwikkelingen en de groei van het handelsverkeer, is het vooral het uitgangspunt dat de beslaglegger het voordeel van de twijfel krijgt totdat het tegendeel – vaak jaren later – bewezen is, dat de positie van de beslagene heeft verzwakt.

Naar een verdergaande substantiëring

Toch hoeft deze onevenwichtigheid niet altijd een probleem te vormen. In geval van terecht, niet-betwiste vorderingen die door de schuldenaar niet worden voldaan, is sprake van een

terecht beslag. Er is in die gevallen normaliter geen aanleiding om aanspraak te maken op waarborgaspecten. Het middel van conservatoir beslag is hier een goed werkende methode om zekerheid hangende de procedure in de hoofdzaak te verkrijgen. Voor tegenspraak-situaties met een serieus verweer ligt dit anders. Hier bestaat een reële kans dat er andere redenen dan (alleen) de zekerheidsstelling voor een vordering of recht aan het beslag ten grondslag liggen. Daar waar de manifeste functie van het middel een rol speelt, komen ook de waarborgfuncties – en daarmee de onvolkomen werking hiervan – in beeld. Hier knelt de geconstateerde onevenwichtigheid en bestaat een noodzaak tot versterking van waarborgen voor de beslagene. Een praktisch uitvoerbare maatregel die geen nadelige invloed heeft op de mogelijkheid om conservatoir beslag in te zetten in die gevallen waarin het middel – ook blijkens dit onderzoek – goede diensten bewijst, is een verplichting voor de beslaglegger om bij een verzoek die informatie te verschaffen welke een meer afgewogen, minder eenzijdige beoordeling door de voorzieningenrechter mogelijk maakt. Dit stelt de beslagene bovendien beter in staat om in een opheffingskortgeding zijn verweer te voeren tegen de stellingen die door de verzoeker in het beslagrekest voor het beslag zijn aangevoerd. Daarnaast staat aanvullende informatie ten dienste aan de toepassing van zekerheidsstelling door de beslaglegger, dit ter beoordeling aan de voorzieningenrechter. Daarmee zou worden

aangesloten bij de in de artikelen 111 en 128 Rv geëiste substantiëringsplicht in de dagvaardingsprocedure. Daarbij kan een herinvoering van een landelijke regeling tot het grijs maken van beslagen een waardevolle aanvulling vormen, omdat hiermee de voorzieningenrechter over evenwichtiger informatie kan beschikken bij de beoordeling van het beslagrekest.

Politiek-maatschappelijke componenten

Wettelijke regelingen vormen een weerslag van politiek-maatschappelijke omstandigheden. Alhoewel geen specifiek onderwerp van onderzoek, kan men de vraag opwerpen in hoeverre het wenselijk is dat ook in gevallen in inzet voor latente doelen van een juridisch en ingrijpend middel als conservatoir beslag zo gemakkelijk gebruik kan worden gemaakt. Uit dit onderzoek is bekend dat veelal zakelijke partijen conservatoir beslag mede inzetten voor andere doelen dan alleen het verzekeren van een recht. Zelfregulering door eigen verantwoordelijkheid van spelers in het handelsverkeer, die vorm kan krijgen in het beperken van incassorisico's door het treffen van (contractuele) zekerheidsmaatregelen als eigendomsvoorbehoud, *letters of credit* en dergelijke, alsook gebruik van eenvoudige middelen als het vooraf informatie inwinnen over de kredietwaardigheid van handelspartners en het niet (blijven) leveren aan niet-betalende afnemers, is hiervoor een mogelijke optie. Het is zeer goed denkbaar dat een minder eenvoudige en minder goedkope

regeling inzake conservatoir beslag motiveert tot meer zelfregulering in het bedrijfsleven.

Achtergronden en vraagstelling van het onderzoek

De afgelopen twee jaar is in opdracht van de Raad voor de rechtspraak door het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht een onderzoek uitgevoerd naar het functioneren van conservatoir beslag in het algemeen en het opheffingskortgeding in het bijzonder. Een van de doelstellingen hierbij is het voorzien in een behoefte om meer kennis te verkrijgen over de feitelijke gang van zaken na het leggen van conservatoir beslag en de gevolgen hiervan.³

Dat Nederland, in vergelijking met de ons omringende landen, uitgebreide mogelijkheden tot het leggen van conservatoir beslag biedt, is met regelmaat onderwerp van aandacht in de doctrine geweest. Voorbeelden hiervan zijn het opstel van A-G bij de Hoge Raad Huydecoper, getiteld 'Beslaan wij maar raak?',⁴ een redactionele kanttekening van Tjittes met de titel 'Eerder opheffing van conservatoir beslag!'⁵ en ook de Commissie fundamentele herbezinning Nederlands Burgerlijk Procesrecht spreekt in haar eindrapport 'Uitgebalanceerd' van de 'soms al te scherpe kanten van ons beslagvriendelijke systeem'.⁶ Anders dan de hiervoor genoemde auteurs zijn er echter ook geluiden uit de

praktijk te beluisteren die erop duiden dat het systeem doeltreffend zou werken. Zo vermeldt voornoemd rapport dat conservatoir beslag door de beroepsgroep van advocaten wordt gezien als een snel middel om tot overleg te komen ter oplossing van een geschil, zonder dat daarbij vaak misbruik van de mogelijkheden zou worden gemaakt.⁷ Er blijkt derhalve stof tot nadenken te zijn daar waar het (de werking van) ons huidige Nederlandse systeem van conservatoir beslagrecht betreft.

De centrale vraagstelling in dit onderzoek ziet op de evenwichtigheid binnen het samenhangend geheel van de drie pijlers: verlofverlening, opheffingskortgeding en aansprakelijkheid bij onrechtmatig beslag. Met name de werking van waarborgfuncties neemt daarbij een belangrijke plaats in. Naar verlofverlening in de praktijk werd al eerder onderzoek verricht.⁸ Hieruit is bekend dat functionarissen die beslagverloven beoordelen er bij de summiere beoordeling van uitgaan dat het opheffingskortgeding een vangnet vormt voor ten onrechte verleende verloven.⁹ En dat het geringe aantal geëntameerde opheffingskortgedingen een indicatie vormt van de beperkte

3 Voor de rechtspraak is hierbij van belang dat zogenoemde 'stilzwijgende achtergrondkennis' een cruciale rol speelt bij het proces van rechterlijke oordeelsvorming, aldus Hartendorp 2008, p. 61-104.

4 Huydecoper 2006, p. 15-28.

5 Tjittes 2002, p. 65-66.

6 Asser e.a. 2003, p. 64.

7 Asser e.a. 2003, p. 64.

8 Meijssen-Tierates 2008, p. 165-170.

9 Dat in de mogelijkheid om in kort geding opheffing van een verleend verlof te vorderen een waarborgfunctie ligt besloten, valt mede af te leiden uit de Parlementaire geschiedenis van de invoering van het NBW: Reehuis & Slob 1992, p. 313. Ook door Van Mierlo (Burgerlijke Rechtsvordering) losbladige Kluwer, boek 3, titel 4, Inleiding conservatoir beslagrecht, aant. 2, wordt gewezen op de beoogde evenwichtige bescherming van de conflicterende belangen van beslaglegger en beslagene, die onder meer bestaat uit de mogelijkheid van de beslagschuldenaar om langs de weg van art. 705 Rv 'het op eenzijdige voorlichting verkregen beslagverlof (...) te laten toetsen'.

knellendheid die de beslagene van een beslag ondervindt. In dit onderzoek wordt specifiek gekeken naar de werking van het opheffingskortgeding in de praktijk om te weten te komen of dit inderdaad het geval is.

Omdat er aanwijzingen zijn dat naast de in de wettelijke regeling neergelegde manifeste functie van conservatoir beslag, namelijk het zeker stellen van rechten tot verhaal of levering, conservatoir beslag in de praktijk tevens een latente functie¹⁰ vervult in het kader van het bevorderen van het beëindigen van geschillen langs de weg van onderhandeling, wordt ook hier nader naar gekeken.

Het voorgaande heeft geleid tot de formulering van de navolgende onderzoeksvraag:

‘Welke betekenis heeft de feitelijke aard en omvang van de praktijk van het opheffingskortgeding (wettelijke procedures en buitenwettelijke functie) voor de werking van de evenwichtigheid binnen het systeem van conservatoir beslag, zowel binnen als buiten de rechtszaal?’

Opzet van het rapport (leeswijzer)

In het eerstvolgende hoofdstuk (2), dat is bedoeld voor hen die niet of minder zijn ingevoerd in het juridisch vakgebied in het algemeen dan wel het executie- en beslagrecht in het bijzonder, wordt het onderwerp conservatoir beslag op hoofdlijnen besproken. Door de ervaren jurist, die doelgericht wil

lezen, kan derhalve worden volstaan met een start bij hoofdstuk 3, dat handelt over de voor dit onderzoek gebruikte onderzoeksmethoden en het proces van dataverzameling.

In respectievelijk de hoofdstukken 4, 5 en 7 komen de drie pijlers van conservatoir beslag aan de orde: verlofverlening, het opheffingskortgeding en aansprakelijkheid voor onrechtmatig beslag. In hoofdstuk 6 worden de resultaten besproken van de in het onderzoek betrokken hoofdzaken, hetgeen relevant is voor de vraag naar de terechtheid van de vorderingen die aan het beslag ten grondslag hebben gelegen. Na een korte bespreking van voor het betreffende onderdeel relevante historische en theoretische aspecten, wordt ingegaan op de onderzoeksresultaten. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een korte conclusie.

Hoofdstuk 8 ten slotte bevat aanbevelingen naar aanleiding van de bevindingen van dit onderzoek.

10 Het begrip ‘functie’ wordt hier niet in een strikte betekenis gebruikt, maar in de zin van ‘doel, werking, motief’. Dit in navolging van Aubert 1971, p.118.

Conservatoir beslag in vogelvlucht

Dit hoofdstuk bestaat uit een bespreking op hoofdlijnen van conservatoir beslag ten behoeve van de lezers die niet of minder ingevoerd zijn in het executie- en beslagrecht. Hierbij ligt de nadruk op de in de wettelijke regeling neergelegde manifeste functie. Ook komen de toepasselijke collectieve rechtshandelingen en het Europese Groenboek inzake derdenbeslag op bankrekeningen aan de orde.

2.1 Doel van het conservatoir beslag

Het middel van conservatoir beslag is bedoeld voor de situatie waarin een schuldeiser vreest dat zijn schuldenaar verhaal of levering onmogelijk zal maken voordat hij zijn vordering op de goederen van die schuldenaar kan verhalen of het goed geleverd krijgt. Een schuldenaar zou bijvoorbeeld de goederen waarop de schuldeiser zich wil verhalen onvindbaar kunnen maken, kunnen verkopen, wegschenken, met pand of hypotheek bezwaren of verhuren. Voor deze situatie kent het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvorming (Rv) een regeling die is vervat in de zogenoemde 'middelen ter bewaring van een recht'.¹¹ De belangrijkste hiervan is het conservatoir beslag.¹² De wetgever heeft hiermee aan de schuldeiser de mogelijkheid gegeven om, vóórdat een aanspraak van de schuldeiser in een procedure aanhangig is gemaakt en in

rechte is komen vast te staan, conservatoire maatregelen ter bewaring van zijn recht te treffen.

2.2 De plaats van het executie- en (conservatoir) beslagrecht binnen het Nederlandse rechtssysteem

Het executie-¹³ en beslagrecht, waarvan het conservatoir beslag deel uitmaakt, is onderdeel van het burgerlijk procesrecht dat, voor zover het betrekking heeft op het vermogensrecht, tot doel heeft om uit het privaatrecht voortvloeiende aanspraken te verwezenlijken. De meest bekende – materieelrechtelijke –¹⁴ privaatrechtelijke regels zijn te vinden in het Burgerlijk Wetboek (BW). Zo ontstaan in het dagelijks (handels)verkeer veelvuldig verbintenissen in de vorm van verplichtingen om bijvoorbeeld een overeenkomst na te komen. Zoals de projectontwikkelaar die zich verplicht om een kantoorpand te leveren en de afnemer die op zijn beurt de verplichting op zich neemt om hiervoor te betalen. Maar wat gebeurt er indien een der partijen zijn verplichtingen niet nakomt en de andere partij daarmee zijn privaatrechtelijke aanspraak niet verwezenlijkt ziet? Omdat de wetgever het niet wenselijk heeft geacht dat in dergelijke situaties langs de weg van eigenrichting nakoming wordt nagestreefd, voorziet de wet in een regeling. Deze is in twee delen te onderscheiden en

11 Boek 3 Rv, vierde titel (art. 700-770k Rv).

12 Andere middelen van bewaring van een recht die een plaats hebben in diezelfde titel zijn het in gerechtelijke bewaring geven van beslagen goederen en onderbewindstelling.

13 Het executierecht regelt de dwangmiddelen die gebruikt kunnen worden ter verwezenlijking van een civielrechtelijke aanspraak en de wijze waarop middelen dienen te worden toegepast.

14 Regels van materieel recht geven aan welke inhoudelijke rechten, plichten en bevoegdheden uit een rechtsregel voortvloeien voor diegenen tot wie die regel zich richt.

opgenomen in Rv.¹⁵ Allereerst kan een schuldeiser een (rechts)vordering instellen ter verkrijging van een veroordelend vonnis waarmee de privaatrechtelijke aanspraak komt vast te staan. Daarnaast is er een regeling die betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van de aldus verkregen beslissing van de rechter, de zogenaamde executie.

In de regeling voor de executie van vonnissen en andere executoriala titels zijn de wettelijke dwangmiddelen opgenomen, die zijn bedoeld om de schuldenaar, zonder dat hiervoor instemming van de schuldenaar nodig is, langs de weg van executorial beslag, afgifte, ontruiming, dwangsom of lijfswang zijn aanspraken te kunnen doen verwezenlijken. Het duurt echter meestal geruime tijd voordat een procedure die tot een voor executie vereist vonnis moet leiden ten einde is. Voor de situatie tot aan het moment dat de aanspraak van de schuldeiser in rechte is komen vast te staan, is nu het conservatoir beslag bedoeld.

2.3 De wettelijke regeling inzake conservatoir beslag

Het vergt enige vasthoudendheid om de wettelijke regeling, die in hoofdzaak is opgenomen in het derde boek van Rv (van regtspleging van onderscheiden aard) goed te kunnen doorgronden. De systematiek is zodanig dat de voorschriften voor het leggen van executorial beslag¹⁶ zoveel mogelijk van overeen-

komstige toepassing op het conservatoir beslag zijn verklaard (art. 702 Rv). In verband hiermee is bij de overeenkomstige artikelen voor conservatoir beslag een verwijzingsbepaling opgenomen waarin wordt vermeld welke artikelen van het executorial beslag in ieder geval van toepassing zijn, waarbij niet is uitgesloten dat ook andere dan de in de verwijzing opgenomen artikelen van toepassing zijn.

De vierde titel van boek 3 Rv, waarin het conservatoir beslag is opgenomen, bestaat uit negen afdelingen. De eerste afdeling bevat algemene bepalingen die van toepassing zijn op *alle* vormen van conservatoir beslag (art. 700-710a Rv). De hierop volgende titels geven een nadere – voor de diverse soorten beslag afzonderlijke – op deze algemene bepalingen aanvullende of afwijkende regeling. Er zijn regelingen voor beslag onder de schuldenaar op onroerende zaken of rechten aan toonder of order (art. 711-713 Rv), op rechten (restcategorie, art. 711-713 j^o art. 474bb), op aandelen, effecten en dergelijke (art. 714-717), beslag onder derden¹⁷ (art. 718-723), beslag onder de schuldeiser (art. 724), op onroerende zaken (art. 725-727), op schepen (art. 728a-728b), op luchtvaartuigen (art. 729), tot afgifte of levering van goederen (art. 730-737) in het bijzonder ter verdeling van een gemeenschap (art. 733), tegen schuldenaren zonder bekende woonplaats in Nederland (vreemdelingenbeslag, art. 765-767) en beslag op

15 Deze regelingen zien op de situatie dat de schuldeiser niet (reeds) een op het burgerlijk recht gebaseerd recht heeft om tot (parate) executie over te gaan, zoals bijvoorbeeld de pand- en hypotheekhouder.

16 De regeling inzake executorial beslag is opgenomen in het tweede boek van het wetboek van Rv. Executorial beslag vereist een titel (zoals bijvoorbeeld een vonnis) en heeft tot doel het uitwinnen van de vermogensbestanddelen van de schuldenaar.

17 Ook op goederen die tot het vermogen van de schuldenaar behoren, maar zich niet bij de schuldenaar maar onder een derde bevinden, kan beslag worden gelegd.

goederen van een huwelijksgoederengemeenschap (art. 768-770c).

2.4 Conservatoir beslag leggen

Alvorens conservatoir beslag kan worden gelegd moet conform artikel 700 Rv verlof zijn verkregen van de voorzieningenrechter.¹⁸ Hiervoor dient de schuldeiser een verzoekschrift in bij de voorzieningenrechter. Hierin moet worden vermeld: de aard van het te leggen beslag (aard van het goed, ten behoeve van verhaal of afgifte/levering), het door de verzoeker ingeroepen recht en in het geval van een geldvordering het bedrag of het maximumbedrag (als de hoogte van het bedrag nog niet vaststaat), alsmede eventuele bijzondere eisen die de wet stelt voor het specifieke

soort van beslag.¹⁹ De voorzieningenrechter beslist vervolgens na summier onderzoek, waarna in de meeste gevallen verlof wordt verleend. In de praktijk gaat het om een schriftelijke procedure die maximaal één dag in beslag neemt en waarbij partijen niet worden opgeroepen om te verschijnen. De verlofverlening vindt niet eerder plaats dan na een afweging van belangen van zowel de verzoeker als de beoogd beslagene. In het geval van een geldvordering stelt de voorzieningenrechter tevens het bedrag vast waarvoor het verlof wordt verleend, inclusief de kosten.²⁰ Tenzij reeds een eis in de hoofdzaak is ingesteld,²¹ wordt verlof verleend onder de voorwaarde dat het instellen daarvan gebeurt binnen een daartoe te bepalen termijn van minimaal acht dagen na het beslag.²² Gebeurt

- 18 Bij de rechtbank binnen welk rechtsgebied zich een of meer van de betrokken zaken bevinden, dan wel de schuldenaar of degene onder wie het beslag gelegd wordt, woonplaats heeft.
- 19 Een goed werkbaar overzicht van de specifieke vereisten per soort beslag is te vinden in de meest recente landelijke Beslagsyllabus, welke te raadplegen is op <www.rechtspraak.nl>.
- 20 'In beginsel wordt bij het verlof voor een verhaalsbeslag de vordering als volgt begroot (besluit LOVC van 13 juni 2008): bij een gestelde hoofdsom tot €300.000: de hoofdsom plus 30%, bij een gestelde hoofdsom van €300.000 tot €1.000.000: 30% over de eerste €300.000 plus 20% over het meerdere tot €1.000.000, bij een gestelde hoofdsom van €1.000.000 tot €5.000.000: 30% over de eerste €300.000 plus 20% over het meerdere tot €1.000.000 plus 15% over het meerdere tot €5.000.000, bij een gestelde hoofdsom van meer dan €5.000.000: 30% over de eerste €300.000 plus 20% over het meerdere tot €1.000.000 plus 15% over het meerdere tot €5.000.000 plus 10% over het meerdere boven €5.000.000.' Bron: Beslagsyllabus, versie december 2009, p. 4.
- 21 Over de vraag welke procedures kunnen worden beschouwd als het instellen van een eis in de hoofdzaak heeft de Hoge Raad in de loop der jaren meer duidelijkheid verschaft. Hieronder wordt niet alleen verstaan het uitbrengen van een dagvaarding (ook in Kort Geding, HR 26 februari 1999, NJ 1999, 717, *Ajax/Reule*) of het indienen van een verzoekschrift, maar tevens het adiëren van een buitenlandse rechter, het instellen van een eis in reconventie, het aanmelden van een vordering bij de rechter-commissaris in het kader van een rangregeling, het opleggen van een aanslag door de inspecteur, arbitrage en een bindend adviesprocedure (Hof Amsterdam, 31 januari 2008, «JBPR» 2008/21, *Van Beerschoten/Hoeksema c.s.*).
- 22 Art. 700 Rv noemt een termijn van minimaal 8 dagen, de rechtbanken hanteren in de praktijk in beginsel een termijn van 14 dagen na het beslag, waarbij een langere termijn, mits goed beargumenteerd, kan worden toegestaan. Bron: Beslagsyllabus, versie december 2009, p. 5 en 8-10.

dit niet of te laat dan vervalt het beslag van rechtswege. De ratio van deze bepaling is dat de beslaglegger zo spoedig mogelijk na het leggen van beslag een procedure bij de rechtbank aanhangig moet maken waarin de omvang en de gegrondheid van de vordering die aan het beslag ten grondslag ligt kan worden getoetst.

De wet biedt in artikel 701 Rv de voorzieningenrechter de mogelijkheid om aan een verlot tot het leggen van conservatoir beslag een voorwaarde te verbinden, in die zin dat zekerheid moet worden gesteld door de beslaglegger voor mogelijke schade die door het beslag aan de beslagene kan worden toegebracht.²³ Alhoewel het artikel tot op de dag van vandaag in vrijwel alle juridische handboeken wordt genoemd en omschreven,²⁴ vindt toepassing in de rechtspraak²⁵ en blijkens gepubliceerde jurisprudentie slechts uiterst sporadisch plaats. De reden hiervan is gelegen in de beperkte informatie die de voorzieningenrechter bij de beoordeling van een beslagrekest ter beschikking heeft. Nadere regels omtrent het verlenen van verlot zijn neergelegd in een zogenoemde rechtersregeling: de Beslagsyllabus.²⁶ Hierin staan

voorschriften waaraan een verzoekschrift moet voldoen en wordt omschreven hoe de summier beoordeling van een verzoekschrift door de voorzieningenrechter plaatsvindt. Deze bestaat uit een rechtmatigheidstoets, waarbij wordt gecontroleerd of aan alle voor de betreffende beslagvorm geldende formele vereisten is voldaan. Voorts is er sprake van een (on)gegrondheidstoets, die grofweg inhoudt dat de verzoeker aannemelijk zal moeten maken dat deze een vordering heeft op de (aankomend) beslagene. Deze beoordeling staat niet los van een zo goed mogelijke afweging van de belangen van de verzoeker en de gerekwesteerde (beoogd beslagene). In de meeste gevallen resulteert de beoordeling in het plaatsen van een goedkeurende (stempel)handtekening van de voorzieningenrechter onder het verzoekschrift. Het gevolg van deze werkwijze is dat uit een toegekend verlot tot conservatoir beslag geen motivering valt af te leiden. Dit is slechts anders in het geval van een afwijzing. Dit vloeit voort uit de omstandigheid dat door de verzoeker slechts bezwaar kan worden gemaakt tegen een weigering om verlot te verlenen.²⁷ Voor de feitelijke beslaglegging, die in de

23 Star Busmann 1972, p. 516, vermeldt de zekerheidstelling als een waarborg tegen misbruik.

24 Bijvoorbeeld Stein & Rueb 2009, p. 424 en Hugenholtz & Heemskerk 2009, nr. 245.

25 Meijssen-Tierates 2008, p. 165-170: over de resultaten van haar onderzoek naar de beoordeling van beslagrekesten.

26 Deze vermeldt uitdrukkelijk dat de inhoud hiervan niet als bindend rechterlijk beleid kan worden opgevat. Dit is een algemeen kenmerk van een rechtersregeling of CRR (Collectieve Rechters Regeling). Zie ook Snijders, Klaassen & Meijer 2007, p. 25-26. Hierin wordt voor de grondslag van de regeling verwezen naar artt. 23 lid 3 en 94 RO waarin dit verschijnsel sinds 2002 ('min of meer') wordt onderkend. Een CRR mag formeel niet binden, maar wordt vaak door de rechter gevolgd, afhankelijk van de aard van de CRR zelfs nagenoeg altijd. Zie voor een uitgebreide bespreking van de juridische status c.q. bindende werking van rechtersregelingen: Teuben 2004.

27 Zie Hof Den Bosch 16 januari 2008, LJN BC3830, waarin wordt overwogen dat een beslagverlot meestal niet hoeft te worden voorzien van een (nadere, expliciete) motivering (...) doch dat voor een afwijzing van een verzoek altijd een motivering dient te volgen.

regel bestaat uit een mededeling van de deurwaarder dat hij het goed op dat moment in beslag neemt, dient het door de voorzieningenrechter afgegeven verlot met het verzoekschrift waarop het is gegeven, samen met het beslagexploit, aan de beslagene te worden betekend. De termijn waarbinnen betekening moet plaatsvinden is afhankelijk van de aard van het beslag.²⁸

2.5 Gevolgen van het conservatoir beslag

Het belangrijkste rechtsgevolg van beslag is dat bepaalde rechtshandelingen van de beslagene met betrekking tot het beslagen goed door de beslaglegger kunnen worden genegeerd, terwijl deze ten opzichte van anderen wel rechtsgeldig zijn. Voorbeelden van handelingen door de beslagene zijn vervreemding of bezwaring²⁹ die, tot stand gekomen na het beslag, niet tegen de beslaglegger kunnen worden ingeroepen. In de voor september 2008 verschenen literatuur werd verschillend gedacht over de rechtsgevolgen van beslag.³⁰ Zo sprak Van Mierlo over een

'blokkeringsregeling' (van beschikkingmacht), waarbij de beslagene als rechthebbende op het (inmiddels vervreemde) goed te gelden heeft.³¹ Hiermee sloot hij zich aan bij de visie van Snijders, Mijnsen e.a.³² die spraken over een relatieve beschikkingsonbevoegdheid, waarmee de beslagene beschikkingsonbevoegd wordt ten opzichte van de beslaglegger, ofwel een rechtshandeling rechtsgevolg heeft ten opzichte van ieder behalve ten opzichte van de beslaglegger. Van der Kwaak³³ sprak over 'relatief nietige' rechtshandelingen omdat de beslaglegger de rechtshandeling van de beslagene kan negeren zonder hiervoor een expliciet beroep te hoeven doen op het rechtsgevolg van het beslag (derhalve: nietigheid van rechtswege), behoudens en voor zover hij door de rechtshandeling van de beslagene wordt benadeeld. Broekveldt³⁴ kwalificeerde de omschrijving als 'relatief beschikkingsonbevoegd' of 'relatief nietig' als juridisch niet zuiver en onjuist. Hij meende dat de ratio van de blokkeringsregeling is gelegen in de bescherming van de verhaalspositie van de beslaglegger tegen een door de beslag-

28 Dit is een voorbeeld van de toepasselijkheid van bepalingen voor executoriaal beslag op gelijksoortig conservatoir beslag. In geval van onroerende zaken: art. 726 lid 1 Rv (schakelbepaling conservatoir) j° art. 505 lid 1 Rv (bepaling executoriaal): een betekening van het afschrift van het proces-verbaal (p-v) zal niet later dan 3 dagen na inschrijving van het p-v in inbeslagname in de openbare registers worden betekend aan de geëxecuteerde. Het p-v moet worden gelezen als zijnde het beslagexploit dat wordt genoemd in art. 702 lid 1, tweede zin Rv (zie ook toelichting Gieske 2008 (T&C Burgerlijke Rechtsvordering), art. 702, aant. 2).

29 Daarnaast: onderbewindstelling, verhuring, en vervracting.

30 Bartels & Heyman 1998 (deel I), p. 193, merken hierover op dat wie zich in de literatuur verdiept, zich zal verbazen over zowel de vaagheid als de verscheidenheid van de ingenomen standpunten hierover.

31 Van Mierlo (Burgerlijke Rechtsvordering) losbladige Kluwer, Tweede Boek, Inleiding executie- en beslagrecht, aant. 8.

32 Snijders, Klaassen & Meijer 2007, p. 422-427 (nr. 408) en Mijnsen 2003, p. 11-17. Voor een uitgebreide opsomming van auteurs: zie Broekveldt 2003, p. 255 e.v. (nr. 146).

33 Van der Kwaak 1990, p. 174-192 e.v.

34 Broekveldt 2003, p. 255 (nr. 146).

debiteur nadien verrichte benadelende rechtshandeling, met dien verstande dat deze bescherming niet verder mag strekken dan daarvoor nodig is, en spreekt (liever) van 'een pauliana-achtige figuur 'sui generis'. Bartels en Heyman³⁵ verdedigden dat beslag zaaksgevolg heeft, waardoor het goed weliswaar rechtsgeldig wordt overgedragen, maar wel onder handhaving van het beslag op dat goed. De onderscheiden opvattingen hebben vooral verschillend gevolg voor de beslaglegger in de situatie van faillissement van een derde-verkrijger. In de opvatting van zaaksgevolg behoort het goed in het vermogen van de derde en vervalt het beslag door het faillissement. Dit is niet het geval indien men uitgaat van de leer van de relatieve beschikkingsonbevoegdheid.

Inmiddels heeft de Hoge Raad in twee recente arresten (iets) meer duidelijkheid geschapen door de leer van de relatieve nietigheid te verwerpen en te spreken over zaaksgevolg.³⁶

Het is van belang om de voor het soort beslag geldende voorschriften strikt te volgen daar inschrijving dan wel betekening van het beslag³⁷ vereiste is voor de inwerkingtreding

van deze blokkerende werking. Het leggen van meer (opvolgende) conservatoire beslagen door verschillende schuldeisers op hetzelfde goed of dezelfde vordering, zogenoemd cumulatief beslag, is mogelijk.

In een aantal situaties zal de beslagene weinig of zelfs in het geheel geen hinder van het beslag ondervinden, zoals bijvoorbeeld in het geval van de conservatoire beslaglegging op een woning die in gebruik is bij de beslagene, in de situatie dat deze geen voornemen heeft tot verkoop van de woning. Anders ligt dit in het geval van (derden)beslag onder de bank op tegoeden van de schuldenaar, of derdenbeslag onder leveranciers van de schuldenaar, daar het in die situatie voorstelbaar is dat snel problemen ontstaan omdat niet meer over banktegoeden kan worden beschikt³⁸ of leveringen worden bemoeilijkt of opgeschort omdat bij leveranciers voor betalingsproblemen wordt gevreesd.

2.6 Vordering tot opheffing van conservatoir beslag

Tegen een door de voorzieningenrechter verleend verlot tot conservatoir beslag staat

35 Bartels & Heyman 1998, deel II, p. 210.

36 Vgl. HR 5 september 2008, NJ 2009, 154 (*Forward/Huber*) en HR 20 februari 2009, NJ 2009, 376 (*Ontvanger/mr. De Jong q.q.*). In de literatuur blijven de meningen verdeeld. Zie o.a. De Greve 2009, p. 42-52, Van den Heuvel 2009, p. 668-673, Van der Kwaak 2009, p. 132-139, Van Swaaij & Oude Kempers 2009, p. 1022-1029 (met reactie van Van den Heuvel, 'Wie vergist zich nu eigenlijk', NJB 2009, p. 1567-1568 en naschrift van Van Swaaij & Oude Kempers, NJB 2009, p. 1569), Verdaas 2009, p. 341-347 en Westrik 2009, p. 683-685.

37 Bijvoorbeeld: art. 712 j° 453a Rv, blokkerende werking na inbeslagneming (roerende zaken) en art. 726 j° 505 Rv, blokkerende werking na inschrijving van het p-v (onroerende zaken).

38 Art. 718 j° 475 Rv: derdenbeslag. De deurwaarder beveelt de derde bij exploit het verschuldigde onder zich te houden op straffe van onwaarde van elke in weerwil van het beslag gedane betaling of afgifte. Bovendien is in art. 21 van de Algemene Bankvoorwaarden van de Nederlandse Vereniging van Banken opgenomen dat de bank, bij tekortschieten van de cliënt in de nakoming van enige verplichting jegens de bank, haar vorderingen op de cliënt door opzegging onmiddellijk opeisbaar kan maken.

geen hogere voorziening open,³⁹ zodat de beslagene en andere belanghebbenden⁴⁰ zijn aangewezen op de wettelijke regeling inzake opheffing van beslag. Opheffing kan worden gevorderd bij de voorzieningenrechter die het verlot tot beslaglegging heeft verleend⁴¹ of bij de gewone rechter. De wet noemt vier redenen op grond waarvan het beslag door de voorzieningenrechter wordt opgeheven, namelijk wanneer voorgeschreven vormen niet zijn nageleefd, indien summierlijk blijkt van de ondeugdelijkheid van het door de beslaglegger ingeroepen recht (op grond waarvan beslag is gelegd), onnodigheid van het beslag, of als door de beslagene voldoende zekerheid is gesteld (alleen bij een geldvordering).⁴² Algemeen wordt aangenomen dat de voorzieningenrechter het beslag ook op andere dan de uitdrukkelijk in de wet genoemde gronden kan opheffen. Een afweging van de belangen van partijen speelt een rol van betekenis bij het besluit of een beslag wordt opgeheven of niet. De voorzieningenrechter

kan, zonder dat hiervoor handelingen van de beslaglegger nodig zijn, het beslag opheffen.⁴³

2.7 Einde van het conservatoir beslag: overgang in executoriaal beslag of afwijzing van de vordering in de hoofdzaak⁴⁴

Conservatoir beslag dient ter bewaring van vermogensbestanddelen van de schuldenaar ten behoeve van verhaal door of afgifte aan de schuldeiser en strekt, voor zover bedoeld ten behoeve van verhaal, naar haar aard ertoe over te gaan in een executoriaal beslag.⁴⁵ Op enig moment zal de rechter of instantie waar de hoofdvordering aanhangig is uitspraak doen in de hoofdzaak, waarmee uitsluitel wordt gegeven over de gegrondheid van de vordering die aan het conservatoir beslag ten grondslag ligt. Zodra de beslaglegger in de hoofdzaak een executoriale titel heeft verkregen, die vatbaar is voor tenuitvoerlegging, gaat het conservatoir beslag over in een

39 In geval van een afwijzing kan hoger beroep en eventueel cassatie worden ingesteld (HR 23 december 1977, NJ 1978, 296, impliciet). Wel is appèl mogelijk tegen nevenbeslissingen bij beslagverlof (Hof Amsterdam 10 augustus 2006, «JBPr» 2007/9). Zie ook HR 25 september 2009, NJ 2009, 460 (Hagemeyer/Bekkers en Gispén qq): geoordeeld moet worden dat de wetgever geen uitzondering op het rechtsmiddelenverbod van art. 700 lid 2 Rv heeft willen maken voor het geval de schuldenaar ter zake van het verzoek tot het verlenen van beslagverlof als bedoeld in art. 700 lid 1 Rv reeds is gehoord.

40 Iedere belanghebbende kan opheffing van een conservatoir beslag vorderen (art. 705 lid 1 Rv). Hierbij kan men denken aan de beslagene, de derde beslagene, de beslagschuldenaar (i.g.v. derdenbeslag), de revindicerende eigenaar, de koper die het (later) beslagen goed nog niet geleverd heeft gekregen etc.

41 Art. 705 Rv, een regeling die art. 254 Rv inzake het kort geding nader uitwerkt. Een spoedeisend belang behoeft hier niet te worden gesteld.

42 Zoals reeds eerder werd opgemerkt bestaat in de doctrine geen eenstemmigheid over de vraag of deze zogenoemde imperatieve, niet limitatieve gronden, ook moeten leiden tot opheffing van het beslag.

43 Vgl. HR 20 januari 1995, NJ 1995, 413 (Smokehouse/Culimer).

44 Andere oorzaken van beëindiging zijn: betaling, intrekking, schikking en faillietverklaring.

45 Zie HR 3 oktober 2003, NJ 2004, 557 (Ontvanger/Heemhorst) r.o. 3.4.

executoriaal beslag.⁴⁶ Een uitzondering hierop vormt het conservatoir beslag tot levering van onroerende zaken of vermogensrechten; deze blijven gezien hun aard liggen totdat levering heeft plaatsgevonden of tot zes maanden na het in kracht van gewijsde gaan van de beslissing in de hoofdzaak.⁴⁷

De schuldeiser kan, indien de debiteur ook nadat een veroordelend vonnis is uitgesproken niet vrijwillig nakomt, zich verhalen op dan wel inbeslagname bewerkstelligen van het goed dat eerder in conservatoir beslag is genomen, om zo zijn uit het privaatrecht voortvloeiende aanspraken te verwezenlijken. Op de wijze van executie en de hieraan verbonden voorschriften zijn de regels van het executoriaal beslag van toepassing die zijn opgenomen in het tweede boek, afdeling 3, Rv. De verdeling van de executieopbrengst is, behoudens executie van schepen en vliegtuigen, geregeld in de artikelen 480-490d Rv.

Indien de hoofdvordering wordt afgewezen en deze uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan, vervalt daardoor van rechtswege het gelegde conservatoire beslag.⁴⁸

2.8 Het grijs/zwart maken van beslag

Een collectieve rechtersregeling die voorheen door rechtbanken wel werd geboden is de mogelijkheid van het grijs dan wel zwart maken (kleuren) van een beslag.⁴⁹ Zwart maken is in Nederland vandaag de dag niet meer mogelijk.⁵⁰ Het grijs maken van beslag kan in een klein aantal arrondissementen nog wel: de Beslagsyllabus verwijst voor deze beperkte mogelijkheid om op een grijze lijst geplaatst te worden naar de individuele regelingen van de diverse rechtbanken.⁵¹ De regeling houdt in dat diegene die vreest voor een conservatoir beslag, hiertegen op voorhand schriftelijk bij de voorzieningenrechter deugdelijk gemoti-

46 Art. 704 lid 1 Rv, mits de titel aan de beslagene is betekend en in geval van derdenbeslag ook aan de derde beslagene is betekend.

47 Art. 735 lid 1 Rv.

48 Art. 704 lid 2 Rv.

49 Zwart maken houdt in dat de advocaat van de aankomend beslagene wordt gehoord in het kader van de verlofverlening. Grijs maken houdt in dat bezwaren door de advocaat van de aankomend beslagene voorafgaand aan een mogelijk beslag schriftelijk bij de rechtbank kenbaar worden gemaakt. In beide gevallen worden door de voorzieningenrechter de belangen van partijen tegen elkaar afgewogen.

50 De wettelijke regeling inzake rechtsvordering in de Nederlandse Antillen en Aruba is vrijwel gelijk aan die in Nederland. Aldaar wordt het zwart maken van beslag echter ook nu nog in de praktijk toegepast. Indien iemand, die conservatoire inbeslagneming van zijn goederen vreest, bij schriftelijk bericht aan de rechter verzoekt te worden gehoord, zal de rechter zijn advocaat-gemachtigde verhoren voordat het beslagverlof wordt verleend. Bron: Procesreglement voor civiele zaken in de Nederlandse Antillen en Aruba, Deel C, dat krachtens mandaat van de Hofvergadering is vastgesteld op 1 februari 2005. Toepassing van de regeling in de praktijk komt vooral voor in situaties van scheepsbeslag, indien eerder beslag is gevraagd en de debiteur additionele beslagen vreest, alsmede indien een debiteur weet dat het hem niet mogelijk is om een regeling te treffen met de beslaglegger.

51 Bron: Beslagsyllabus, versie december 2009, p. 6. Bij Rb. Haarlem en Amsterdam bijvoorbeeld kan men voor drie maanden op een grijze lijst geplaatst worden.

veerd zijn bezwaren kenbaar kan maken. Indien inderdaad een verzoekschrift om beslag te mogen leggen door de rechtbank wordt ontvangen, weegt de voorzieningenrechter de belangen van de verzoeker tot beslaglegging en die van de gerkwestreerde tegen elkaar af.

De begrippen zwart en grijs maken werden en worden in de praktijk nog wel eens vermengd,⁵² zo houdt bijvoorbeeld de regeling zwart maken beslagen in IE-zaken van rechtbank Den Haag feitelijk een mogelijkheid tot grijsmaking in.

Een serieus probleem met de praktijk van het kleuren van beslagen is ontstaan met een uitspraak van het Hof Amsterdam in 2003.⁵³ Door de ruime uitleg door het hof van de relatieve bevoegdheid van de voorzieningenrechter bij verlovverlening is de werking van deze CRR ingeperkt, omdat vanaf dat moment een

poging voor een kandidaat-beslagene om vooraf te trachten een beslag te voorkomen, uiterst onzeker is geworden doordat niet meer met zekerheid te bepalen is in welke arrondissement een verlov wordt aangevraagd en grijsmaking geen landelijke werking heeft.

2.9 Europese ontwikkelingen

Tot op heden is in Europees verband aandacht besteed aan conservatoir beslag in de vorm van het 'Groenboek inzake derdenbeslag op bankrekeningen in het kader van een efficiëntere tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen in de Europese Unie'.⁵⁴ In het Groenboek wordt een groot aantal vragen geformuleerd die betrekking hebben op een mogelijk te ontwikkelen Europese regeling voor – vooralsnog – alleen derdenbeslag op bankrekeningen.⁵⁵ Uit de annex bij het

52 Ten Haaft 2003, p. 75-76.

53 In deze zaak was aan de orde de relatieve bevoegdheid van de voorzieningenrechter in het geval van een verzoek tot het leggen van beslag in de situatie van meer beslagdebiteuren of meer beslagobjecten in diverse arrondissementen. Het hof introduceerde daarmee een 'redelijke op de praktijk toegesneden' uitleg van de bevoegdheidsbepaling in art. 700 lid 1 Rv, in die zin dat indien de voorzieningenrechter bevoegd is voor een beslag, hij tevens verlov mag verlenen voor beslag in een ander dan het eigen arrondissement: Hof Amsterdam, 23 januari 2003, *NJ Kort* 2003, 32; «*JBPr*» 2003, 29, m.nt. A.W. Jongbloed.

54 Brussel 24 oktober 2006, COM (2006) 618 definitief, SEC(2006) 1341, te raadplegen op <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/nl/com/2006/com2006_0618nl01.pdf>. De brede raadpleging van belanghebbenden in het kader van dit Groenboek werd 31 maart 2007 afgesloten. Momenteel wordt een impact assessment study uitgevoerd waarover communicatie door de Commissie wordt verwacht in december 2009 (zodat deze informatie niet kon worden meegenomen in de rapportage over dit onderzoek). Deze studie zal duidelijkheid moeten brengen over de vraag of er een wetsvoorstel voor beslag onder de bank moet komen.

55 Het Nederlandse regeringsstandpunt uit 2007, waarin (uitsluitend) de manifeste functie van conservatoir beslag wordt verwoord, kan worden geraadpleegd op <http://ec.europa.eu/justice_home/news/consulting_public/judgments/contributions/national_governments/netherlands_en.pdf>. Naar het oordeel van de onderzoekers dient dit standpunt op basis van de resultaten van het nu uitgevoerde onderzoek ten aanzien van het gestelde onder 17 van het rapport, waarin wordt gesteld dat het Nederlandse systeem in de praktijk goed werkt en voldoende waarborgen biedt voor de beslagene omdat een beslag op een redelijk eenvoudige wijze kan worden opgeheven, herzien te worden.

Groenboek⁵⁶ blijkt dat, indien inderdaad aan een Europese regeling gewerkt gaat worden, dit ofwel een nieuwe zelfstandige Europese regeling wordt in aanvulling op nationaal recht, dan wel een harmonisatie van nationale regelingen.⁵⁷ Het gaat hierbij om een niet geringe harmonisatieslag, getuige de aanzienlijke verschillen in de regelingen van de diverse EU-staten.⁵⁸ Mocht er een Europese regeling komen, dan is de verwachting dat een harmonisatie nog de nodige voeten in de aarde zal hebben en daarmee zeker ook de nodige tijd zal vergen.

56 Het Commission Staff Working Document SEC(2006) 1341, te raadplegen op <http://ec.europa.eu/justice_home/news/consulting_public/judgements/doc/sec_2006_1341_en.pdf>.

57 Zie over dit vraagstuk ook: Van der Grinten 2009, p. 29-37.

58 De verschillen in de regelingen moeten worden gezocht op het gebied van het bedrag dat wordt verzekerd door het verlot, het in rekening brengen van bankkosten, het al dan niet beslag kunnen leggen op en/of-rekeningen, de aard van bedragen waarop geen beslag kan worden gelegd, het moment waarop tegoeden als gevolg van een beslag worden bevroren en de rangregeling van crediteuren. Dit laatste onderdeel is zodanig complex dat de Commissie voorstelt dit onderdeel niet te harmoniseren.

Onderzoeksmethoden en dataverzameling

Voor het verrichten van onderzoek naar een (juridisch) onderwerp als conservatoir beslag ligt het voor de hand dat rechtbankgegevens worden geraadpleegd. Hiermee verkrijgt men een beeld van dat onderdeel dat zich manifesteert in databestanden en dossierstukken.⁵⁹ Juridische regels blijken echter ook een effect te hebben op hetgeen buiten de rechtszaal gebeurt. Rechtssocioloog Galanter gebruikt hiervoor de term 'litigotiation',⁶⁰ waarmee hij aangeeft dat onderhandelen en procederen geen onderscheiden processen zijn. Onderzoekers Mnookin en Kornhauser gebruiken in dit verband het begrip 'private ordering',⁶¹ hetgeen inhoudt dat rechtsregels ook buiten de rechtszaal invloed uitoefenen op en een kader vormen bij de wijze waarop partijen zich gedragen bij het oplossen van geschillen. Om een zo volledig mogelijk beeld te verkrijgen zijn daarom in het kader van dit onderzoek zowel kwantitatieve (dossier- en databasegegevens) als kwalitatieve gegevens in de vorm van telefonische vraaggesprekken verzameld. Deze laatste worden met name gebruikt voor het verkrijgen van inzicht in de wijze waarop en redenen waarom het middel van conservatoir beslag in de dagelijkse praktijk wordt ingezet en ervaren.⁶²

Omdat dit onderzoek een vervolg is op het eerdere onderzoek naar de beoordeling van

beslagrekesten in de praktijk, is hierbij aansluiting gezocht.⁶³ De gerechten die aan het voorgaande onderzoek medewerking verleenden, hebben dit ook voor het vervolg gedaan. Bij de keuze van gerechten is gestreefd naar een landelijke spreiding en een verschil in omvang van de gerechten. Meegewerkt hebben de rechtbanken te Amsterdam, Den Haag en Utrecht en drie kleinere rechtbanken in Almelo, Leeuwarden en Maastricht. Om uit te sluiten dat door geringe aantallen zaken bij kleinere rechtbanken een vertekening in de resultaten zou kunnen ontstaan, is in dit onderzoek gekozen voor het samengevoegd presenteren van die gegevens. Deze samengestelde groep van kleinere gerechten heeft op hoofdkenmerken een vergelijkbaar beeld⁶⁴ met de overige in het onderzoek betrokken gerechten.

De methoden van onderzoek en gegevensverzameling zijn steeds per onderdeel ontwikkeld en vastgesteld, omdat er geen vergelijkbare onderzoeken voorhanden bleken te zijn om aansluiting bij te zoeken. De Begeleidingscommissie heeft hierin een belangrijke rol vervuld omdat de leden, ieder vanuit een eigen professionele achtergrond, inbreng hebben gehad bij de totstandkoming van een efficiënte en ethisch verantwoorde wijze van verzamelen en omgaan met vertrouwelijke

59 Men denke hierbij vooral aan de manifeste functie van conservatoir beslag.

60 Het gaat hierbij om een onlosmakelijk met elkaar verweven proces, aldus Galanter 1984, p. 268-276.

61 Mnookin & Kornhauser 1979, p. 950-979.

62 Men denke hierbij vooral aan de latente functie van conservatoir beslag.

63 Zo maakt maritaal beslag geen onderdeel uit van het onderzoek. Geschillen in verband hiermee hebben een andersoortige, specifieke dimensie en worden behandeld binnen de sectoren familierecht.

64 Dit blijkt uit een analyse op de hoofdkenmerken 'Procespartijen' en 'Aard van het beslag', vergeleken tussen de samengestelde groep kleinere gerechten en overige gerechten in de deelbestanden 'Opheffingskortgeding' en 'Vergelijkingsgroep'.

gegevens. Zowel de Raad voor de rechtspraak als in voorkomende gevallen de sectorvoorzitters Civiel van de meewerkende gerechten hebben toestemming verleend voor het gebruik van de onder hun beheer vallende gegevens. De advocaten van beslagleggers en advocaten van partijen die werden geconfronteerd met een beslag hebben aan het onderzoek meegewerkt onder de toezegging dat gegevens over specifieke zaken, cliënten, advocaten en kantoren tot niet-herleidbare algemene conclusies zouden worden verwerkt.⁶⁵

3.1 Kwantitatieve gegevens

Om inzicht te verkrijgen in het verloop na de afgifte van een beslagverlof, is het noodzakelijk om daaropvolgende (proces)stappen te identificeren⁶⁶ en de daarbij behorende documenten te verzamelen en analyseren. Hiervoor dient in de eerste plaats een verbinding te

worden gelegd⁶⁷ tussen verschillende gegevensgroepen, waarbij op het niveau van procespartijen een match wordt gemaakt tussen diverse typen gegevens (rekestten, opheffingskortgedingen, hoofd zaken).⁶⁸ Hiermee worden dossiergegevens geïdentificeerd, waarmee vervolgens gericht documenten uit de archieven van de gerechten kunnen worden opgevraagd.

Het uiteindelijke doel is om te komen tot twee hoofdverzamelingen, namelijk zaken waarin wel en zaken waarin geen opheffingskortgeding is aangebracht, de zogenoemde vergelijkingsgroep. (Zie figuren 1a en 1b.)

In verband met de doorlooptijd van hoofd zaken is gekozen voor het jaar 2006 als basisjaar; het is reëel om aan te nemen dat hiermee in de hoofd zaken die relevant zijn voor het onderzoek ook een einduitspraak beschikbaar zal zijn.

65 Om uit te sluiten dat er enige vorm van ongewenste (wellicht onbewuste) gegevensverstrekking naar een wederpartij zou kunnen plaatsvinden is bovendien een strikte scheiding gehanteerd tussen de groepen respondenten 'Advocaten van beslagleggers' en 'Advocaten van beslagene[n]', in die zin dat een zaak die in de eerste groep tot een vraaggesprek heeft geleid, nimmer in de tweede groep voorkomt.

66 In de oorspronkelijke onderzoeksopzet is de mogelijkheid opengehouden om ook appèlzaken in het onderzoek mee te nemen. Op grond van een pilot bij Hof Leeuwarden is besloten om hiervan af te zien. De reden hiervoor is gelegen in de afweging van te investeren tijd om de benodigde gegevens te kunnen traceren versus het te verwachten geringe resultaat.

67 De aanvankelijke veronderstelling was dat deze match op centraal niveau langs geautomatiseerde weg op het unieke identificatienummer van partijen zou kunnen worden gemaakt. Al snel bleek dat het hiervoor benodigde veld in de lokale databases van de gerechten vrijwel geen informatie bevatte. De oorzaak hiervan is gelegen in efficiency-overwegingen bij de invoer op de griffies. Voor een correcte invoer van dit veld is het noodzakelijk dat in het systeem wordt gekeken of de betreffende partij al bij het gerecht bekend is. Zo ja, dan wordt het bestaande nummer aan de nieuwe zaak toegevoegd. Zo nee, dan wordt een nieuw uniek nummer aangemaakt. Omdat deze werkwijze tijdsintensief is, worden nieuw aangebrachte zaken in de praktijk vrijwel overal ingevoerd zonder deze procedure te volgen.

68 In de lokale systemen zijn dit respectievelijk de deelbestanden KG/RK (Kort Geding/Rekest), KG/ZA (Kort Geding/Dagvaarding), HA/ZA (Handelszaak/Dagvaarding).

Figuur 1a: Hoofdverzaming I, Match Opheffingskortgeding 2006.

Verlofaanvraag (rekest)	Opheffingskortgeding N = 267	Hoofdzaak (HA/ZA/KG/ZA) N = 117
-------------------------	---------------------------------	------------------------------------

Figuur 1b: Hoofdverzaming II, Match Vergelijkingsgroep 2006.

Verlofaanvraag (rekest) N = 267		Hoofdzaak (HA/ZA/KG/ZA) N = 127
------------------------------------	--	------------------------------------

Voor het matchen van hoofdverzaming I is uitgegaan van het uit eerder onderzoek bekende aantal geëntameerde opheffingskortgedingen van 267 (middelste kolom van figuur 1a). Hieraan zijn de dossiergegevens toegevoegd, waarmee de unieke sleutel van partijgegevens bekend werd. Hierbij zijn vervolgens de rekest, die aanleiding waren voor het aanvragen van een opheffingskortgeding (linkerkolom van figuur 1a), en de bijbehorende hoofdzaken (een civiele handelszaak (HA/ZA) of kort geding (KG/ZA) gezocht (rechterkolom van figuur 1a). Omdat de vergelijkingsgroep (hoofdverzaming II) bestaat uit zaken waarin geen opheffingskortgeding is geëntameerd, is hiervoor een andere methode van samenstelling gebruikt.⁶⁹ Het betreft een aselechte steekproef uit het totale aantal

geregistreerde beslagrekest bij de zes meewerkende rechtbanken die – ten behoeve van de vergelijkbaarheid van beide bestanden – qua aantal even groot is als het aantal zaken (N = 267) waarin een opheffingskortgeding werd geëntameerd (hoofdverzaming I). De gegevens die als uitgangspunt voor het matchen werden gebruikt, zijn in de figuren 1a en 1b grijs aangegeven.

Ten behoeve van de uitvoering van de verzamelactiviteiten op locatie zijn protocollen, standaard invullijsten en werkinstructies ontwikkeld, zodat de trajecten bij alle gerechten op dezelfde wijze zijn verlopen.⁷⁰ Uitgangspunt hierbij is steeds geweest dat het onderzoek tot een zo gering mogelijke belasting voor het primaire proces zou leiden.⁷¹ De ontwikkelde werkmethoden zijn eerst toegepast

69 Zie bijlage 1.

70 Voor enkele voorbeelden: zie bijlage 2.

71 Omdat het unieke identificatienummer van partijen niet beschikbaar was om een voor het bekend worden met dossiergegevens noodzakelijke match uit te voeren, is vervolgens extern (dat wil zeggen, buiten de gerechten in een gecontroleerde IT-omgeving) op basis van door ICTRO aangeleverde databestanden, getracht de match uit te voeren met gebruikmaking van partijnamen. Medio 2008 bleek dat dit geautomatiseerd matchen niet tot bruikbare resultaten leidde. De oorzaak hiervan was gelegen in de omstandigheid dat partijnamen (de unieke sleutel voor matching) niet op eenduidige wijze in de diverse subdatabases zijn ingevoerd. De methodiek is daarom in overleg met de Raad voor de rechtspraak (verantwoordelijk voor het aanleveren van de dossiergegevens) gewijzigd in het handmatig op locatie realiseren van de match met behulp van lokale bestanden. Dit heeft een vergroting van het tijdsbeslag op het primaire proces binnen de rechtbanken (met name de griffies en de lokale IT-ers) tot

en geëvalueerd binnen de kleinere gerechten, omdat hier sprake is van minder omvangrijke databestanden en hoeveelheden te verzamelen documenten. Aangezien de gerechten ieder eigen werkwijzen kennen met betrekking tot invoeren,⁷² archiveren en opvragen van gegevens, zijn deze handelingen door (medewerkers van) de gerechten zelf uitgevoerd, in het geval van het matchen van gegevens steeds in aanwezigheid van een onderzoeker.⁷³

De gegevens, verkregen uit de door de gerechten aangeleverde kopieën van documenten, zijn onderverdeeld in de categorieën rekestten, vonnissen opheffingskortgeding en vonnissen in hoofdzaken en verwerkt tot een Excel-datasheet. Voor ieder der documentensoorten is een coderingslijst ontwikkeld.⁷⁴ Op

grond hiervan zijn van de rekestten de datum afgifte, gegevens over de aard van het beslag, de aard van partijen, de aard van de hoofdzaak en (indien van toepassing) het bedrag, inclusief rente en kosten waarvoor beslag werd verleend, geregistreerd. Van het opheffingskortgeding de datum vonnis of proces-verbaal en toe- of afwijzing van de vordering en de gronden hiervoor. Van de hoofdzaken de datum vonnis of proces-verbaal, toe- of afwijzing van de vordering, eventuele gevorderde schade en toe- of afwijzing hiervan, alsmede de grondslag.

Per rechtbank zijn aan individuele zaken volgnummers toegekend waar de gecodeerde gegevens op geregistreerd zijn. Uit de datasheet zijn geen namen van partijen te herleiden.⁷⁵

gevolg gehad. Daarnaast zijn doorlooptijden toegenomen door de volgtijdelijkheid van een groter aantal (deel)handelingen. Planning van het moment van uitvoering van werkzaamheden heeft plaatsgevonden op aangeven van de gerechten op basis van 'ruimte in de agenda'. Zo zijn griffies in de zomermaanden dun bezet en rond de kerstdagen is er een hausse van kort gedingen waarneembaar, zodat dergelijke periodes voor dataverzameling uitvallen.

- 72 De database Civiel is gebaseerd op sterk verouderde techniek; het werken ermee is omslachtig en de functionaliteit is beperkt. Dit leidt tot het soms meermalen moeten invoeren van dezelfde gegevens in verschillende schermen, het niet eenvoudig kunnen wisselen tussen schermen, geen ingebouwde bescherming tegen onjuiste invoer etc. Een en ander heeft effect op de wijze van invoeren, zoals bijvoorbeeld creativiteit in het besparen van werk (velden niet invullen, nieuwe partijnamen aanmaken zonder na te kijken of deze al in het systeem bekend zijn etc.). Omdat het systeem toelaat dat op niet-systematische wijze wordt ingevoerd, is de kwaliteit van de invoer afhankelijk van de discipline bij de invoerders. Er zijn gerechten die hier werkafspraken over hebben, die ook worden gevolgd, maar ook het omgekeerde is het geval. Gevolg in de laatste situatie: vervuilde of deels lege databases waarin het (ook in het kader van een onderzoek) moeilijk zoeken is.
- 73 De zeer ervaren staf- en griffiemedewerkers die deze werkzaamheden hebben uitgevoerd zijn te beschouwen als deskundigen met betrekking tot de opbouw en inhoud van de eigen lokale databases; afhankelijk van de plaatselijke wijze van invoeren zijn – na het doorspreken van het doel en het beoogde resultaat – door medewerkers verschillende zoekmethoden gebruikt.
- 74 Aanvankelijk is getracht om aansluiting te vinden bij indelingen van zaaktypering, gebruikt door Van Velthoven & Ter Voert 2004 en de zaaksindeling in de database Civiel. Uiteindelijk is, met het oog op een zo zuiver mogelijk en tot op het gewenste niveau geregistreerd resultaat, gekozen voor een indeling, toegespitst op dit onderzoek. De ontwikkelde coderingslijsten zijn opgenomen in bijlage 3.
- 75 Rekest- en zaaknummers maken geen deel uit van de database.

Naast inhoudelijke zijn ook niet-inhoudelijke (status)gegevens in de datasheet opgenomen. Het gaat hierbij met name om intrekkingen, royementen, geen documenten bekend of niet van toepassing.⁷⁶ Het is relevant om ook deze gegevens in analyses te betrekken omdat zij informatie geven over het verloop en de omvang ten opzichte van (procedurematig) eerdere verzamelingen. Het aantal zaken waarin een vonnis bekend is dat informatie kan geven over de toe- of afwijzing van de hoofdvordering is kleiner dan het aantal bekende hoofdzaken. Wanneer wordt gesproken over resultaten in de zin van toe- of afwijzingen is het van belang om zich te realiseren dat gepresenteerde resultaten betrekking hebben op die zaken waarin een vonnis is uitgesproken. Er is dus ook een omvangrijke groep waarin niet bekend is wat de uitspraak van de rechter zou zijn geweest.

Daar waar op grond van de inhoud van documenten is gebleken dat deze niet juist waren geregistreerd in de database Civiel of documenten weliswaar bekend waren op grond van de database Civiel, maar niet geleverd konden worden uit de archieven, zijn

de in dit onderzoek gepresenteerde aantallen hiermee gecorrigeerd⁷⁷ dan wel vervangende rekesten geselecteerd.⁷⁸

Niet alle documenten konden compleet worden aangeleverd, hetgeen met name in de vergelijkingsgroep soms leidt tot relatief hogere aantallen onbekende gegevens. Schikkingen die ter zitting zijn bereikt worden niet door alle gerechten op dezelfde wijze afgehandeld en geregistreerd: dit heeft gevolgen voor de gegevens inzake proces-verbaal.

Op die onderdelen in deze rapportage waar (een vermoeden bestaat dat) een der voornoemde factoren van invloed kan zijn op de resultaten, wordt hiervan melding gemaakt.

3.2 Kwalitatieve gegevens

Teneinde inzicht te krijgen in doel en achtergronden van het verzoeken van verlof, alsmede de effecten na een gelegd beslag en de reactie hierop zijn langs de weg van telefonische vraaggesprekken kwalitatieve gegevens verzameld. Aan de hand van gestructureerde vragenlijsten zijn gesprekken gevoerd met twee groepen van ieder 29 advocaten: zij die

- 76 Een intrekking houdt in dat door partijen de zaak wordt ingetrokken voordat een zitting heeft plaatsgevonden. Een royement betekent dat een zaak (meestal door partijen, bij langlopende procedures ook ambtshalve) lopende de procedure wordt beëindigd. Dit gaat, indien ter zitting een schikking is bereikt, soms samen met het opmaken van een proces-verbaal. Status 'onbekend': er zijn omstandigheden waarin niet bekend is of er een vervolg op een verlofverlening heeft plaatsgevonden, bijvoorbeeld wanneer geen hoofdzaak is ingesteld, of deze bij een andere rechtbank dan de verlofverlenende rechtbank is aangebracht. De status 'niet van toepassing' is gebruikt in gevallen waarin er logischerwijs geen document is. Bijvoorbeeld: na een intrekking zal er geen vonnis zijn.
- 77 Het aantal in de database Civiel geregistreerde opheffingskortgedingen 2006 bij de betreffende rechtbanken is 310. Na aftrek van onjuist als zodanig geregistreerde zaken (bijvoorbeeld: executoriaal, executiegeschil algemeen of maritaal) resulteert dit in 267 zaken.
- 78 Dit laatste heeft met name gespeeld in de vergelijkingsgroep, waarbij aselekt geselecteerde rekestnummers het uitgangspunt voor het matchen met hoofdzaken vormen.

ten behoeve van een cliënt verlot hebben gevraagd en verkregen en advocaten van partijen die met een beslaglegging zijn geconfronteerd.⁷⁹ Als basis hebben hiervoor rekestten gediend waarop bij een der meewerkende rechtbanken verlot werd verleend in de laatste twee weken van februari 2008. Voor deze zogenoemde 'heet-van-de-naald'-methode is gekozen vanuit de wetenschap dat respondenten zuiverder informatie over zowel zaaksinhoud als emotionele aspecten verstrekken wanneer het om een recente gebeurtenis gaat. De selectie van rekestten heeft plaatsgehad door het nemen van een aselechte quotasteekproef (de onderzoekseenheden zijn willekeurig getrokken, het aantal te selecteren rekestten is tevoren bepaald) op basis van een fictieve werkdag.⁸⁰ (Zie tabel 1.)

Tabel 1: Vraaggesprekken met advocaten van beslagleggers en beslagenen (1 fictieve werkdag voor beide groepen).

Den Haag	7
Utrecht	5
Amsterdam	11
Almelo	2
Leeuwarden	2
Maastricht	2
Totaal	$N = 29 \times 2$

Beide groepen respondenten zijn met een verzoek om medewerking aanvankelijk benaderd via een gepersonifieerde e-mail met als bijlage een gezamenlijke brief van de Raad voor de rechtspraak en het Molengraaff Instituut. Een aantal advocaten heeft, alvorens mee te werken, voorafgaand aan het vraaggesprek overleg gehad met de cliënt of binnen het eigen kantoor.

De advocaten van beslagleggers die hiertoe zijn uitgenodigd hebben allen aan het onderzoek meegewerkt.

Voor de vraaggesprekken met advocaten van beslagenen is een op deze groep toegesneden werkwijze gehanteerd. Omdat bij het benaderen van een (beslagen) wederpartij aan de zijde van de advocaat van beslaglegger redenen aanwezig kunnen zijn om een dergelijk contact (op dat moment) niet wenselijk te achten, heeft in alle gevallen voorafgaand aan het benaderen van de advocaat van beslagene vooraf contact met de advocaat van beslaglegger plaatsgehad.⁸¹ Hierbij is geïnformeerd of er sprake was van mogelijke belemmeringen in de sfeer van bijvoorbeeld preciaire situaties als onderhandelingen. Daarnaast is gevraagd naar de gegevens van de advocaat van beslagene.⁸² In alle gevallen is het geheel aan de advocaat van beslaglegger gelaten om een beslissing te nemen over het

79 Gekozen is voor het benaderen van advocaten als professionele dienstverleners van partijen vanuit de overweging dat deze juridische overwegingen en keuzes kunnen verwoorden vanuit een professionele en emotioneel neutrale positie dan de belanghebbende zelf, en bovendien door het cliëntcontact in staat zijn om inzicht in beleving en positie van de cliënt te kunnen geven. De beroepsgroep van advocaten is een belangrijke speler in het veld waar strategische keuzes worden gemaakt.

80 Om uit te sluiten dat de omstandigheid dat het gebruik van rekestten uit de laatste twee weken van februari 2008 (hetgeen een relatief korte periode is) de steekproef heeft kunnen beïnvloeden, is het aantal rekestten voor een fictieve werkdag berekend op basis van bekende jaarcijfers over 2006.

81 Zie bijlage 4 voor het aantekenblad.

82 Deze gegevens staan niet vermeld in het beslagrekest.

al dan niet benaderen van de wederpartij. Deze werkwijze heeft ertoe geleid dat in vijftienveertig gevallen, om diverse redenen,⁸³ is afgezien van het benaderen van de advocaat van beslagene.

De gestructureerde vragenlijsten voor advocaten van zowel beslagleggers als beslagene zijn samengesteld uit zowel gesloten als open vragen.⁸⁴ Respondenten hebben de gelegenheid gekregen om nader in te gaan op onderwerpen die in de vragenlijst aan de orde kwamen. Indien hiervoor aanleiding was, is door de onderzoeker doorgevraagd naar de achtergrond van de antwoorden. In de vraaggesprekken is in alle openheid over de individuele beslagzaken en (ervaringen met) conservatoir beslag in het algemeen gesproken. Niet alle advocaten beschikten over evenveel ervaring op dit gebied. Anderzijds waren er ook respondenten die een duidelijke visie naar voren brachten en van de gelegenheid gebruik hebben gemaakt om ook in algemene zin opmerkingen te plaatsen en suggesties te doen. De antwoorden zijn tijdens de gesprekken schriftelijk vastgelegd op de vragenlijst.

Tevens zijn basisgegevens vastgelegd over de zaken waarin een vraaggesprek heeft plaatsgevonden en (voor de groep advocaten van beslagene) de zaken waarin het niet tot een vraaggesprek is gekomen. Het gaat hierbij om de aard van partijen, de aard van het beslag en de bedragen inclusief rente en kosten waarvoor verlop werd verleend.

In het kader van het (in 2006 uitgevoerde) onderzoek naar de beoordeling van beslagrekesten in de praktijk zijn aan de hand van gestructureerde vragenlijsten⁸⁵ afzonderlijke face to face-vraaggesprekken gevoerd met voorzieningenrechtshouders en secretarissen voor wie het beoordelen van beslagrekesten tot de dagelijkse werkzaamheden behoort.⁸⁶ De inhoud en toepassing van de Beslagsyllabus heeft tijdens deze vraaggesprekken een belangrijke rol gespeeld. De resultaten van deze gesprekken zijn schriftelijk vastgelegd en een weergave hiervan is nadien ter controle aan de respondenten voorgelegd. In 2007 vond, in aanvulling op de vraaggesprekken bij gerechten in Nederland, nog

83 Te weten: administratief (6), geen medewerking (8), status zaak onbekend (4), status zaak maakt vraaggesprek met wederpartij niet zinvol (verstek, geen advocaat, geschikt, geen hoofdzaak, faillissement, parkeerrol) (27).

84 Beide vragenlijsten zijn opgenomen in bijlage 5. De hierin voorkomende voorgedrukte mogelijke antwoorden zijn uitsluitend bedoeld om het vastleggen van respons tijdens de vraaggesprekken te vergemakkelijken; er was dus geen sprake van een door respondenten te maken keuze uit de vermelde antwoorden.

85 Opgenomen in bijlage 6. Tijdens de gesprekken is ruimte geboden voor nadere toelichting, waarvan door de respondenten in ruime mate gebruik is gemaakt.

86 Door de sectorvoorzitters Civiel van de zes meewerkende gerechten zijn hiervoor zes voorzieningenrechtshouders en vijf secretarissen voorgedragen. De hier gebruikte verzamelterm secretarissen staat voor secretaris-juristen alsmede medewerkers die een S-opleiding hebben gevolgd en werkzaam zijn in de functies van administratief juridisch medewerker, adjunct-secretaris, stafjurist en senior juridisch medewerker. In één geval vond de beoordeling van rekestten zonder tussenkomst van een secretaris plaats, als gevolg waarvan met vijf in plaats van zes secretarissen werd gesproken.

een vraaggesprek in het kader van de beoordeling van beslagrekesten plaats met een voorzieningenrechter in Willemstad, Curaçao.⁸⁷

3.3 Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens

Kwantitatieve gegevens leveren tot op zekere hoogte informatie over de werking van processen. Het gaat om objectief vastgestelde grootheden. In dit onderzoek zijn de kwantitatieve gegevens gebruikt om een beeld te verkrijgen van bijvoorbeeld de omvang van het gebruik van conservatoir beslag, de partijen die hierbij betrokken zijn et cetera.

De kwalitatieve gegevens zijn gebruikt om de kwantitatieve resultaten te kunnen duiden. Dat er sprake is van een gering aantal opheffingskortgedingen ten opzichte van het aantal afgegeven verlopen is kwantitatief vastgesteld. De belangrijkste vraagstelling van dit onderzoek waarin gezocht wordt naar de reden van dit geringe aantal opheffingskortgedingen, kan echter niet met slechts kwantitatieve gegevens worden beantwoord. Hiervoor is het noodzakelijk om te weten waarom spelers in het veld bepaalde keuzes maken. De kwalitatieve vraagstelling is ontwikkeld om ook op dit onderdeel inzicht te verkrijgen.

Van belang voor de interpretatie van kwalitatieve gegevens is om te weten in hoeverre de zaken naar aanleiding waarvan vraaggesprekken werden gevoerd een redelijke afspiegeling vormen van het totaalbeeld dat is verkregen

uit de analyse van kwantitatieve gegevens. Uit vergelijking blijkt dat dit inderdaad het geval is op hoofdkenmerken, bekeken naar de meest voorkomende resultaten binnen de verschillende gegevensgroepen; binnen alle gegevensbestanden zijn de meest voorkomende partijen zakelijke partijen onderling, zakelijke partij jegens natuurlijke persoon en natuurlijke personen onderling. De meest voorkomende beslagen bestaan uit derdenbeslag onder een financiële instelling, derdenbeslag algemeen en beslag op een onroerende zaak.

87 Aanleiding hiervoor is geweest dat op Curaçao, anders dan in Nederland, het zwart maken van beslagen nog tot de mogelijkheden behoort.

De eerste pijler: verlofverlening

Alvorens conservatoir beslag kan worden gelegd, dient conform artikel 700 Rv verlof te zijn verkregen van de voorzieningenrechter.⁸⁸ Deze beslist op het verzoekschrift na summier onderzoek, waarna in de meeste gevallen nog dezelfde dag, dan wel de dag daaropvolgend, verlof wordt verleend door het plaatsen van een goedkeurende (stempel)handtekening onder het verzoekschrift.⁸⁹ De voorzieningenrechter hoeft partijen ingevolge het eerste lid van artikel 279 Rv niet op te roepen. Deze zal dan ook, behoudens de situatie van loonbeslag,⁹⁰ beslag op handelsvoorraad⁹¹ en beslag ten laste van een financiële instelling,⁹²

in de praktijk slechts in uitzonderlijke gevallen partijen horen.⁹³ Dit houdt verband met de mogelijkheid dat de aankomend beslagene anders gewaarschuwd zou zijn en vermogensbestanddelen zou kunnen wegmaken.

4.1 Verlofverlening in de praktijk

Naar de wijze waarop de toetsing en afweging in de praktijk plaatsvindt werd al eerder onderzoek verricht;⁹⁴ de resultaten hiervan worden onderstaand – voor zover deze raakvlak met het huidige onderzoek hebben – in onderlinge samenhang daarmee besproken.⁹⁵

- 88 Een uitzondering hierop vormen uitvoerbare rechterlijke beslissingen ingevolge art. 31 E(V)EX-verdrag en EEX-Verordening (gegeven in een verdragsluitende staat of lidstaat, met exequatur, en uitvoerbaar in een andere verdrags- of lidstaat (HvJEG 3 oktober 1985, NJ 1987, 118, *Capelloni/Pelkmans*).
- 89 Voor een uitgebreidere omschrijving van de wettelijke regeling wordt hier korthedshalve verwezen naar §2.3.
- 90 Op grond van art. 720 Rv kan verlof tot het leggen van beslag op een vordering tot periodieke betaling zoals bedoeld in art. 475c Rv slechts worden verleend nadat de schuldenaar is gehoord of hij de gelegenheid om te worden gehoord ongebruikt heeft laten voorbijgaan.
- 91 Indien beslag op een handelsvoorraad wordt beoogd, dan dient men er rekening mee te houden dat de voorzieningenrechter eerst beide partijen zal willen horen alvorens op het gevraagde verlof te beslissen. Bron: Beslag-syllabus, versie december 2009, p. 14. Zie ook Hof Arnhem 18 april 2008, LJN BD2713, waarin het hof niet uitsluit dat in deze omstandigheden ook zonder gehoord te worden verlof kan worden verleend.
- 92 Beslag ten laste van een financiële instelling zal, tenzij het beslag uitsluitend betrekking heeft op zaken, of het een situatie betreft tot het leggen van beslag ten laste van een ander (derdenbeslag), in beginsel niet worden verleend (art. 700 lid 4 Rv).
- 93 Dit is anders in het geval van een voornemen om een verzoek (gedeeltelijk) af te wijzen. In die gevallen zal (de behandelend secretaris namens) de voorzieningenrechter veelal telefonisch contact opnemen met de advocaat (voorheen procureur) van de verzoekende partij, waarna de verzoeker in de gelegenheid wordt gesteld om het verzoek aan te passen of in te trekken.
- 94 Om een beeld te verkrijgen van de criteria die bij de beoordeling worden gehanteerd, zijn gesprekken gevoerd met ervaren voorzieningenrechtters en gerechtsscretarissen voor wie het beoordelen van beslagrekestten tot de dagelijkse werkzaamheden behoort. De kleinere rechtbanken beoordelen op jaarbasis rond de 500 verzoekschriften, de grote rechtbanken tussen de 1200 en 2800. Het gaat hierbij om een beoordeling waarbij de Beslagsyllabus vrijwel altijd als leidraad wordt gehanteerd.
- 95 Zie Meijssen-Tierates 2008, p. 165-170, voor een uitgebreide beschrijving van het onderzoek naar verlofverlening.

In de praktijk worden, los van de toetsing van de vrees van verduistering, waar later op wordt terugkomen, drie criteria gehanteerd bij de beoordeling van beslagrekestten. Het gaat hierbij om een toetsing waarbij naar zowel formele als materiële aspecten wordt gekeken. Het eerste criterium heeft betrekking op de formele vereisten waaraan een beslagrekest dient te voldoen. Het is meestal de gerechtssecretaris die een rekest direct na ontvangst hierop beoordeelt. Hierbij moet worden gedacht aan naleving van de voorschriften die worden genoemd in artikel 278 Rv, zoals vermelding van voornamen, naam en woonplaats van de verzoeker, een duidelijke omschrijving van het verzoek, de gronden waarop het berust en ondertekening door een advocaat. Het tweede criterium betreft de gegrondheid van de vordering die aan het verzoek tot het leggen van conservatoir beslag ten grondslag ligt. Het is met name dit criterium dat, mocht het tot een opheffingskortgeding komen, in de meeste gevallen weer een rol gaat spelen. Het betreft de in artikel 705 lid 2 Rv genoemde opheffingsgrond 'summierlijk blijken van de ondeugdelijkheid van het door de beslaglegger ingeroepen recht'. De voorzieningenrechter beoordeelt in het stadium van verlofverlening of de stellingen van de verzoeker,

uitgaande van de juistheid hiervan, tot een vordering kunnen leiden. Ofwel: er moet een behoorlijke kans zijn dat de vordering, uitgaande van de juistheid van het gestelde, in een bodemprocedure wordt toegewezen. Deze benadering ligt in de lijn van de interpretatie waarnaar in de Beslagsyllabus wordt verwezen (zie annotatie Loesberg),⁹⁶ namelijk een beoordeling als ware sprake van een verstekprocedure. Dit houdt in dat toewijzing volgt, tenzij het gevorderde in strijd komt met het objectieve recht of de aangevoerde gronden het gevorderde niet kunnen dragen. In de praktijk betekent dit dat van de verzoeker wordt verwacht dat deze een plausibele, consistente, juridisch logische en bij voorkeur beknopte uiteenzetting op papier zet waarbij weinig vereisten worden gesteld aan de onderbouwing met bewijs. Ten slotte vindt, gelijktijdig met de hiervoor genoemde (on)gegrondheidstoets, een afweging van de belangen van zowel de verzoeker als de aankomend beslagene plaats (derde criterium). Zowel de tekst van de Beslagsyllabus op dit onderdeel als de hierin opgenomen verwijzing naar de al eerdergenoemde annotatie van Loesberg, duiden op een belangenafweging die betrekking heeft op het mogelijk vexatoir karakter⁹⁷ van het

96 Hof 's-Hertogenbosch 11 november 2003, «JOR» 2004, 115, m.nt. E. Loesberg.

97 In de doctrine bestaat geen eenstemmigheid over de vraag in hoeverre de omvang van het beslag en de soort(en) beslagen als criterium voor toetsing moeten worden beschouwd. Van der Kwaak 1990, p. 143, stelt dat bij de beoordeling van een verzoek beide aspecten van het beslag door de voorzieningenrechter niet voor vanzelfsprekend moeten worden gehouden; deze omstandigheden zouden tot het niet of gedeeltelijk verlenen van verlof moeten kunnen leiden. Ook Oudelaar 2001, p. 99, meent dat bij de begroting van de vordering tussen het bedrag waarvoor verlof is verleend en de waarde van de in beslag te nemen goederen geen wanverhouding mag bestaan. Overeenkomstige jurisprudentie: Hof 's-Hertogenbosch 11 november 2003, «JOR» 2004, 115, m.nt. E. Loesberg. Ook de onderzoekers menen dat deze visie de juiste is, omdat anders de figuur van vexatoir beslag illusoir zou zijn. Anders: Stein & Rueb 2009, p. 358-359, menen dat er geen sprake is van een rechtstreeks verband tussen de omvang van de vordering en de omvang van het beslag.

beslag, in die zin dat de schuldenaar onevenredig in zijn belang wordt getroffen en er anderzijds voldoende vermogen is.⁹⁸ Ook hier is weer sprake van een verband met een in de wet genoemde opheffingsgrond in het opheffingskortgeding, namelijk de zogenoemde onnodigheid van het beslag.⁹⁹ Naast het vexatoir karakter wordt in de belangenafweging in het kader van de verlovverlening tevens meegewogen de mogelijkheid van verhaal door de beslaglegger op de beslagene in geval van een toegewezen vordering, alsook de (contraire) mogelijkheid van vergoeding door de beslaglegger van schade van de beslagene in geval van een niet toegewezen vordering in de hoofdzaak.¹⁰⁰ Uit de vraaggesprekken met de beoordelend voorzienin-

genrechters¹⁰¹ blijkt dat het eerste aspect (vexatoir karakter) steeds een rol speelt in de belangenafweging.¹⁰² Hetzelfde geldt voor het tweede aspect, voor zover dit betrekking heeft op het meewegen van de mogelijkheid van verhaal door de beslaglegger, daar dit als inherent aan het leggen van beslag als procesrechtelijke bevoegdheid wordt beschouwd. Geheel anders ligt dit voor het meewegen van de te verwachten (on)mogelijkheid van vergoeding van mogelijk door de beslagene te lijden schade als gevolg van het beslag, indien zou blijken dat de vordering die aan het beslag ten grondslag heeft gelegen in de hoofdzaak wordt afgewezen. Dit onderdeel wordt *niet* in de belangenafweging meegenomen. Een van de hiervoor genoemde

98 Loesberg meent in zijn noot bij Hof 's-Hertogenbosch 11 november 2003, *JOR* 2004, 115, dat hierbij moet worden uitgegaan van 'een zekere reflexwerking' van de arresten HR 24 november 1995, *NJ* 1996, 161 (*Tromp-Franca/Regency*) en HR 14 juni 1996, *NJ* 1997, 81 (*De Ruiterij/MBO-Ruiters*). Loesberg verwijst naar het eerste arrest in verband met de volgende overweging van de Hoge Raad inzake de onrechtmatigheid van het beslag: '(...) De eventueel onevenredig zware wijze waarop de schuldenaar door het beslag op een van zijn goederen/in zijn belangen is getroffen.' En hij verwijst naar het tweede arrest in verband met de overweging: 'dat een conservatoir beslag naar zijn aard ertoe strekt te waarborgen dat, zo een voorsnog niet vaststaande vordering in de hoofdzaak wordt toegewezen, verhaal mogelijk zal zijn, terwijl de beslaglegger bij afwijzing van de vordering voor de door het beslag ontstane schade zal kunnen worden aangesproken'. Loesberg voegt hieraan toe dat, als aan de criteria van het voldoen aan de formele vereisten en aannemelijkheid van de vordering is voldaan, verlov tot het leggen van beslag zou moeten worden verleend. Dit kan anders zijn indien kan worden voorzien dat beslag op een bepaald object de schuldenaar zeer in zijn belangen zal treffen en er anderszins voldoende vermogen aanwezig is waarop de schuldenaar zich kan verhalen.

99 Art. 700 lid 2 Rv.

100 Aldus de Beslagsyllabus, versie december 2009, p. 7, en E. Loesberg in zijn noot bij Hof 's-Hertogenbosch 11 november 2003, «*JOR*» 2004, 115.

101 Aan voorzieningenrechters en beoordelend (gerechts)secretarissen werd de vraag voorgelegd hoe de belangenafweging plaatsvindt. Eén der voorzieningenrechters toetst in het geheel niet op deze criteria omdat hiervoor onvoldoende informatie beschikbaar is. Het ligt in de praktijk meer op de weg van de voorzieningenrechter dan van een (gerechts)secretaris om de belangenafweging te maken.

102 Een 'vermoeden van' kan aanleiding zijn voor het (telefonisch) doen horen c.q. het vragen van nadere informatie bij de advocaat van de verzoeker dan wel – in bijzondere gevallen – voor het oproepen van partijen om ter zitting gehoord te worden.

redenen is dat het beslagrekest onvoldoende gegevens bevat om aan dit criterium te kunnen toetsen. In het verlengde hiervan ligt de vaststelling dat geen van de voorzieningenrechters in de praktijk toepassing geeft aan (het ook in de Beslagsyllabus opgenomen) artikel 701 Rv.¹⁰³ Deze bepaling geeft de voorzieningenrechter de mogelijkheid om verlof te verlenen onder de voorwaarde dat tot een door hem te bepalen bedrag zekerheid wordt gesteld voor schade die door het beslag kan worden veroorzaakt.¹⁰⁴

Anders dan de systematische beschrijving van criteria in het voorgaande zou kunnen doen vermoeden, blijkt in de praktijk de beoordeling van beslagrekestes niet per criterium plaats te vinden. Men moet hierbij veeleer denken aan het verkrijgen van een totaalindruk, aan de hand waarvan individuele functionarissen zich een oordeel vormen. Men is gespist op 'vreemde zaken', waar nader naar wordt gekeken. In het geval van een niet 'out of the ordinary' verzoek vindt verlofverlening plaats.

Voorzieningenrechters gebruiken hiervoor typeringen als: 'Fingerspitzengefühl', 'persoonlijk instinct', 'het niet vertrouwen' en 'gezond verstand'.

Toetsing van gegronde vrees voor verduistering

In vroeger dagen was de beslaglegger in alle gevallen gehouden om bij het vragen van verlof voor beslaglegging vrees voor verduistering aan te tonen.¹⁰⁵ De gedachte hierachter was dat beslag alleen gerechtvaardigd is wanneer er serieuze aanwijzingen zijn dat een schuldenaar vermogenbestanddelen aan verhaal zal onttrekken. Als gevolg van wijzigingen in de wettelijke regeling speelt de verplichting van het aantonen van vrees voor verduistering door de verzoeker nu in nog slechts een beperkt aantal gevallen een rol.¹⁰⁶ Het gaat hierbij om het stellen van feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat er een gegronde vrees bestaat dat de aankomend beslagene vermogensbestanddelen zal verduisteren en

103 Anders (en uitzonderlijk): Hof Arnhem 18 april 2008, LJN BD2713, waarin aan het alsnog verlenen van verlof voor het leggen van conservatoir beslag op een handelsvoorraad de voorwaarde werd verbonden van het stellen van zekerheid.

104 Deze situatie is anders in de rechtspraak op Curaçao. Hier wordt art. 701 Rv door de beoordelend voorzieningenrechter wel toegepast. Opmerking verdient dat verzoeker en gerekwestreerde aldaar – op veel grotere schaal dan in Nederland – in het kader van een al dan niet zwart gemaakt beslag door de voorzieningenrechter 'in chamber' worden gehoord, als gevolg waarvan de voorzieningenrechter over meer informatie kan beschikken dan uitsluitend de door de verzoeker ingediende bescheiden waarop in Nederland een rekest in de overgrote meerderheid van de gevallen wordt beoordeeld.

105 De verzoeker moest aantonen dat de schuldenaar (reeds) had aangevangen met het verduisteren van zijn roerende goederen.

106 Dit zijn: verhaalsbeslag op zaken (artt. 711 en 725 Rv), op rechten aan toonder of order (art. 474a Rv), op aandelen op naam in een N.V. of B.V. (art. 714 Rv) en in het geval van maritaal beslag (art. 768 lid 3 Rv). Dit betekent dat voor het meest voorkomende beslag, namelijk derdenbeslag onder een financiële instelling, dit beoordelingscriterium dus niet geldt.

daarmee aan het verhaal van zijn schuldeisers zal onttrekken.¹⁰⁷ In de doctrine wordt regelmatig verwezen naar de beperkte inhoud van deze toetsing.¹⁰⁸ Deze situatie is anders in de rechtsstelsels van de ons omringende landen, waar nagenoeg onverkort geldt dat vrees moet bestaan dat vermogensbestanddelen aan verhaal onttrokken worden en dit ook deugdelijk aannemelijk moet worden gemaakt.¹⁰⁹

De wijze van toetsing op dit aspect door voorzieningenrechtters en secretarissen in de praktijk, die bekend is uit het eerdere onderzoek naar de beoordeling van beslagrekesten, blijkt divers. Deze varieert van 'stellen is voldoende' (de grondslag is bepalend) tot 'ik wil een nadere onderbouwing met feiten' (want het is een onderdeel van de toetsing). Het dilemma van deze toetsing is dat de vrees vaak niet volgt uit feiten maar uit vermoedens, een 'horen zeggen' aan de zijde van de verzoeker.

Uit de onderzoeksgegevens over het opheffingskortgeding kan worden geconcludeerd dat van een verband tussen het criterium vrees voor verduistering en het opheffingskortgeding heden ten dage niet meer kan worden gesproken; dit in tegenstelling tot de situatie in de jaren 1980, toen vrees voor ver-

duistering nog een belangrijke rol speelde als opheffingsgrond in opheffingskortgedingen.

4.2 Wie legt welk beslag en waarvoor?

Het overgrote deel van de beslagverloven wordt verleend aan partijen die handelen in het kader van de uitoefening van een beroep of bedrijf,¹¹⁰ waarbij veelal sprake is van een bestaande relatie met het advocatenkantoor dat het verlovverzoek indient. De wederpartij is dan meestal ook een partij die handelt in het kader van de uitoefening van een beroep of bedrijf, in aanzienlijk minder gevallen een natuurlijke persoon.

Wanneer de verzoekende partij een natuurlijke persoon is, gaat het bijna altijd om een eerste kennismaking tussen advocaat en cliënt in het kader van een geschil dat leidt tot een verlof-aanvraag. De wederpartij is dan vaak ook een natuurlijke persoon. (Zie tabel 2.)

Uit de kwalitatieve gegevens wordt een indicatie van het aantal nieuwe cliënt-/juridische dienstverlenerrelaties tussen beslagene en advocaat verkregen, die door het beslag ontstaan. In ruim de helft van de gevallen¹¹¹ wordt voor de eerste maal rechtshulp gezocht bij de advocaat in kwestie.

107 In de oorspronkelijke lezing van dit artikel was het een vereiste dat de schuldeiser aantoonde dat zijn schuldenaar had aangevangen zijn roerende goederen te verduisteren. In 1897 gaat dit ook gelden voor onroerende goederen en is gegronde vrees voor verduistering voldoende (in de zin van feiten stellen en zo nodig aannemelijk maken, die het vermoeden wettigen dat de schuldenaar de goederen zal wegmaken tot schade van zijn crediteuren): Cleveringa 1972, p. 1477-1480.

108 Het aantonen van vrees voor verduistering is met een korrel zout te nemen, aldus Huydecoper 2006, p. 19 (noot 17). Voorts: 'De eis van 'vrees voor verduistering' heeft niet veel om het lijf,' zo schrijft Van Mierlo (Burgerlijke Rechtsvordering) losbladige Kluwer, boek 3, titel 4, Inleiding conservatoir beslagrecht, aant. 2.

109 Huydecoper 2006, p. 19.

110 Rechtspersonen, partijen handelend onder naam, overheden, curatoren.

111 Van de 29 vraaggesprekken met advocaten van beslagene.

Tabel 2: Partijen op grond van het rekest, met en zonder opheffingskortgeding.

	Opheffingskortgeding (hoofdverzameling I) (N = 267)	%	Geen opheffings- kortgeding (hoofdverzameling II) (N = 267)	%
Zakelijke partij – zakelijke partij*	119	45%	114	43%
Zakelijke partij – natuurlijke persoon*	49	18%	88	33%
Natuurlijke persoon – natuurlijke persoon	48	18%	36	13%
Natuurlijke persoon – zakelijke partij*	26	10%	29	11%
Onbekend	25	9%	0	–

* Een overzicht van de partijcombinaties die hierin zijn begrepen is opgenomen in bijlage 3.

Daar waar na het leggen van beslag een opheffingskortgeding wordt geëntameerd ligt in een zeer ruime meerderheid van de gevallen (63%) het initiatief tot beslaglegging in de zakelijke sector. In de zaken zonder opvolgend opheffingskortgeding ligt dit aandeel iets hoger, op ruim driekwart van de gevallen (76%).

De beslagleggende advocaten geven aan dat er voorafgaand aan het beslag bijna altijd contact geweest is, dan wel gepoogd is om met de aankomend beslagene in overleg te treden. In die gevallen waarin dit niet zo is wordt dit veroorzaakt doordat het beslag als een verrassingsactie ingezet wordt. Advocaten van beslagene bevestigen dit, alhoewel hier vaker melding werd gemaakt van het rauwelijks leggen van beslag (12 uit 29 gevallen).¹¹²

Nadat verlof is verleend wordt vrijwel altijd onmiddellijk dan wel binnen enkele dagen door de deurwaarder beslag gelegd.

Om de vraag te beantwoorden of in de partijconstellatie sprake is van regionale verschillen wordt gebruikgemaakt van de achterliggende gegevens van hoofdverzameling II (zonder opheffingskortgeding), daar dit de verzameling is die het meest nabij ligt aan de dagelijkse praktijk van verlofverlening.¹¹³ Alle gerechten geven een gelijkmatig beeld, het enige opvallende resultaat is dat bij de kleinere gerechten relatief meer geschillen tussen natuurlijke personen onderling voorkomen (grijs gearceerd in tabel 3).

112 Dit verschil kan worden veroorzaakt doordat advocaten van beslagleggers het zenden van een sommatie vaak (al) typeren als het zoeken van contact. Advocaten van beslagene geven aan het zenden van een enkele sommatie niet als zodanig te beschouwen en kwalificeren deze situatie als 'rauwelijks'.

113 Hoofdverzameling II vertegenwoordigt meer dan 95% van de rekest in 2006. Hoofdverzameling I heeft betrekking op de overige, minder dan, 5% waarin een opheffingskortgeding werd geëntameerd.

Tabel 3: Hoofdverzameling II, partijen, gesplitst naar gerecht.

	Amsterdam (N = 95)		Den Haag* (N = 73)		Utrecht (N = 47)		Kleinere gerechten (N = 53)		Totaal (N = 267)		
<i>Hoofdverzameling II</i>											
Zakelijke partij – zakelijke partij	46	48%	34	47%	15	40%	19	36%	114	43%	
Zakelijke partij – natuurlijke persoon	29	31%	25	34%	19	40%	15	29%	88	33%	
Natuurlijke persoon – natuurlijke persoon	9	9%	9	12%	6	13%	12	23%	36	13%	
Natuurlijke persoon – zakelijke partij	11	12%	5	7%	7	15%	6	12%	29	11%	

* In Den Haag is het beeld niet geheel zuiver omdat als gevolg van de wijze van archiveren een relatief hoog aantal onbekende gegevens voorkomt (20% van het totale aantal rekesten in Den Haag, 6% van alle zaken in hoofdverzameling II). Alhoewel het hier om een niet gering aantal gaat, wijkt het beeld van Den Haag niet beduidend af van de overige gerechten. Er is daarom uitgegaan van de veronderstelling dat het een aselechte groep is waar geen gegevens over bekend zijn.

Veruit de meeste verlopen worden verleend voor het leggen van beslag onder derden (meer dan 40% van het totaal, grijs gearceerd in tabel 4). Beslag onder een financiële instelling (ook wel bankbeslag genoemd)¹¹⁴ is, ook al valt het onder derdenbeslag, ook afzonderlijk geregistreerd om de verhouding tussen bankbeslag en overige derdenbeslagen inzichtelijk te maken.¹¹⁵ Daarna is het leggen van beslag op een onroerende zaak het meest voorkomend.

In een grote meerderheid van de gevallen gaat het om verhaalsbeslag (86% in situaties met opheffingskortgeding, 88% zonder opheffingskortgeding) in de overige gevallen om beslag tot levering (5% in situaties met opheffingskortgeding, 6% zonder).¹¹⁶

114 Een gevolg van beslaglegging door een derde onder de bank is dat de beslagene op grond van de Algemene Bankvoorwaarden (ABV) van de Nederlandse Vereniging van Banken kan worden geconfronteerd met een debitering van zijn rekening in verband met verrekening door de bank van in verband met het beslag gemaakte kosten (artt. 22, 25 en 28 ABV).

115 Hierbij moet men denken aan leveranciers van de beslagene, vennootschappen en stichting derdenrekening van advocaten en notarissen.

116 Het aantal gegevens over beslagen is in beide hoofdverzamelingen groter dan het aantal onderzoekseenheden (rekesten = 267). Dit verschil wordt veroorzaakt doordat in één rekest om meer soorten van beslag kan worden verzocht.

Tabel 4: Aard van het beslag, met en zonder opheffingskortgeding.*

	Opheffingskortgeding (hoofdverzameling I) (N = 424)	%	Geen opheffings- kortgeding (hoofdverzameling II) (N = 348)	%
Tot verhaal				
Onder financiële instelling	96	23%	96	28%
Onder derden overig	77	18%	59	17%
Onroerende zaak	100	23%	94	27%
Roerende Zaak	30	7%	28	8%
Aandelen/effecten	25	6%	9	3%
Onder schuldeiser (eigenbeslag)	5	1%	1	nihil
Schepen	2	nihil	1	nihil
Sommenverzekering	1	nihil	0	–
Reëel/levering				
Onroerende zaken	20	5%	7	2%
Roerende zaken	8	3%	9	3%
Aandelen	1	nihil	1	nihil
Overig				
Verlenging termijn	13	3%	0	–
Aanstelling bewaarder	9	3%	12	3%
Afgifte/inzage bescheiden	0	–	2	nihil
Inbreuk IE	1	nihil	4	1%
Aanvulling eerder verzoek	4	1%	4	1%
Periodieke uitkering	0	–	1	nihil
Onbekend	31	7%	22	6%
Overig	1	nihil	0	–

* Een factor die van invloed is op de resultaten in deze tabel is dat door de methodologie van gegevensverzameling in de categorie opheffingskortgeding in sommige gevallen meer rekesten zijn gevonden bij het opheffingskortgeding (dat uitgangspunt is voor het matchen) en bij de groep zonder opheffingskortgeding steeds een enkel rekest werd geregistreerd als resultante van de aselechte steekproef uit het totale aantal geregistreerde beslagrekesten, dat vervolgens als uitgangspunt voor het matchen is genomen.

Tabel 5: Hoofdverzaming II, aard van het beslag, gesplitst naar gerecht.¹¹⁷

	Amsterdam (N = 136)		Den Haag* (N = 86)		Utrecht (N = 58)		Kleinere gerechten (N = 68)		Totaal (N = 348)		
Tot verhaal											
Onder financiële instelling	56	41%	12	14%	15	26%	13	19%	96	28%	
Onder derden overig	23	17%	18	22%	12	21%	6	9%	59	17%	
Onroerende zaak	26	19%	21	25%	16	27%	31	46%	94	27%	
Roerende Zaak	10	7%	7	8%	5	9%	6	9%	28	8%	
Aandelen/effecten	4	3%	1	1%	2	3%	2	3%	9	3%	
Onder schuldeiser (eigenbeslag)	0	–	1	1%	0	–	0	–	1	nihil	
Schepen	1	1%	0	–	0	–	0	–	1	nihil	
Reëel/levering											
Onroerende zaken	3	3%	2	2%	1	2%	1	2%	7	2%	
Roerende zaken	4	3%	1	1%	1	2%	3	4%	9	3%	
Aandelen	1	1%	0	–	0	–	0	–	1	nihil	
Overig											
Aanstelling bewaarder	6	4%	1	1%	2	3%	3	4%	12	4%	
Afgifte/inzage bescheiden	0	–	0	–	2	3%	0	–	2	nihil	
Inbreuk IE	2	1%	0	–	0	–	0	–	2	nihil	
Aanvulling eerder verzoek	0	–	0	–	1	2%	3	4%	4	1%	
Periodieke uitkering	0	–	0	–	1	2%	0	–	1	nihil	
Onbekend	0	–	22	25%	0	–	0	–	22	7%	

* In Den Haag is het beeld niet geheel zuiver omdat als gevolg van de wijze van archiveren een relatief hoog aantal onbekende gegevens voorkomt (20% van het totale aantal rekesten in Den Haag, 6% van alle zaken in hoofdverzaming II). Alhoewel het hier om een niet gering aantal gaat, wijkt het beeld van Den Haag niet beduidend af van de overige gerechten. Er is daarom uitgegaan van de veronderstelling dat het een aselechte groep is waar geen gegevens over bekend zijn.

Op zoek naar eventuele regionale verschillen in verloffverlening wordt weer gebruik gemaakt van de achterliggende gegevens in hoofdver-

zameling II (zonder opheffingskortgeding). Het relatief hoge aantal bankbeslagen in Amsterdam (grijs gearceerd in tabel 5) wordt

¹¹⁷ Categorieën waarin slechts de waarde 0 voorkomt zijn niet weergegeven (sommenverzekering, verlenging termijn, overig). De waarde 0 in verlenging termijn heeft een methodologische oorzaak: voor de aselechte steekproef uit alle rekesten in 2006 werden verlengingen uitgesloten.

Tabel 6: Enkelvoudig en meervoudig beslag, per hoofdverzameling.

	Opheffingskortgeding (hoofdverzameling I) (N = 267)	%	Geen opheffings- kortgeding (hoofdverzameling II) (N = 267)	%
Enkelvoudig	161	60%	197	74%
Tweevoudig	71	27%	60	22%
Drievoudig	25	9%	9	3%
Viervoudig	5	2%	1	nihil
Vijfvoudig	5	2%	0	–

veroorzaakt doordat de meeste hoofdkantoren van financiële instellingen in dit arrondissement gevestigd zijn. Uit de kwalitatieve gegevens blijkt dat ook forumshoppen leidt tot het indienen van verzoeken in Amsterdam.¹¹⁸ Bij de kleinere gerechten wordt relatief vaak verzocht om verlof voor beslag op een onroerende zaak (grijs gearceerd in tabel 5).

Uitgaande van de veronderstelling dat het leggen van meervoudig beslag¹¹⁹ potentieel een grotere impact heeft dan een enkelvoudig beslag, is geregistreerd hoe vaak dit voorkomt. Hier blijkt dat in de gevallen waarin het tot een opheffingskortgeding komt iets vaker sprake is van een meervoudig beslag (tabel 6). De meest voorkomende meervoudige beslagen bestaan uit een combinatie van

derdenbeslag onder een financiële instelling, derdenbeslag algemeen en beslag op een onroerende zaak. Bij drie- vier- en vijfvoudig beslag komt daar veelal beslag op een roerende zaak en in een aantal gevallen beslag op aandelen bij. Uit het kwalitatief onderzoek blijkt dat in die gevallen waarin een beslag door de advocaat van beslagene als knellend wordt getypeerd, in alle gevallen sprake is van een meervoudig beslag. Dit bevestigt het vermoeden van een verband tussen de meervoudigheid van het beslag en de knellendheid hiervan.

Ook het bedrag inclusief rente en kosten waarvoor verlof wordt verleend heeft potentieel invloed op de impact van het beslag. In gevallen waarin een opheffingskortgeding wordt

118 Amsterdam staat bekend als een rechtbank waar snel verlof kan worden verkregen. In tegenstelling tot de Beslagsyllabus verlangt Amsterdam niet dat bankrekeningnummers van aankomend beslagene worden vermeld. Hiermee wordt het verzoeken van verlof vanuit het oogpunt van een 'fishing expedition' vergemakkelijkt.

119 Hier bedoeld in de zin van meer soorten beslag, verzocht in een enkel rekest.

Tabel 7: Bedragen inclusief rente en kosten waarvoor verlof is verleend.¹²⁰

in €	Opheffingskortgeding (hoofdverzameling I) (N = 198)	%	Geen opheffings- kortgeding (hoofdverzameling II) (N = 245)	%
< 25.000	17	9%	65	27%
25.000-50.000	26	13%	48	20%
50.000-100.000	29	15%	43	18%
100.000-250.000	39	20%	45	18%
250.000-1.000.000	43	22%	32	13%
1.000.000-5.000.000	25	13%	9	4%
> 5.000.000	19	10%	3	1%

geëntameerd is het bedrag waarvoor verlof werd verleend aanzienlijk hoger dan in de zaken waarin geen opheffingskortgeding volgt¹²¹ (tabel 7).

Dit bevestigt het vermoeden van een verband tussen het bedrag waarvoor verlof wordt verleend en de knellendheid hiervan.

Kan dan ook gesteld worden dat er een verband bestaat tussen een meervoudig beslag en de hoogte van het bedrag inclusief rente en kosten? Een nadere analyse van beide factoren leidt tot de conclusie dat inderdaad met de meervoudigheid ook voor hogere bedragen verlof wordt verzocht en verleend.¹²²

Ten slotte zijn op basis van de rekesten gegevens geregistreerd over de aard van de vordering die aan het beslag ten grondslag ligt. De meest voorkomende categorieën zijn grijs gearceerd (tabel 8). In gevallen waarin een opheffingskortgeding volgt, gaat dit opvallend vaak om een geschil over de koop/verkoop van een onroerende zaak. Men kan hierbij denken aan verborgen gebreken aan een woning, het invoeren van een boeteclausule en een geschil in verband met de levering van een onroerende zaak. Ook komen zaken voor waarin partijen opereren in de commerciële onroerend goed markt in het kader van de uitoefening van beroep of

120 In de praktijk komt het vrijwel niet voor dat verlof wordt verleend voor een ander dan het door verzoeker berekende bedrag. In het basisjaar voor het onderzoek, 2006, was nog sprake van een ongedifferentieerde berekening van de hoofdvordering vermeerderd met 30% in verband met rente en kosten.

121 Het verschil in het aantal weergegeven zaken (N = 198 voor hoofdverzameling I en N = 245 voor hoofdverzameling II) wordt veroorzaakt doordat op het aantal van 267 zaken in beide verzamelingen in mindering is gebracht het aantal zaken waarin geen gegevens bekend zijn, dan wel niet van toepassing zijn (bijvoorbeeld in het geval van een reëel/leveringsbeslag).

122 De uitgebreide analyse, inclusief registratie per gerecht, is te vinden in bijlage 7.

Tabel 8: Aard van de vorderingen die aan het beslag ten grondslag liggen, weergegeven per hoofdverzameling.

	Opheffingskortgeding (hoofdverzameling I) (N = 267)	%	Geen opheffings- kortgeding (hoofdverzameling II) (N = 267)	%
Koop/verkoop onroerende zaak	35	13%	22	8%
Onbetaalde facturen	32	12%	62	23%
Aandeelhoudersgeschieden	23	9%	5	2%
Arbeidsgerelateerd	19	7%	13	5%
Aansprakelijkheid/onrechtmatige daad	20	7%	8	3%
Projectontwikkeling en aanneming	12	5%	14	5%
Huurrelatie	10	4%	19	7%
Verdeling buiten maritaal, incl. uitvoering convenant	10	4%	7	3%
Koop/verkoop aandelen bedrijf	11	4%	2	1%
Geldlening/kredietrelatie	12	4%	38	14%
Testament/nalatenschap	9	3%	3	1%
Dealer/colportage/duurovereenkomst	7	3%	9	3%
Tekortkoming in dienstverlening incl. schade	7	3%	2	1%
Verbouwing privé	2	1%	6	2%
Faillissement/pauliana	6	2%	10	4%
Koop/verkoop algemeen incl. tekortkoming	6	2%	2	1%
Belastingen	2	1%	7	3%
Bestuurdersaansprakelijkheid	2	1%	0	–
Fraude	2	1%	5	2%
Intellectuele eigendom	3	1%	4	1%
Onbekend	32	12%	16	6%
Overig*	5	2%	13	5%

* De categorie overig bestaat uit: executie/proceskostenveroordeling in andere procedure, aanschrijving en verbeurde dwangsommen, terugvordering ten onrechte betaling op grond van eerder vonnis, schade t.g.v. beslag, UWV-premies, eigendom, art. 94 Sv.

Tabel 9: Hoofdverzameling II, hoofdcategorieën aard van de vorderingen die aan het beslag ten grondslag liggen, gesplitst naar gerecht.

Geen opheffingskortgeding (Hoofdverzameling II) N = 267	Amsterdam (N = 95)		Den Haag* (N = 73)		Utrecht (N = 47)		Kleinere gerechten (N = 53)		Totaal (N = 267)	
Onbetaalde facturen	27	28%	19	26%	8	17%	8	15%	62	23%
Geldlening/kredietrelatie	10	11%	10	14%	9	19%	9	17%	38	14%
Koop/verkoop onroerende zaak	8	8%	3	4%	6	13%	5	9%	22	8%
Huurrelatie	9	9%	3	4%	4	9%	3	6%	19	7%
Arbeidsgerelateerd	6	6%	2	3%	2	4%	3	6%	13	5%
Projectontwikkeling en aanneming	5	7%	4	5%	3	6%	2	4%	14	5%
Faillissement/pauliana	3	3%	0	–	3	6%	4	8%	10	4%
Belastingen	2	2%	2	3%	1	2%	2	4%	7	3%
Dealer/colportage/duurovereenkomst	2	2%	5	7%	1	2%	1	2%	9	3%

* In Den Haag is het beeld niet geheel zuiver. Zie opmerking bij tabel 5.

bedrijf. In beide hoofdverzamelingen zijn onbetaalde facturen een veelvoorkomende aanleiding om beslagverlof te vragen. Daar waar geen opheffingskortgeding wordt geëntameerd wordt relatief vaker verlof verleend in een situatie van een geschil in verband met een geldlening/kredietrelatie dan in gevallen waarin wel een opheffingskortgeding wordt aangebracht.

Om eventuele lokale verschillen in kaart te kunnen brengen is binnen hoofdverzameling II (zonder opheffingskortgeding) voor de meest voorkomende categorieën per gerecht in kaart gebracht¹²³ wat de aard van de geschillen is

die hebben geleid tot het indienen van een beslagrekest (tabel 9).

Er blijkt geen sprake te zijn van aanzienlijke regionale verschillen. Wel vinden we in Amsterdam en Den Haag een groter aantal onbetaalde facturen ten opzichte van Utrecht en de kleinere gerechten. Bij deze laatste ligt vaker een vordering in verband met een geldlening/kredietrelatie aan het beslag ten grondslag dan in Amsterdam en Den Haag.

123 Dit betreft, afhankelijk van het gerecht, tussen de 70% en de 78% van alle gevallen.

4.3 Het waarom achter het beslag en de gevolgen voor de wederpartij

Uit de beschikbare kwalitatieve gegevens blijkt dat de redenen waarom in de juridische praktijk verzoeken worden ingediend om beslag te mogen leggen uiteenlopend zijn. De manifeste functie van het conservatoir beslag als middel ter bewaring van een recht speelt hierbij een belangrijke rol, in die zin dat dreigende vervreemding en het secureren van rechten door advocaten van beslagleggers in dit verband vaak worden genoemd. Ook het openbreken van overleg, het leggen van druk op de wederpartij en het erachterkomen of verhaal mogelijk is, zijn redenen die mede, maar ook op zichzelf, aanleiding zijn om verlof te vragen.¹²⁴ In ruim twee derde van de vraaggesprekken¹²⁵ gaf de advocaat van beslaglegger aan dat het leggen van druk (mede) een rol heeft gespeeld bij het besluit om verlof te vragen.¹²⁶ Een bevestiging van de

aanzienlijke rol die beslag als pressiemiddel speelt wordt gevonden in het antwoord op de vraag wat volgens de advocaat de verwachtingen zijn die de cliënt van het beslag heeft.¹²⁷ Hier worden betaling, overleg, schikking, druk, een betere positie in de onderhandeling eerder en vaker genoemd dan het secureren van de vordering of executie en verhaal. Meermalen vernamen wij dat (beslagleggende) advocaten in de eigen tuchtrechtspraak aanleiding vinden voor het leggen van conservatoir beslag, omdat het nalaten hiervan door de cliënt tegengeworpen kan worden en tot (beroeps) aansprakelijkheid kan leiden.¹²⁸ De advocaten van beslagenen is ook gevraagd naar de – in dit geval vermoedelijke – reden van beslaglegging. Het vermoedelijk (mede) leggen van druk op de wederpartij wordt door hen minder vaak genoemd dan door de beslagleggende advocaten.¹²⁹ Uit het onderzoek naar verlofverlening is bekend dat de beoordelaars van beslagrekes-

124 Deze redenen beschouwen wij als behorende bij de latente functies.

125 Uit 29 vraaggesprekken met advocaten van beslagleggers.

126 Omdat niet ondenkbaar is dat respondenten op een vraag naar de achtergrond voor het leggen van beslag in eerste instantie een (juridisch) verantwoord geacht antwoord geven is doorgevraagd in die gevallen waarin het leggen van druk niet als reden was genoemd. Negen respondenten bevestigen bij doorvragen dat het leggen van druk op de wederpartij inderdaad geen rol heeft gespeeld. Zestien respondenten voegen aan de eerder gegeven reden(en) toe dat het leggen van druk (mede) een rol heeft gespeeld.

127 Op deze vraag konden respondenten meer antwoorden geven.

128 Naar aanleiding hiervan zijn zowel de gepubliceerde als niet-gepubliceerde uitspraken inzake conservatoir beslag van het Hof van Discipline uit de periode 2004-2008 onderzocht. In deze zaken spelen de omstandigheden van het geval en zorg voor de belangen van de cliënt steeds een grote rol van betekenis. Daar waar de maatregel een enkele waarschuwing werd opgelegd, gebeurde dit nadat over een lengte van jaren waarin over de hoofdzaak geprocedeerd werd, ook na zeer sterke aanwijzingen dat vermogensbestanddelen werden onttrokken en dit bij de advocaat bekend was, geen beslag was gelegd. De advocaat had in casu volgens het hof niet voldoende adequaat gehandeld, althans zijn cliënte niet goed geadviseerd.

129 In 11 uit de 29 gevallen tegen 19 uit 29 gevallen bij de beslagleggende advocaat. Tussen de twee categorieën respondenten bestaat geen inhoudelijk zaaksverband.

ten zich realiseren dat conservatoir beslag (ook) als pressiemiddel wordt aangewend. Deze omstandigheid wordt echter – indien het verzoek voor het overige goed is onderbouwd – niet meegewogen bij de beoordeling van een verzoek tot beslaglegging. Dit is slechts anders in het uitzonderlijke geval dat duidelijk is dat een beslag uitsluitend als pressiemiddel wordt aangewend (en daarmee vexatoir is).¹³⁰ Ook de omstandigheid dat een afgegeven verlof tot het leggen van beslag mogelijk zou kunnen leiden tot het faillissement van de beslagene, speelt – mits het verzoek voor het overige goed is onderbouwd – geen rol in de beoordeling. Bovendien zal het vaak om niet meer dan een vermoeden gaan, omdat de verzoeker van dergelijke omstandigheden niet vrijwillig melding zal doen. In het verlengde hiervan ligt de vrij algemeen gedragen stelling van voorzieningenrechters dat deze, nu in de meeste gevallen geen hoor en wederhoor plaatsvindt, over onvoldoende informatie beschikken om een inschatting te kunnen maken van de hiervoor genoemde omstandigheden.¹³¹ Toch blijken voorzieningenrechters niet op voorhand de idee te hebben dat zij de beslagene hiermee (onevenredig) benadelen. Zij wijzen in dit verband op de mogelijkheid

van het op zeer korte termijn kunnen instellen van een opheffingskortgeding als vangnet voor mogelijk onterecht verleend of vexatoir beslag.¹³² Voorts beschouwt men de omstandigheid dat in nog geen 5% van de gevallen waarin een verlof tot het leggen van conservatoir beslag werd verleend een opheffingskortgeding wordt geëntameerd¹³³ als een aanwijzing dat het aantal onterechte of knellende beslagen beperkt is.

Zowel advocaten van beslagleggers als beslagene¹³⁴ is gevraagd naar het in het eerste geval vermoede en de in het tweede geval bekende al dan niet knellende of belastende karakter van het beslag. Bijna 70% van de beslagleggende advocaten beantwoordt deze vraag bevestigend. Men leidt dit af uit de omstandigheid dat de beslagene voornemens is om een onroerende zaak te vervreemden en dit door het beslag verhinderd wordt, dat beslag onder derden (leveranciers, financiële instelling) naar haar aard belastend is, dat ook anderen beslag hebben gelegd, dat er beslag is gelegd op een vermogensbestanddeel dat noodzakelijk is voor de bedrijfsvoering, dat een aanzienlijk bedrag vaststaat als gevolg van het beslag, dat er inmiddels een bankgarantie is gesteld en dat de wederpartij een

130 Voor een (uitzonderlijke) situatie waarin sprake was van een zuiver vexatoir beslag: Pres. Rb. Arnhem 12 maart 1998, KG 1998, 127, zie hierover ook: Janssen 1998, p. 697-699.

131 Dit geldt voor zowel de toetsing van een mogelijk vexatoir karakter van het beslag (een der voorzieningenrechters vertelde dat deze toetsing in veel gevallen in het geheel niet gebeurt omdat de informatie hiervoor ontbreekt) als voor het risico van een faillissement als gevolg van beslag.

132 De stelling dat voor een opheffingskortgeding op korte termijn een datum kan worden verkregen wordt door advocaten niet in alle arrondissementen onderschreven, zo blijkt uit de telefonische vraaggesprekken.

133 Dit gegeven blijkt uit de databases Civiel van de rechtbanken die aan het onderzoek meewerkten. Hierbij is het aantal geregistreerde conservatoire verlopen afgezet tegen het aantal aangebrachte opheffingskortgedingen.

134 In totaal 58 vraaggesprekken.

advocaat heeft ingeschakeld. Niet-belastende situaties worden afgeleid uit de volgende omstandigheden: beslag op een onroerende zaak waarbij geen voornemen tot verkoop bestaat, er had al wel een oplossing geweest als het beslag wel knellend was of er is geen reactie gekomen, dit alles aldus beslagleggende advocaten in het onderzoek.¹³⁵ De advocaten van beslagene geven in een ruime helft van de gevallen aan dat het beslag belastend of knellend is voor hun cliënt.¹³⁶ Het gaat hierbij voornamelijk om derdenbeslag onder een financiële instelling, op een onroerende zaak en derdenbeslag algemeen, hetgeen overeenkomt met de meest voorkomende beslagsoorten. Gecombineerde beslagen worden in alle gevallen als belastend getypeerd. Er lijkt geen direct verband te bestaan tussen het rauwelijks leggen van beslag en de knellendheid hiervan. Ook de niet-knellende beslagen werden voornamelijk gelegd onder een financiële instelling, op een onroerende zaak en onder een derde algemeen.¹³⁷ De knellendheid van een beslag is derhalve niet zo zeer afhankelijk van het soort beslag (met uitzondering van de enkel- of meervoudigheid hiervan) of de omstandigheid dat

voorafgaand aan het beslag al dan niet overleg tussen partijen heeft plaatsgevonden. Het blijken vooral de omstandigheden van de beslagene die hierin bepalend zijn, bijvoorbeeld of men een onroerende zaak al dan niet wenst te verkopen en in hoeverre beslag op een bankrekening voor een aanzienlijk of gering bedrag doel heeft getroffen. De belastingendheid van een beslag kan financieel en/of emotioneel van aard zijn.

4.4 Waarborgaspecten bij verlofverlening

Het is niet zonder reden dat tegenover de eenzijdige wijze van verlofverlening een aantal beschermende bepalingen ten gunste van de beslagene staan.¹³⁸ Een procesrechtelijke waarborg bestaat hieruit dat, op straffe van nietigheid, geen beslag kan worden gelegd zonder verlof van de voorzieningenrechter. Het gaat hierbij, gezien de summiere beoordeling, vooral om een preventief werkende bepaling die eigenrichting uitsluit. Een tweede waarborg is dat verlofverlening plaatsvindt onder de voorwaarde dat binnen een door de voorzieningenrechter vast te stellen termijn door de beslaglegger een hoofdzaak wordt ingesteld inzake de verde-

135 In 3 gevallen kon de advocaat wegens gebrek aan wetenschap deze vraag niet beantwoorden.

136 In 14 van de 29 gevallen werd deze vraag met 'ja' beantwoord. In nog eens 3 gevallen 'deels' (het ging hier om meervoudige beslagen, waarbij een deel wel en een ander deel niet belastend is).

137 12 uit 29 gevallen. Deels omdat geen doel werd getroffen (2), deels omdat de woning waarop beslag gelegd werd niet vervreemd wordt (3).

138 Zie ook in de literatuur: 'Waarborgen tegen misbruik zijn noodzakelijk (omdat recht op executie op het moment van conservatoire beslaglegging ontbreekt),' aldus Star Busmann 1972, p. 514 (nr. 486), en: 'De compulsieve aard van de conservatoire beslagen maakt bescherming van de schuldenaar noodzakelijk,' aldus Van Mierlo (Burgerlijke Rechtsvordering) losbladige Kluwer, boek 3, titel 4, Inleiding conservatoir beslagrecht, aant. 2. Ook Broekveldt 2003, p. 641, meent dat het verstandig is dat de wetgever van oudsher de nodige waarborgen heeft ingebouwd om tegen misbruik van dit verhaalsmiddel te waken.

ring waarvoor beslag werd gelegd.¹³⁹ Omdat het niet voldoen aan deze voorwaarde wordt bedreigd met nietigheid van het beslag, vormt dit een praktisch instrument als 'stok achter de deur', dat tijd rekken door de beslaglegger ten laste van de beslagene voorkomt.

Een derde waarborg voor de beslagene is dat naast controle op formele aspecten en de summiere toetsing van de inhoud van de vordering in het kader van de verloffverlening mede een afweging van de belangen van zowel de beslaglegger als de beslagene plaatsvindt.¹⁴⁰ Deze wordt echter bemoeilijkt door de beperkte informatie die de voorzieningenrechter in dit stadium ter beschikking heeft. Zo maakt het eventueel kunnen verhalen van de schade op de beslaglegger na een onterecht beslag – in tegenstelling tot hetgeen de Beslagsyllabus vermeldt – geen

onderdeel van de afweging uit omdat de voor deze toetsing benodigde informatie niet voorhanden is. Om dezelfde reden vindt de bestaande wettelijke regeling inzake zekerheidstelling,¹⁴¹ die in de Beslagsyllabus mede in het kader van de belangenafweging wordt genoemd,¹⁴² geen toepassing.

Een volgende bepaling die ter bescherming van de beslagene dient is het criterium van vrees voor verduistering. Hiervoor is reeds besproken dat dit criterium bij de verloffverlening nog slechts een beperkte rol speelt door aanvulling c.q. wijziging in wetgeving en de in de huidige praktijk vaak beperkte toetsing door de voorzieningenrechter.¹⁴³

Ten slotte is er de regeling van het grijs maken van beslagen,¹⁴⁴ die nog in een beperkt aantal arrondissementen wordt gehanteerd.¹⁴⁵ Het is de enige gelegenheid die een aankomend beslagene heeft om zijn belangen te bescher-

139 De (wettelijke) voorloper hiervan is art. 726 Rv oud, bedoeld ter bescherming van de belangen van de beslagene, op grond waarvan binnen 8 dagen na beslaglegging een vanwaardeverklaring moest worden gevraagd, Star Busmann 1972, p. 513.

140 Zie ook §4.1.

141 De regeling inzake zekerheidstelling is bedoeld om onberaden en ongegronde beslagen te voorkomen, in het bijzonder vermeldt Van Mierlo (Burgerlijke Rechtsvordering) losbladige Kluwer, art. 701 Rv, aant. 1 en 2, als mogelijke gronden voor het bevelen van zekerheidstelling: de benadeling van de kredietwaardigheid van de schuldenaar door het beslag en de voorshands dubieuze rechtsgrond van de hoofdvordering.

142 'Art. 701 Rv biedt de voorzieningenrechter de mogelijkheid ambtshalve en zonder nadere motivering over te gaan tot het bevelen van een zekerheidstelling voor de beslagschade en het bedrag daarvan in zijn beschikking tot verloff te bepalen, bijvoorbeeld ingeval van benadeling van de kredietwaardigheid van de schuldenaar. Ook in geval van gerechtelijke bewaring heeft de voorzieningenrechter de mogelijkheid over te gaan tot het bevelen van zekerheidstelling.' Bron: Beslagsyllabus, versie december 2009, p. 10.

143 Idem: Broekveldt 2003, p. 647, mede onder verwijzing naar H. Stein.

144 Zie ook §2.8.

145 In de arrondissementen Haarlem, Amsterdam en Den Haag (alleen IE).

men door vooraf zijn visie te geven op een door hem verwachte beslaglegging.¹⁴⁶

4.5 Conclusie

De voorzieningenrechter beoordeelt het verzoekschrift summier en op basis van de informatie die de aankomend beslaglegger verstrekt (als ware sprake van verstek); de aankomend beslagene wordt in de meeste gevallen niet gehoord. Het is niet noodzakelijk en ook niet waarschijnlijk dat de aankomend beslaglegger feiten en/of omstandigheden in het verzoekschrift vermeldt op grond waarvan de voorzieningenrechter tot het oordeel zou kunnen komen dat (mogelijk) sprake is van een onnodig of vexatoir beslag of een belangenafweging zou kunnen maken waarin het belang van de aankomend beslagene meeweegt. Dit ondanks dat de Beslagsyllabus een belangenafweging als beoordelingscriterium vermeldt. Voorzieningenrechters beoordelen rekestten in de praktijk binnen de kaders die zich voor een summier beoordeling hebben ontwikkeld.

Het grootste aantal verzoekschriften conservatoir beslag wordt ingediend door en is gericht tegen een partij die handelt in het kader van de uitoefening van een beroep of bedrijf. Wanneer geen opheffingskortgeding wordt

aangebracht zien we vaker een beslaglegging door een zakelijke partij ten laste van een natuurlijke persoon dan wanneer er wel een opheffingskortgeding wordt ingesteld. In het eerste geval is het financiële belang van de vordering waarvoor beslag wordt gelegd gemiddeld lager dan in situaties met opheffingskortgeding.

Regionaal bestaan weinig verschillen in de partijconstellatie, met uitzondering van een relatief hoger aantal natuurlijke personen dat beslag legt ten laste van een andere natuurlijke persoon in de regio's met kleinere gerechten.

Derdenbeslag algemeen en de species daarvan, derdenbeslag onder een financiële instelling, zijn het meest voorkomend, gevolgd door beslag op een onroerende zaak. Uitgesplitst naar regio blijken in Amsterdam relatief veel bankbeslagen voor te komen en in de regio's met kleinere gerechten vaker beslag ten laste van een onroerende zaak. In veruit de meeste gevallen wordt beslag gelegd ten behoeve van verhaal, in een gering aantal gevallen ten behoeve van levering (meestal van een onroerende zaak).

Het onderliggende geschil heeft veelal betrekking op onbetaalde facturen (zowel in situaties met als zonder opheffingskortgeding) en de

146 In Amsterdam wordt van deze mogelijkheid jaarlijks circa 200 maal gebruikgemaakt (6% van het totaal aantal verzoekschriften conservatoir beslag). In ruim 10% van de grijsmakingen wordt nadien inderdaad een verzoek voor het leggen van beslag ingediend. In 2008 leidde dit in 15 gevallen tot het (discretionaire) besluit partijen te horen. 10 zaken werden naar aanleiding daarvan ingetrokken. In 4 van deze 15 gevallen werd verlof verleend. In Den Haag (IE) overstijgt het aantal grijsmakingen van 108 in 2008 (zonder verlengingen) de 70 verzoekschriften conservatoir beslag (artt. 1019b-d en e Rv). In geen enkel geval volgde na grijsmaking een verzoek voor het leggen van beslag.

koop/verkoop van een onroerende zaak (in gevallen met opheffingskortgeding). Geschillen in verband met een geldlening/kredietrelatie komen aanzienlijk vaker voor in de categorie zaken zonder opheffingskortgeding. Naar regio ligt in Amsterdam en Den Haag relatief vaker onbetaalde facturen en in Utrecht en bij de kleinere gerechten vaker een geldlening/kredietrelatie aan het beslag ten grondslag.

Beslag wordt in veel gevallen niet alleen gelegd om verhaal of levering zeker te stellen: het leggen van druk op de wederpartij speelt vaak (mede) een rol. Beoordelaars van beslagrekeningen zijn zich hiervan bewust, maar deze omstandigheid speelt in de beoordeling van beslagverloven geen rol van betekenis, tenzij het beslag uitsluitend als pressiemiddel wordt ingezet.

De financiële en/of emotionele belastendheid van een beslag is niet zozeer afhankelijk van de aard van het beslag als wel van de omvang hiervan en de omstandigheden waarin de beslagene verkeert. Een zeer grote meerderheid van de beslagleggende advocaten vermoedt dat het beslag belastend zal zijn, de helft van de advocaten van beslagene bevestigt dat dit inderdaad het geval is.

Eenzijds leidt een gebrek aan informatie over de aankomend beslagene in deze fase tot een eenzijdige beoordeling. Afgezien van de (beperkte) mogelijkheid om een beslag grijs te

maken en de uitzonderlijke situatie dat de voorzieningenrechter partijen voorafgaand aan de verloffverlening hoort, zijn er geen mogelijkheden om zich tegen een verloffverlening vooraf en inhoudelijk te verweren. Voor een aantal maatregelen bedoeld als waarborg voor de beslagene, leidt dit in de praktijk tot het beperkt en soms in het geheel niet-functioneren hiervan.

Anderzijds zou het loslaten van het vooropstellen van de belangen van de verzoeker leiden tot het risico dat de aankomend beslagene vermogensbestanddelen vervreemdt voordat het (vermeende) vorderingsrecht van de verzoeker is vast komen te staan.

In het kader van de evenwichtigheid binnen de pijler verloffverlening kan men zich de vraag stellen of de beschikbaarheid van meer informatie van de zijde van de beslagene in deze fase van het beslag kan leiden tot een minder eenzijdige beoordeling en een betere werking van de waarborgaspecten voor de beslagene bij verloffverlening. Hierop wordt in de aanbevelingen teruggekomen.

De tweede pijler: het opheffingskortgeding

5.1 Inleiding

Daar waar de advocaat van de (aankomend) beslaglegger gehoord wordt in geval van een voorgenomen afwijzing van een verzoek om beslag te mogen leggen¹⁴⁷ en deze voorts bezwaar kan maken tegen een afwijzende beschikking,¹⁴⁸ vindt de beslagene de enige vorm van verweer tegen een verleend verlot in het opheffingskortgeding van artikel 705 Rv.¹⁴⁹ Het opheffingskortgeding vervult daarom voor de beslagene als tegenwicht van de summiere beoordeling van het beslagrekest een belangrijke rol.¹⁵⁰

Voorzieningenrechtvaarders voor wie verlotverlening tot de dagelijkse werkzaamheden behoort beschouwen het opheffingskortgeding als

vangnet voor mogelijk onterecht verleend verlot en/of vexatoir beslag.¹⁵¹

In de doctrine worden met enige regelmaat vraagtekens geplaatst bij de ontwikkelingen en werking van het opheffingskortgeding in de praktijk. Het gaat hierbij met name om reacties naar aanleiding van de nieuwe wettekst uit 1992, uitspraken van de Hoge Raad over de (juridische) uitleg en invulling in situaties waarin conservatoir beslag werd gelegd, waarna om opheffing hiervan is verzocht, en de ontwikkelingen in de rechtspraktijk als gevolg hiervan.

Wij noemden (deels) in algemeen verband al eerder onder meer Cremers¹⁵² naar aanleiding van de ontwerpzetk van het huidige artikel 705 Rv, Huydecoper in 'Beslaan wij maar

147 Beslagsyllabus, versie december 2009, p. 4 (nr. 4).

148 In geval van een afwijzing kan hoger beroep en eventueel cassatie worden ingesteld (HR 23 december 1977, *NJ* 1978, 296, impliciet). Wel is appèl mogelijk tegen nevenbeslissingen bij beslagverlot (Hof Amsterdam 10 augustus 2006, «*JBP*» 2007/9). Zie ook HR 25 september 2009, *NJ* 2009, 460 (*Hagemeyer/Bekkers en Gispén qq*): geoordeeld moet worden dat de wetgever geen uitzondering op het rechtsmiddelenverbod van art. 700 lid 2 Rv heeft willen maken voor het geval de schuldenaar ter zake van het verzoek tot het verlenen van beslagverlot als bedoeld in art. 700 lid 1 Rv reeds is gehoord.

149 Op grond van art. 700 lid 2 Rv, laatste zin, is tegen een verleend verlot geen hogere voorziening toegelaten. Broekveldt 2003, p. 670, noemt het opheffingskortgeding zelfs een soort 'informeel appèl' tegen de verlotbeschikking.

150 Zie ook Broekveldt 2003, p. 666, die in dit kader spreekt van 'het noodzakelijk evenwicht' nu de schuldeiser op ruime schaal de mogelijkheid heeft om voor een gepretendeerde vordering conservatoir beslag te leggen en hiervoor slechts hoeft te stellen en eventueel summierlijk aannemelijk te maken dat er een vordering is of verkregen zal worden.

151 Zo is gebleken uit het eerdere onderzoek naar verlotverlening in de praktijk: Meijsen-Tierates 2008, p. 165-170.

152 Cremers 1983, p. 692-696, las in de ontwerpzetk een verandering met betrekking tot de (geïmpliceerde) bewijslastverdeling. De toenmalige president van de rechtbank te Den Bosch stelt dat de beslaglegger de bewijslast zou moeten dragen van de ondeugdelijkheid van het ingeroepen recht, en niet andersom.

raad?’,¹⁵³ Tjittes in ‘Eerder opheffing van conservatoir beslag’,¹⁵⁴ en Jansen,¹⁵⁵ De Greve,¹⁵⁶ Thoe Schwartzenberg¹⁵⁷ en Klaassen¹⁵⁸ naar aanleiding van het arrest *Bijl/Van Baalen c.s.*¹⁵⁹ Een aantal van voornoemde ontwikkelingen zullen daarom hierna worden besproken.

5.2 Ontwikkelingen in de toepassing van artikel 705 Rv en voorganger artikel 732 Rv (oud)

Met de invoering van het Nieuw BW in 1992 werden tevens de tekst en structuur van de regeling inzake conservatoir beslag in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, en daarmee de bepalingen over de opheffing hiervan, aanzienlijk gewijzigd.¹⁶⁰ Zo is de toenmalige separate vanwaardeverklaringsproce-

dure¹⁶¹ verdwenen en opgegaan in de hoofdprocedure van artikel 700 lid 3 Rv. De wettekst van de voorloper van het huidige artikel 705 lid 2 Rv (art. 732 Rv oud) vermeldde dezelfde opheffingsgronden als die wij heden ten dage kennen: de summierlijke ondeugdelijkheid van de vordering, het onnodige van het beslag en de zekerheidstelling, waarbij de opheffing van het beslag ‘zal worden gelast’ indien van een van deze situaties mocht blijken. Dit is in het huidige artikel 705 lid 2 Rv gewijzigd in ‘de opheffing wordt onder meer uitgesproken’, met als toevoeging het verzuim op straffe van nietigheid van voorgeschreven vormen.

De parlementaire geschiedenis vermeldt dat de bedoeling van de voorloper van de huidige regeling inzake opheffing van beslag geen

153 Huydecoper 2006, p. 15-28, bepleit een omkering van de aannemelijkheidslast in geval van een vordering tot opheffing van het beslag.

154 Tjittes 2002, p. 65-66, staat in een redactionele kanttekening een zodanige herformulering van art. 705 lid 1 Rv voor dat conservatoir beslag wordt opgeheven, tenzij de beslaglegger zijn vordering summierlijk aannemelijk maakt.

155 De effectieve waarde van de stem van de beslagene in een opheffingskortgeding wordt steeds verder ingeperkt; hiermee wordt de beslagene in een steeds moeilijker positie geplaatst, aldus: Jansen 2008, p. 7.

156 De Hoge Raad heeft met het arrest *Bijl/Van Baalen c.s.* de betekenis van de imperatieve opheffingsgrond van summierlijke ondeugdelijkheid gemaakt tot een holle frase, aldus: De Greve 2006, p. 180-184.

157 Thoe Schwartzenberg 2007, p. 129-135, trekt de conclusie dat de beslaglegger per definitie op voorsprong komt te staan; de beslagene moet van goeden huize komen om het beslag opgeheven te krijgen.

158 Klaassen 2009, p. 323, meent dat er veel voor te zeggen zou zijn geweest als de Hoge Raad in het arrest *Bijl/Van Baalen c.s.* wél zou hebben geoordeeld dat in het geval van een afwijzend bodemvonnis (in een contradictoire procedure) in beginsel opheffing van het beslag geïndiceerd is (...).

159 HR 30 juni 2006, *NJ* 2007, 483 (*Bijl/Van Baalen c.s.*).

160 Deze vernieuwing betekende een verbetering, getuige *Caroli* 1906, p. 268, over de oude regeling: een regeling die ‘bezwaarlijk meer willekeurig kan zijn’ door slordigheid bij het ontwerpen daarvan. Ook Schenk/Blaauw & De Bruijn-Luikinga 1984, p. 135, vermelden dat de regeling met betrekking tot conservatoir beslag ‘in de hoogste mate onsystematisch’ is waardoor bij uitleg van de bepalingen argumenten ontleend aan de wettelijke systematiek ‘waardeloos’ zijn.

161 Waarin de formele rechtmatigheid van het beslag beoordeeld werd.

andere is dan die van het huidige artikel 705 Rv.¹⁶² Men zou derhalve als gevolg hiervan geen grote veranderingen verwachten. Toch heeft de ontwerp-wetstekst tot de nodige discussie geleid en blijkt uit oudere handboeken dat in vroeger dagen nuances naar voren werden gebracht die niet als zodanig terug zijn te vinden in de lijn die de Hoge Raad sedertdien (onder verwijzing naar de Parlementaire geschiedenis) door middel van een aantal spraakmakende arresten heeft uitgezet.

Wanneer men oudere handboeken erop naslaat dan valt op dat de rechtspraak rond 1905 met betrekking tot de aannemelijkheidslast (nog) niet eenvormig was.¹⁶³ Nadien verandert dit:¹⁶⁴ wie opkomt tegen een beslag moet summierlijk 'bewijzen',¹⁶⁵ waarbij van deze regel kan worden afgeweken.¹⁶⁶ Ook de belangenafweging¹⁶⁷ als factor bij beoordelingen wordt opgenomen in de standaard werken over het kort geding:

veel uitspraken inzake vorderingen tot opheffing berusten op een afweging van belangen, wanneer de rechter zich niet omtrent de rechtmatigheid van de grondslag uitspreekt of wanneer hij dit wel doet doch de belangenafweging ter versterking van zijn uitspraak aanvoert (Meijers).

Van Rossum-Cleveringa¹⁶⁸ voegt aan deze aannemelijkheidslastverdeling toe dat het woord 'summierlijk' ertoe dringt omtrent het 'blijken' van 'de ondeugdelijkheid der vordering' en 'het onnodige van het beslag' *geen al te strenge eisen te stellen (cursivering door auteurs)*. Ook de Parlementaire geschiedenis¹⁶⁹ maakt hier een nuancering: de praktische betekenis dat de summierlijke ondeugdelijkheid in beginsel door degene die opheffing vordert summierlijk moet worden aangetoond, *moet niet worden overschat (cursivering door auteurs)*. Een andere visie dan die van de meerderheid der auteurs vinden we bij Jansen,¹⁷⁰ die meent

162 Reehuis & Slob 1992, p. 313-315.

163 Caroli 1906, p. 281.

164 Meijers 1947, p. 192, nr. 99 en Meijers/Vermeulen 1967, p. 185.

165 Cleveringa 1972, p. 1486, art. 732 lid 1, aant. 1 en Jansen 1980, p. 393.

166 Meijers 1947, p. 193, en Meijers/Vermeulen 1967, p. 185 (nr. 102), noemen als voorbeeld de situatie dat de beslaglegger geen feiten van gegronde vrees voor verduistering kan bijbrengen; in een dergelijk geval kan niet onder alle omstandigheden worden verlangd dat de beslagene aannemelijk maakt dat er geen gegronde vrees bestaat.

167 Meijers 1947, p. 193, Schenk/Blaauw & De Bruijn-Luikinga 1984, p. 136, en Cleveringa 1972, p. 1486, art. 732 lid 1, aant.1.

168 Cleveringa 1972, p. 1486, art. 732 lid 1, aant. 1.

169 Reehuis & Slob 1992, p. 314.

170 Jansen (Burgerlijke Rechtsvordering III) losbladige Kluwer (1988), titel 4, art. 732 Rv, aant. 2, hierbij (onjuist) verwijzend naar Meijers 1947, Meijers/Vermeulen 1967 en het arrest *Emba/Koppens* (HR 30 oktober 1970, NJ 1971, 55), waarbij het op de weg van de eigenbeslaglegger had gelegen om de zekerheid of waarschijnlijkheid bij te brengen waarmee vaststelling van de omvang van het door haar gepretendeerde vorderingsrecht te verwachten is, nu de schade 'op behoorlijk gemotiveerde wijze' door de beslagene was betwist. Op grond van een belangenafweging prevaleert het belang van de beslagene bij opheffing. Tevens verwijzend naar Cremers 1983, p. 692-696, die voor het opheffingskortgeding een vergelijking maakt met de procedure in oppositie.

dat de aannemelijkheidslast op de beslaglegger dient te rusten, en Oudelaar,¹⁷¹ die een gelijkkluidend standpunt inneemt, naar eigen zeggen in weerwil van de wettekst die anders lijkt te suggereren. Zoals we al eerder zagen breken ook Cremers en Huydecoper een lans voor deze zienswijze. De argumenten hiervoor liggen in de verhouding tussen beslaglegger en beslagene: de beslaglegger, die ex-parte verlof heeft verkregen om beslag te leggen, dreigt in de ogen van deze auteurs een ongewenste machtspositie te verkrijgen. Sedert het arrest De Ruitertij/MBO-Ruiters in 1996¹⁷² en nadien bestendige rechtspraak van de Hoge Raad (Daan/Bremen,¹⁷³ Rohde Nielsen/De Donge¹⁷⁴ en Bijl/Van Baalen c.s.¹⁷⁵), gaat ook de doctrine¹⁷⁶ uit van een aannemelijkheidslast, rustend op de beslagene, waarbij steeds ook een belangenafweging plaatsvindt:

'Dit brengt mee dat het in de eerste plaats op de weg ligt van degene die de opheffing vordert, met inachtneming van de beperkingen van de kort geding procedure, aannemelijk te maken dat de door de beslaglegger gepreten-

*deerde vordering ondeugdelijk is. De kort geding rechter zal evenwel hebben te beslissen aan de hand van een beoordeling van wat door beide partijen naar voren is gebracht en summierlijk met bewijsmateriaal is onderbouwd. (...) Die beoordeling kan niet geschieden los van de in een zodanig geval vereiste afweging van de wederzijdse belangen. In dit verband verdient opmerking dat een conservatoir beslag naar zijn aard ertoe strekt om te waarborgen dat, zo een vooralsnog niet vaststaande vordering in de hoofdzak wordt toegewezen, verhaal mogelijk zal zijn, terwijl de beslaglegger bij afwijzing van de vordering voor de door het beslag ontstane schade zal kunnen worden aangesproken.'*¹⁷⁷

Dat de in artikel 705 lid 2 Rv genoemde opheffingsgronden niet limitatief bedoeld zijn, zodat de voorzieningenrechter ook op andere dan de in dit artikel genoemde gronden kan opheffen, is algemeen aanvaard.¹⁷⁸

Minder eenstemmigheid treft men aan met betrekking tot het imperatief karakter van de

171 Oudelaar 1992, p. 168. Uit *Recht halen: inleiding in het executie- en beslagrecht* blijkt dat Oudelaar (1995) art. 705 lid 2 Rv uitlegt als een bepaling die strikt genomen slechts bedoelt te zeggen dat als een van de genoemde omstandigheden is bewezen, het beslag moet worden opgeheven.

172 HR 14 juni 1996, NJ 1997, 481, m.nt. H.J. Snijders.

173 HR 13 juni 2003, NJ 2005, 77.

174 HR 25 november 2005, NJ 2006, 148, m.nt. G.R. Rutgers.

175 HR 30 juni 2006, NJ 2007, 483.

176 Jongbloed 2007, p. 659 en 606, Gieske 2008 (T&C Burgerlijke Rechtsvordering), art. 705 Rv, aant. 3 en Van der Kwaak 2007, p. 824-828, met een heldere en beknopte weergave van gronden voor opheffing in kort geding op basis van rechtspraak.

177 HR 14 juni 1996, NJ 1997, 481, m.nt. H.J. Snijders (*De Ruitertij/MBO-Ruiters*), r.o. 3.3.

178 Reehuis & Slob 1992, p. 313-314, Broekveldt 2003, p. 672, Oudelaar 1995, p. 155, Oudelaar 2001, p. 69, Jansen 1958, p. 355, Star Busmann 1972, p. 516 (nr. 487), Cleveringa 1972, p. 1486, Schenk/Blaauw & De Bruijn-Luikinga 1984, p. 136.

opheffingsgronden van de artikelen 705 lid 2 Rv en 732 Rv (oud). Het betreft hier de vraag of de voorzieningenrechter het beslag ook moet opheffen wanneer zich een van de genoemde opheffingsgronden voordoet. In de oudere doctrine vermeldt de Groene Kluwer¹⁷⁹ dat in het geval dat is gebleken van het bestaan van een der gronden voor opheffing, het belang van de debiteur prevaleert boven dat van de schuldeiser en derhalve opheffing van het beslag *verplicht* is. Cremers¹⁸⁰ vindt het 'voor de hand liggend' dat alsdan het beslag moet worden opgeheven. Idem: Van Rossum-Cleveringa¹⁸¹ die ook spreekt van gevallen waarin het beslag *moet* worden opgeheven. Oudelaar¹⁸² vermeldt dat strikt genomen uit artikel 705 lid 2 slechts af te leiden is dat de rechter, indien de beslagene in het bewijs slaagt, het beslag moet opheffen, alhoewel deze hierop (al) een nuancering aanbrengt voor de situatie waarin een belangenafweging plaatsvindt.¹⁸³ Schenk¹⁸⁴ gebruikt verschillende termen naast elkaar, doch vangt aan met vermelding van de

grote rol die de belangenafweging speelt en het belang van feitelijke omstandigheden. Recenter, en in lijn met de huidige rechtspraak, vermeldt Gieske¹⁸⁵ dat de beoordeling niet kan plaatsvinden zonder belangenafweging, hetgeen betekent dat indien de beslaglegger zijn vordering niet aannemelijk maakt, dit nog niet noopt tot opheffing van het beslag,¹⁸⁶ en contrair dat het beslag kan worden opgeheven indien een vordering wel degelijk in zekere mate aannemelijk gemaakt wordt, maar niet voldoende om de ingrijpende gevolgen van het betreffende beslag voor de schuldenaar te rechtvaardigen.¹⁸⁷ Toch start ook Gieske zijn toelichting met het betoog dat de rechter, indien deze een der opheffingsgronden van artikel 705 lid 2 Rv aanwezig acht, het beslag *moet* opheffen. In de Parlementaire geschiedenis,¹⁸⁸ waarnaar ook de Hoge Raad (later) bij de uitleg van artikel 705 lid 2 Rv verwijst,¹⁸⁹ wordt niet het imperatief maar het niet-limitatief karakter van het artikel op de voorgrond gesteld, hetgeen

179 Jansen (Burgerlijke Rechtsvordering III) losbladige Kluwer (1988), titel 4, art. 732 Rv, aant. 2.

180 Cremers 1983, p. 649 (onder 6).

181 Cleveringa 1972, p. 1486, art. 732 lid 1, aant.1.

182 Oudelaar 1995, p. 156.

183 Oudelaar maakt een uitzondering voor een niet door de beslaglegger aangetoonde vordering die tot afwijzing van de vordering tot opheffing kan leiden indien het beslag niet hinderlijk is voor de beslagene (belangenafweging).

184 Schenk/Blaauw & De Bruijn-Luikinga 1984, p. 136-140, spreken in het kader van de opheffingsgronden in art. 732 Rv (oud) van 'dient te worden opgeheven' evenals van 'kan worden bevolen' en 'moet worden opgeheven'.

185 Gieske 2008 (T&C Burgerlijke Rechtsvordering), art. 705, aant. 3a.

186 Onder verwijzing naar HR 25 november 2005, NJ 2006, 148 (Rohde Nielsen/De Donge).

187 Onder verwijzing naar Reehuis & Slob 1992, p. 314.

188 Reehuis & Slob 1992, p. 313-314.

189 Zie de eerder genoemde arresten HR 14 juni 1996, NJ 1997, 481, m.nt. H.J. Snijders (De Ruitertij/MBO-Ruiters), HR 13 juni 2003, NJ 2005, 77 (Daan/Bremen), HR 25 november 2005, NJ 2006, 148 (Rohde Nielsen/De Donge) en HR 30 juni 2006, NJ 2007, 483 (Bijl/Van Baalen c.s.).

tweeledig wordt toegepast, te weten niet slechts als opheffingsgrond, maar feitelijk ook als *handhavingsgrond*. Omdat de beoordeling van een vordering tot opheffing van beslag nu juist in een kortgedingprocedure plaatsvindt,¹⁹⁰ gebeurt dit niet zonder een afweging van wederzijdse belangen. De belangenafweging wordt hierbij (als een niet-limitatieve grond) een positie als mogelijke opheffings- én handhavingsgrond toegedeeld. Of, zoals A-G Verkade het in zijn conclusie bij het arrest Rohde Nielsen/De Donge¹⁹¹ formuleert: de imperatieve formulering duidt erop dat de rechter *in beginsel* tot opheffing moet overgaan, maar er bestaat een 'niet-opheffingsgrond' in de afweging van belangen. Deze kan ertoe leiden dat in geval van een summierlijk ondeugdelijk bevonden vordering of een onnodig beslag, het beslag niet wordt opgeheven.

Deze interpretatie van de Hoge Raad is – in tegenstelling tot bijvoorbeeld het niet-limitatieve karakter op grond waarvan ook op niet in de wet genoemde gronden kan worden opgeheven –¹⁹² niet in anterieure doctrine terug te vinden.

Jansen¹⁹³ meent dat de Hoge Raad met deze interpretatie afwijkt van de oorspronkelijke bedoeling van artikel 705 Rv, waarmee de effectieve waarde van de mogelijkheid voor

de beslagene om zijn stem te laten horen steeds verder wordt ingeperkt. Ook De Greve heeft moeite met deze uitleg door de Hoge Raad: deze meent dat de betekenis van de imperatieve opheffingsgrond van summierlijke ondeugdelijkheid hiermee 'een holle frase' is geworden.¹⁹⁴

Een andere factor die van invloed is op de praktische werking van het opheffingskortgeding is de wijze waarop inhoudelijk invulling wordt gegeven aan opheffingsgronden.¹⁹⁵ Een sprekend voorbeeld hiervan is de invulling van de 'summierlijke ondeugdelijkheid van het door de beslaglegger ingeroepen recht'. In welke omstandigheden is een vordering summierlijk ondeugdelijk? Is dat wanneer er bij de voorzieningenrechter serieuze twijfel bestaat, of moet er een aan 'bewezen' grenzende zekerheid zijn dat de vordering in de hoofdzak niet zal worden toegewezen? Men ziet dat de formele functie van het conservatoir beslag bij beantwoording van deze vraag een grote rol speelt. In het arrest Bijl/Van Baalen c.s.¹⁹⁶ gaf de Hoge Raad invulling aan de toepassing van 'summiere ondeugdelijkheid' in de situatie van een afwijzend bodemvonnis, waartegen hoger beroep werd ingesteld en oordeelde dat met dit enkele feit nog geen sprake van een summierlijk ondeugdelijke vor-

190 Waarmee de wettelijke regels inzake bewijslastverdeling niet van toepassing zijn.

191 Nr. 3.16 van de conclusie voor HR 25 november 2005, NJ 2006, 148, m.nt. G.R.Rutgers (*Rohde Nielsen/De Donge*).

192 Zie bijvoorbeeld Cleveringa 1972, p. 1486, art. 732 lid 1, aant. 1.

193 Jansen 2008, p. 7, naar aanleiding van HR 30 juni 2006, NJ 2007, 483 (*Bijl/Van Baalen c.s.*).

194 De Greve 2006, p. 180-184, ook naar aanleiding van HR 30 juni 2006, NJ 2007, 483 (*Bijl/Van Baalen c.s.*).

195 Zoals hierna zal blijken, is het met name de 'summierlijke ondeugdelijkheid' die men in dit verband regelmatig in de doctrine tegenkomt.

196 HR 30 juni 2006, NJ 2007, 483 (*Bijl/Van Baalen c.s.*).

dering was.¹⁹⁷ Uiteraard motiveert de Hoge Raad waarom hij voor deze lijn gekozen heeft: conservatoir beslag is ervoor bedoeld om zeker te stellen dat de beslaglegger, ook wanneer zijn vordering ten tijde van de beslaglegging geheel onbewezen is, verhaal heeft nadat zijn vordering in rechte is vastgesteld. Al eerder werd besproken dat deze door de Hoge Raad gekozen lijn in de doctrine op de nodige kritiek heeft kunnen rekenen.¹⁹⁸

A-G Verkade voorspelde destijds in zijn conclusie voor het arrest Daan/Bremen¹⁹⁹ dat in het vigerende, door de wetgever en door vaste rechtspraak omhelsde stelsel, de prioriteit die is toegekend aan de verhaalbaarheid hangende onzekerheid over de materiële grondigheid tot de beslissing in de procedure te gronde, mee zou brengen dat de voorzieningenrechter – die nu eenmaal geen bodemrechter is – bij twijfel respectievelijk bij te

grote ingewikkeldheid, in principe het beslag zou dienen te handhaven. Ook in de doctrine zijn soortgelijke verwachtingen uitgesproken over het effect van zich ontwikkelende rechtspraak op het opheffingskortgeding in de praktijk.²⁰⁰ De in de komende paragraaf gepresenteerde resultaten geven inzicht in hetgeen over deze verwachte ontwikkeling is gebleken.

5.3 Opheffingskortgeding in de praktijk: kwantitatieve en kwalitatieve resultaten.

Van alle geregistreerde beslagverloven zien we slechts een klein gedeelte terug in een geëntameerd opheffingskortgeding.²⁰¹ Over de jaren 2000 tot en met 2008 gaat het om een stabiel beeld met slechts geringe schommelingen (tabel 10).²⁰² Het gemiddelde percentage opheffingskortgedingen varieert bij

197 En week hiermee af van de eerder geformuleerde 'algemene regel' dat een kort geding vonnis in beginsel dient te worden afgestemd op het (eerdere) oordeel van de bodemrechter (HR 19 mei 2000, NJ 2001, 407 (*Staat/Varkenshouders*)).

198 Naast Thoe Schwartzberg 2007, De Greve 2006, Jansen 2008 en Klaassen 2009, zoals eerder naar verwezen, noemen we hier tevens de noot van H.J. Snijders onder HR 30 juni 2006, NJ 2007, 483 (*Bijl./Van Baalen*); deze meent dat wanneer de bodemrechter in een contradictoir vonnis een recht niet aanwezig acht, in de regel aldus meer dan summierlijk zal zijn gebleken dat het ook niet bestaat en dat opheffing dus geboden is.

199 HR 13 juni 2003, NJ 2005, 77 (*Daan/Bremen*).

200 Jansen 2008, p. 3-9, bijvoorbeeld voorspelde naar aanleiding van HR 30 juni 2006, NJ 2007, 483 (*Bijl./Van Baalen* c.s.), dat door het verscherpen van de criteria van de opheffingsvordering, de beslagene sneller genoodzaakt zal zijn om tegen zekerheidstelling op te heffen, hetgeen indirect tot het verkrijgen van een onterechte voorrangspositie van de beslaglegger boven overige crediteuren in de hand werkt.

201 Hiermee worden bedoeld aangemelde opheffingskortgedingen (dus inclusief latere intrekkingen en royementen). Dit ter onderscheiding van de andere categorieën: zaken waarin een zitting heeft plaatsgevonden en zaken waarin (ook) vonnis is gegeven.

202 Schommelingen kunnen mede worden veroorzaakt door de wijze van inboeken in de database Civiel (bijv: afgewezen rekest en niet registreren, termijnverlengingen al dan niet als nieuw rekest inboeken etc.). Er kan van worden uitgegaan dat met deze weergave een globaal totaalbeeld wordt verkregen.

Tabel 10: Geregistreerde beslagverloven afgezet tegen het aantal aangevraagde opheffingskortgedingen over de jaren 2000-2008.²⁰³ In de laatste kolom worden de totalen van de verloven en de opheffingskortgedingen weergegeven en het gemiddelde percentage hiervan.

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Totaal/Gemidd.
AMS	Verlof	2204	2656	2659	2791	2569	2778	2785	3041	3189	24672
	Opheff.- KG	136	169	136	128	133	121	98	146	120	1187
	%	6,2%	6,4%	5,1%	4,6%	5,2%	4,4%	3,5%	4,8%	3,7%	4,8%
DH	Verlof	1543	1745	1934	1806	1728	1621	1460	1423	1585	14845
	Opheff.- KG	89	112	105	86	85	85	84	87	85	818
	%	5,7%	6,4%	5,4%	4,4%	4,7%	5,2%	5,7%	6,1%	5,4%	5,5%
UTR	Verlof	1160	1215	1227	1274	1197	1228	1195	1202	1205	10903
	Opheff.- KG	56	48	55	52	53	42	51	58	50	465
	%	4,9%	3,9%	4,4%	4,1%	4,4%	3,4%	4,3%	4,8%	4,1%	4,3%
ALM	Verlof	1585	1698	1605	1568	1571	1639	1531	1502	1539	14238
LW en	Opheff.- KG	73	77	76	72	92	80	77	68	57	672
MAA	%	4,6%	4,5%	4,7%	4,6%	5,9%	4,9%	5,0%	4,5%	3,7%	4,7%
Totaal	Verlof	6492	7314	7434	7439	7065	7266	6971	7168	7467	64658
	Opheff.- KG	354	406	372	338	363	328	310	359	312	3142
	%	5,5%	5,6%	5,0%	4,5%	5,1%	4,5%	4,5%	5,0%	4,2%	4,9%

de zes in het onderzoek betrokken rechtbanken in deze periode tussen het laagste percentage van 4,3% bij rechtbank Utrecht en het hoogste percentage van 5,5% bij rechtbank Den Haag.

Het aantal door rechtbank Amsterdam jaarlijks te beoordelen beslagrekenen stijgt van ruim 2.200 in het jaar 2000 naar bijna 3.200 in 2008. Voor rechtbank Den Haag is dit aantal

²⁰³ De gegevens zijn gebaseerd op een query (definitie van de zoekleutel) die is gedraaid op de database Civiel van de lokale rechtbanken. In 2007 gebeurde dit in het kader van het onderzoek naar verlofverlening, en in 2009 nogmaals, met een aanvulling tot en met het jaar 2008. Gebleken is dat de uitkomsten van beide queries (kleinere) verschillen vertonen waarvoor geen IT-verklaring is. Deze zijn op het geheel zodanig gering (nog geen 1% op het totaal) dat ervan moet worden uitgegaan dat deze de resultaten op hoofdlijnen nauwelijks beïnvloeden. Voor de weergave is gebruikgemaakt van de data 2007 met twee jaar aanvulling uit de tweede query. Vermoedelijk ligt de oorzaak van de verschillen in de mogelijkheid van het ex-post 'hard' wijzigen van data in de database Civiel.

De tweede pijler: het opheffingskortgeding

Tabel 11: Geregistreerde beslagverloven 2006 op basis van de database Civiel afgezet tegen genormaliseerde gegevens opheffingskortgedingen na onderzoek.

2006	Amsterdam	Den Haag	Utrecht	Almelo Leeuwarden Maastricht	Totaal/Gemiddeld
Verlof	2785	1460	1195	1531	6971
Opheffings-KG	95	73	47	52	267
%	3,4%	5%	3,9%	3,4%	3,8%

stabiel, bij rechtbank Utrecht zien we een zeer lichte stijging van 1.160 naar iets meer dan 1.200. Bij de kleinere rechtbanken is een zeer lichte daling zichtbaar van ruim 1.580 geregistreerde beslagrekenen in het jaar 2000 naar bijna 1.540 in 2008.

Het aantal aangemelde opheffingskortgedingen bij rechtbank Amsterdam daalt (met tussentijdse schommelingen) tussen het jaar 2000 en 2008 van 136 naar 120. Gecombineerd met de stijging van het aantal beslagrekenen leidt dit tot een duidelijk dalende lijn in het percentage opheffingskortgedingen. Bij rechtbank Den Haag is naast het aantal beslagrekenen tevens het aantal opheffingskortgedingen zeer stabiel. Ook bij rechtbank Utrecht is sprake van een (gemiddeld) stabiel aantal opheffingskortgedingen, evenals bij de kleinere rechtbanken tezamen.

In het kader van het dossieronderzoek dat heeft plaatsgevonden, zijn alle aangemelde opheffingskortgedingen conservatoir beslag en de bijbehorende beslagrekenen uit het basisjaar 2006, voor zover deze documenten voorhanden waren, bekeken. Op basis hiervan is een genormaliseerd aantal opheffingskortgedingen van 267 vastgesteld,²⁰⁴ dat de basis vormt voor de hierna gepresenteerde resultaten.²⁰⁵ Als gevolg hiervan ziet men in tabel 11 een lager percentage opheffingskortgedingen 2006 van 3,8% dan in tabel 9.²⁰⁶

Van de zes gerechten uit dit onderzoek wordt in Amsterdam verreweg het grootste aantal verloven afgegeven, gevolgd door Den Haag, de drie kleinere gerechten tezamen en ten slotte Utrecht. Ook met betrekking tot de opheffingskortgedingen heeft Amsterdam met

204 Op het uit de database Civiel bekende aantal van 310 opheffingskortgedingen conservatoir beslag 2006 zijn in mindering gebracht die zaken die geen betrekking hadden op art. 705 Rv (executoriaal beslag, executiegeschil algemeen of hadden moeten worden ingeboekt als maritaal beslag bij familiezaken).

205 Omdat niet alle 6971 geregistreerde beslagrekenen 2006 zijn bekeken, maar slechts die welke hebben geleid tot een geregistreerd opheffingskortgeding, en een foutief gecodeerd opheffingskortgeding geen verband heeft met de inboeking van het beslagrekest, is dit aantal (ongewijzigd) gebaseerd op de gegevens uit de database Civiel.

206 De grijs gearceerde gegevens over 2006 in tabel 9 zijn ten behoeve van de vergelijkbaarheid met de overige jaren, niet genormaliseerd weergegeven.

Tabel 12: Totaal aantal opheffingskortgedingen 2006 en resultaat: aantallen intrekkingen, royementen, processen-verbaal en vonnissen.

2006	AMS	%	DH	%	UTR	%	AL LW MA	%	Totaal	% t.o.v. 267 opheffings-KG's
Opheffings-KG's	95	36%	73	27%	47	18%	52	19%	267	100%
<i>Verdeling en percentages per gerecht²⁰⁷ en totaal:</i>										
Intrekking	27	28%	23	32%	15	32%	10	19%	75	28%
Royement	6	6%	11	15%	2	4%	2	4%	21	7%
P-v	2	2%	5	7%	5	11%	2	4%	14	5%
Onbekend	3	3%	1	1%	0	-	0	-	4	1%
Vonnis	57	61%	33	45%	25	53%	38	73%	153	57%

een aandeel van 36% in het totaal van 267 (tabel 12, bovenste regel) een aanzienlijke invloed op de kwantitatieve resultaten die hierna worden besproken.

Dat aanhangig gemaakte korte gedingen niet altijd resulteren in een uitspraak van de voorzieningenrechter is een bekend fenomeen.²⁰⁸ In het basisjaar 2006 van het onderzoek wordt in iets minder dan een derde van de 267 opheffingskortgedingen (75 gevallen) de zaak ingetrokken voorafgaand aan de zitting, meestal omdat tussen partijen buiten de rechtszaal een regeling is getroffen.²⁰⁹ Ook in de situatie dat wel een zitting plaatsvindt,

komen partijen tijdens of na die zitting in 35 van de 192 overgebleven gevallen alsnog tot een vergelijk en royeren de zaak.²¹⁰ Soms (binnen de ons bekende royementen 14 maal) worden de afspraken op verzoek van partijen door de voorzieningenrechter vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst (p-v); partijen spreken daarbij vrijwel altijd af dat het beslag (nadat de overeenkomst is nagekomen) zal worden doorgehaald. Uiteindelijk komt het in 57% van de aangebrachte opheffingskortgedingen (153 zaken), waarin door een beslagen partij²¹¹ opheffing van een of meer conservatoire beslagen wordt gevorderd, tot een uitspraak van de voorzieningenrechter (tabel 12).

207 Ten behoeve van de vergelijkbaarheid van de resultaten tussen de diverse gerechten, zijn de percentages per gerecht hier gerelateerd aan het aantal opheffingskortgedingen van het betreffende gerecht.

208 Bruinsma 1995, p. 20 en 26, registreerde dat 1:3 kort geding zaken voorafgaand aan de zitting werd ingetrokken.

209 Zie ook: Bruinsma 1995, p. 20. Hij ziet hierin een aanwijzing voor de effectiviteit van het kort geding als dreigmiddel: een zittingsdatum die naderbij komt vergroot de druk op partijen om er gezamenlijk uit te komen.

210 Royeren en doorhalen zijn beide termen die worden gebruikt voor de situatie dat partijen aan de rechtbank laten weten niet verder te zullen procederen.

211 Op grond van art. 705 Rv kan de voorzieningenrechter op vordering van elke belanghebbende een beslag opheffen. In vrijwel alle gevallen werd de vordering door de beslagen partij ingesteld.

Tabel 13: Resultaat opheffingskortgedingen: aantallen intrekkingen, royementen en vonnissen. De gegevens in de grijze balk corresponderen met de gegevens in de grijze balk van tabel 12.

2006	AMS	%	DH	%	UTR	%	AL LW MA	%	Totaal	%	% t.o.v. 267
Vonnissen*	57	100%	33	100%	25	100%	38	100%	153	100%	57%
<i>Verdeling en percentages per gerecht en totaal²¹²</i>											
Opgeheven	27	47%	17	53%	15	60%	20	52%	79	52%	30%
Ged. opgeh.	6	11%	3	10%	1	4%	5	14%	15	10%	6%
Niet opgeh.	24	42%	12	37%	8	32%	13	34%	57	37%	21%
Overig	0	-	1	nihil	1	4%	0	-	2	1%	0%

* Ged. opgeh. = gedeeltelijk opgeheven. Niet opgeh. = niet opgeheven. Overig betekent: geen inhoudelijke uitspraak over de vordering.

Bij de resultaten per gerecht valt op dat in Den Haag de schikkingbereidheid van partijen opvallend hoog is: hier komt het hoogste aantal intrekkingen voor (32%), alsook het hoogste percentage royementen en processen-verbaal (22%); dit in vergelijking met de intrekkingen bij de kleinere gerechten gezamenlijk (19%) en royementen en processen-verbaal in Amsterdam en bij de kleinere gerechten (8%). Een logisch gevolg van het voorgaande wordt zichtbaar in de relatief hogere aantallen vonnissen bij de drie kleinere gerechten tezamen: 73% van de 52 aangemelde opheffingskortgedingen en in Amsterdam 61% bij 95 aangemelde opheffingskortgedingen. Rechtbank Den Haag spreekt het laagste aantal vonnissen uit van 33 (45%) van de in de Hofstad aangemelde opheffingskortgedingen (tabel 12).

De volgende stap is om te bekijken wat de uitspraak van de voorzieningenrechter is geweest in die 153 gevallen waarin in 2006 een vonnis is uitgesproken (tabel 13). In bijna een derde van alle 267 aanhangig gemaakte opheffingskortgedingen (79 zaken) is het beslag opgeheven. Dit komt overeen met iets meer dan de helft van het aantal vonnissen. In een aanzienlijk geringer aantal gevallen (15 zaken, 6% van alle 267 opheffingskortgedingen, 10% van het aantal vonnissen) oordeelt de voorzieningenrechter tot het gedeeltelijk handhaven en gedeeltelijk opheffen van het beslag. In 57 zaken,²¹³ hetgeen overeenkomt met 21% van het totale aantal aangebrachte opheffingskortgedingen en 37% van de gevallen waarin het tot een vonnis komt, volgt een uitspraak waarin het verzoek tot opheffing wordt afgewezen.

212 Ten behoeve van de vergelijkbaarheid van de resultaten tussen de diverse gerechten zijn de percentages per gerecht hier gerelateerd aan het aantal vonnissen van het betreffende gerecht.

213 In zeven gevallen werd tevens een wijziging van het beslag door de voorzieningenrechter uitgesproken.

Met als kanttekening dat de aantallen vonnissen op basis waarvan naar de onderlinge verhoudingen tussen uitspraken in kort gedingen bij de verschillende gerechten kan worden gekeken gering zijn, valt op dat in Utrecht relatief het meest een beslag wordt opgeheven en het minst wordt gehandhaafd. Gedeeltelijke opheffingen komen in de verschillende regio's vrijwel even vaak voor. Afwijzing van de vordering tot opheffing van het beslag zien we vaker in Amsterdam en Den Haag dan in Utrecht en bij de drie kleinere rechtbanken gezamenlijk.

Uit de voorgaande resultaten blijkt dat ongeveer een derde van de aangebrachte opheffingskortgedingen eindigt in een vonnis waarin het beslag wordt opgeheven. De vraag doet zich voor welke betekenis aan deze resultaten kan worden verleend. Is dit veel of weinig en wat zegt het over de waarborgfunctie van het opheffingskortgeding? Het antwoord hierop is op basis van alleen cijfers moeilijk te geven, omdat deze op zichzelf niets zeggen. Er is daarom gezocht naar referentiegegevens met betrekking tot de overige omstandigheden. In dit kader is gekeken naar de kenmerkende omstandigheden rondom en tijdens het opheffingskortgeding en de resultaten van de procedure in de hoofdzaak, daar deze laatste een indicatie geven over de vordering die aan het beslag ten grondslag ligt.

Kenmerken en omstandigheden rondom het opheffingskortgeding

Concreet heeft de waarborgfunctie van het opheffingskortgeding betrekking op de mogelijkheid voor de beslagene dan wel andere belanghebbenden om zich van een onrechtmatig beslag te kunnen ontdoen. Artikel 705 lid 2 Rv omschrijft de gronden waarop door de voorzieningenrechter (onder meer) de opheffing van het beslag wordt uitgesproken. Dit zijn: verzuim op straffe van nietigheid van voorgeschreven vormen, de summierlijke ondeugdelijkheid van het door de beslaglegger ingeroepen recht en het onnodige van het beslag. Indien sprake is van een geldvordering, wordt het beslag opgeheven indien voldoende zekerheid wordt gesteld.

De meerderheid der opheffingsgronden blijkt in de praktijk slechts een beperkte rol van betekenis te spelen²¹⁴ (tabel 14). Zo treft men een succesvol beroep op de grond 'verzuim op straffe van nietigheid voorgeschreven vormen', ofwel door de beslaglegger gemaakte serieuze procedurefouten, in het onderzoek in 8 van de 153 zaken aan.

Ook de opheffingsgrond 'onnodig beslag' (situaties waarin het beslag niet nodig of vexatoir is)²¹⁵ wordt in weinig opheffingskortgedingen aangevoerd: er zijn 6 gevallen geregistreerd, waarin het beslag ook wordt

214 Voor deze inventarisatie is gebruikgemaakt van de zaken waarin een vonnis voorhanden is, omdat deze informatie verschaffen over (toe- en afwijzing van) aangevoerde opheffingsgronden.

215 Voorbeelden: indien reeds voor datum beslaglegging ter zekerheid een hypotheek wordt verstrekt die voldoende zekerheid voor de vordering biedt (Pres. Rb. Alkmaar 15 april 1922, W. 11 014). En: gelet op de financiële positie van banken hoeft in redelijkheid niet te worden gevreesd voor onttrekking van vermogen aan verhaal (Hof Amsterdam, 21 april 1994, KG 1994, 380). Voorts: een vordering die reeds is verjaard (Pres. Rb. Amsterdam, 1 november 2001, KG 2001, 280) en vrees voor verduistering die onvoldoende is komen vast te staan (Hof 's-Gravenhage, 2 maart 2006, LJN: AV5137).

Tabel 14: Gronden voor opheffing dan wel handhaving beslag in 153 opheffingskortgedingen met vonnis.

2006 Gronden	Opgeheven	Niet opgeheven	Anders*
Procedurefouten	8	0	0
Vordering summierlijk (on)deugdelijk	45	47	0
Deels summierlijk (on)deugdeugdelijk/herbegroting	1	2	0
Onnodig/vexatoir	6	0	0
Zekerheid	12	0	0
Vaststellingsovereenkomst	3	0	0
Anders/afweging belangen	11	4	0
Verstek	3	0	0
Overig**	5	2	2

* Anders: andere rechtsgang, onbevoegdverklaring.

** Overig: wijziging vordering, waardeloos o.g.v. art. 7:3 lid 3 sub f j° 7:3 lid 4 BW, onjuiste partij gedagvaard, goederen bestemd voor openbare dienst.

opgeheven. Dit in tegenstelling tot de situatie in de jaren tachtig toen vrees voor verduistering nog een belangrijke rol speelde als opheffingsgrond in opheffingskortgedingen.²¹⁶ De laatste in de wet genoemde opheffingsgrond, het stellen van voldoende zekerheid, is in 12 gevallen waarin het beslag ook wordt opgeheven aan de orde. Relevant in het kader van de waarborgfunctie is dat opheffing op deze grond geen informatie biedt over de

terechtheid van het beslag, omdat immers substitutie van zekerheid plaatsvindt.²¹⁷ In bijvoorbeeld het geval van een bankgarantie kan de beslagene (nog steeds) niet beschikken over de hiermee gemoeide liquiditeit.²¹⁸ De opheffingsgrond die in veruit de meeste opheffingskortgedingen wordt aangevoerd vinden we in de 'summierlijke ondeugdelijkheid van het door de beslaglegger ingeroepen recht', te weten de terechtheid van de vorde-

216 Aldus Cremers 1983, p. 693, onder verwijzing naar Meijers & Vermeulen 1967, p. 200 (nr. 116): het niet aanwezig zijn van vrees voor verduistering werd toen geschaard onder de opheffingsgrond 'het onnodige van het beslag'.

217 Een in de doctrine met enige regelmaat aangehaald bijkomend effect van de vervanging van het beslag door een zekerheidstelling in de vorm van een bankgarantie is dat een 'gewone' concurrente vordering een bevoorrechte positie verkrijgt ten opzichte van de overige concurrente crediteuren. Zie bijvoorbeeld: Huydecoper 2006, p. 16-17.

218 Ook zijn aan een bankgarantie kosten voor de beslagene verbonden, zoals provisiekosten en (veelal) 1% van het gegarandeerde bedrag, waarover door de bank doorgaans geen rente wordt vergoed. In verband met reputatieschade en problemen met financiers e.d. is het echter soms een aantrekkelijker alternatief dan een beslag.

ring waarvoor verlof is verleend, waarbij de beslagene aannemelijk dient te maken dat die vordering van de beslaglegger ondeugdelijk is. Het is tevens de invulling en toepassing van deze opheffingsgrond waar de doctrinaire kritiek zich voornamelijk op richt. Dat het desondanks niet zonder kansen is om op deze grond een beslag opgeheven te krijgen blijkt uit de cijfers: in 45 van de 153 uitspraken in opheffingskortgedingen wordt het beslag op deze grond opgeheven. Overigens wordt op diezelfde grond in een vrijwel gelijk aantal gevallen het beslag *niet* opgeheven: in 47 zaken bleef het beslag liggen omdat de vordering niet summierlijk ondeugdelijk werd bevonden.

Gezien de omvang van het aantal zaken waarin deze opheffingsgrond wordt aangevoerd is een belangrijke factor bij de beoordeling uiteindelijk gelegen in de invulling die door voorzieningenrechters gegeven wordt aan het begrip 'summierlijk ondeugdelijk'. Men ziet hierbij in ieder geval dat – ingevolge de bestendige lijn die de Hoge Raad hierin is gaan volgen – tijdens een opheffingskortgeding prioriteit wordt toegekend aan de verhaalbaarheid hangende onzekerheid over de materiële gegrondheid van de hoofdvordering.

Een andere factor die mede bepalend is voor het functioneren van het opheffingskortgeding in de praktijk is de visie en hieruit voortvloeiende wijze waarop de beroepsgroep van

advocaten van deze wettelijke mogelijkheid gebruikmaakt.

In dit kader is daarom aan beslagleggende advocaten gevraagd hoe groot zij de kans schatten dat in de zaak naar aanleiding waarvan wij een telefonisch vraaggesprek voerden een opheffingskortgeding zou volgen. Uit de reacties kan worden afgeleid dat de respondenten zich hierover weinig zorgen maakten, daar in een grote meerderheid van de gevallen²¹⁹ de kansen van de wederpartij op een opheffing van het beslag als zeer laag tot non-existent werden geschat. De hiervoor genoemde reden is vrijwel steeds dat de vordering die aan het beslag ten grondslag ligt als deugdelijk wordt beschouwd. Andere genoemde redenen zijn: geen (serieuze) reactie op het beslag, beslag niet knellend, deel vordering is al betaald, zaak is te complex voor de voorzieningenrechter en vordering wordt niet betwist. Indien een opheffingskortgeding niet (geheel) uitgesloten wordt geacht, is de reden hiervoor twijfel of de vordering deugdelijk zal worden bevonden of knellendheid van het beslag. In één geval was inmiddels een opheffingskortgeding geëntameerd en werd het beslag opgeheven tegen zekerheidstelling. Aan de advocaten van beslagene²²⁰ werd vervolgens de vraag voorgelegd of in de zaak naar aanleiding waarvan een vraaggesprek plaatsvond al dan niet een opheffingskortgeding was geëntameerd en de redenen hiervoor dan wel resultaten hiervan.²²¹ De meest genoemde redenen waarom deze advocaten de cliënt adviseerden om geen opheffings-

219 25 gevallen uit 29 vraaggesprekken.

220 De hier besproken resultaten zijn ook weer gebaseerd op 29 telefonische vraaggesprekken.

221 Het betreft andere zaken dan die welke waarover met advocaten van beslagleggers werd gesproken.

kortgeding in te stellen zijn een kosten-batenafweging (dit kan zijn in relatie tot het geringe financiële belang waarvoor het beslag heeft gekleefd of in relatie tot de slagingskans dan wel de kosten op zichzelf),²²² het gebrek aan knellendheid/hinder van het beslag²²³ en de terechtheid van de vordering²²⁴ en daarmee van het beslag. Andere genoemde redenen zijn: er lopen al meer procedures, geen voorrang bij behandeling van een opheffingskortgeding, beslag treft geen doel, opheffing wordt reeds gevorderd in de hoofdzaak, er is een reconventionele vordering en hierover wordt in kort geding niet eenvoudig beslist, zaak inhoudelijk te complex en te veel overmacht.

In twee gevallen kwam het tot een opheffingskortgeding, waarbij het beslag werd opgeheven respectievelijk een regeling werd getroffen en op andere wijze zekerheid gesteld.

Vervolgens is aan zowel advocaten van beslagleggers als advocaten van beslagenen de algemene vraag gesteld hoe groot zij de kans op basis van praktijkervaringen schatten dat een beslag tijdens een opheffingskortgeding wordt opgeheven. Een groot aantal respondenten uit beide groepen maakt bij de beantwoording een onderscheid tussen een vordering gebaseerd op de opheffingsgrond 'zekerheidstelling' en overige opheffingsgronden, waarbij opheffing tegen zekerheidstelling wordt getypeerd als een grond met

'een goede kans van slagen'. Dit ligt overwegend anders voor de overige situaties. Een ruime meerderheid van de respondenten binnen de groep advocaten van beslagleggers acht de kans op opheffing 'gering' en noemt daarbij percentages tussen de 5-10%.²²⁵ Twee advocaten typeren de kans als 'redelijk' en noemen daarbij een percentage tussen de 40-50%. Drie advocaten noemen de kans 'groot', twee 'nihil'. Eén respondent maakt een onderscheid tussen zaken met een zakelijk belang en die met een persoonlijk belang, waarbij in het eerste geval de kans op opheffing niet groot is, in tegenstelling tot de tweede situatie. De overige advocaten vinden het moeilijk om een schatting te maken en in één geval heeft de advocaat geen ervaring met opheffingskortgedingen.²²⁶ Vrijwel alle advocaten van partijen die met een beslag werden geconfronteerd typeren de kans op opheffing (zeer) klein tot niet groot. Twee van de 29 respondenten achten de kans groot. In de toelichting op deze vraag vernemen wij dat naar inschatting van beide groepen respondenten de 'feitelijke omstandigheden van het geval' een factor vormt die van grote invloed is op de kansen in een opheffingskortgeding. Daar waar de kansen redelijk tot goed worden beoordeeld, geven de advocaten van beslagleggers aan dat dit moet worden toegeschreven aan de mogelijkheid van zekerheidstelling,²²⁷ omdat toetsing van de vordering

222 Door acht respondenten genoemd, meer antwoorden mogelijk.

223 Door zeven respondenten genoemd, meer antwoorden mogelijk.

224 Door zes respondenten genoemd, meer antwoorden mogelijk.

225 18 uit 29 respondenten.

226 De reden hiervoor willen wij u niet onthouden: het kantoorbeleid is dat niet voor onaannemelijke vorderingen beslag wordt gelegd.

227 Een respondent merkt op dat een actieve voorzieningenrechter hierin een belangrijke rol kan spelen.

plaatsvindt als ware sprake van een bodem-zaak,²²⁸ en door een combinatie van een geringe toetsing van het rekest en een goede voorbereiding van de zaak door de advocaat van de beslagen partij. Advocaten van beslagene schatten de kansen als goed, indien sprake is van een duidelijk aantoonbaar summiere ondeugdelijke vordering dan wel onnodig of vexatoir beslag. Talrijker zijn de toelichtingen waarom de kansen als minder goed worden beoordeeld. In dit opzicht bestaat geen onderscheid in de respons van advocaten uit beide groepen; zij worden derhalve gezamenlijk besproken. De kansen worden gering geacht omdat het beslag niet wordt opgeheven indien enigszins sprake is van een hoofdvordering of als hier maar enige twijfel over bestaat,²²⁹ een vordering snel summierlijk is aangetoond,²³⁰ omdat er (te) weinig wordt gekeken naar het verlot zelf, ten gevolge van de complexiteit van de zaak, door de wettelijke regeling en jurisprudentie op dit gebied²³¹ dan wel omdat het om een voorlopig oordeel gaat.

Vrijwel steeds zal de advocaat van een partij die met een beslag werd geconfronteerd een beslissende rol spelen bij de keuze voor het al dan niet entameren van een opheffingskort-

geding. De resultaten van de vraaggesprekken laten zien dat een aantal uit de rechtssociologie bekende keuzemechanismen hierbij een rol spelen. Zo worden kosten en baten tegen elkaar afgewogen en een inschatting gemaakt van de slagingskans van een procedure. De conclusie is dat door advocaten terughoudend tot zeer terughoudend wordt omgegaan met het entameren van een opheffingskortgeding, omdat de kans op opheffing van een beslag als gering wordt geschat en het niet als in het belang van cliënt en dienstverlener wordt gezien om kosten²³² te maken voor een zaak met weinig slagingskans. Als gevolg hiervan zal in een zaak waarin de slagingskans in opheffingskortgeding als gering wordt gezien bij geringe bezwarendheid van beslag worden gewacht op de resultaten van de procedure in de hoofdzaak en in het geval van een knellend beslag worden gekozen voor onderhandeling en een onderlinge regeling of (indien mogelijk) zekerheidstelling worden overwogen.²³³ Het voorgaande heeft betrekking op situaties waarin er redenen zijn om de instelling van een opheffingskortgeding te overwegen. Uiteraard geldt dit niet voor alle gevallen waarin beslag wordt gelegd: uit de respons van advocaten van partijen die met een beslag werden geconfronteerd blijkt dat er

228 Hetgeen wordt toegejuicht.

229 En als variant hierop: om aan te tonen dat een vordering summierlijk ondeugdelijk is moet men van goeden huize komen.

230 En een variant hierop: 'Er zit veel tussen de summierlijke deugdelijkheid en de summierlijke ondeugdelijkheid van een vordering.'

231 Hierbij wordt met name HR 14 juni 1996, NJ 1997, 481 (*De Ruitertij/MBO-Ruiters*) genoemd.

232 Niet alleen financiële aspecten spelen hier een rol, maar ook de omstandigheid dat het hier vaak een eerste cliënt-dienstverlenercontact betreft in het kader van een gelegd beslag, waarbij mee kan spelen dat de advocaat er de voorkeur aan geeft om risicomijdend te adviseren.

233 Het door Galanter 1984, p. 268-276, genoemde proces van litigotiation stemt hiermee overeen.

ook met regelmaat situaties zijn waarin een opheffingskortgeding niet overwogen wordt omdat er geen sprake is van knellendheid, het beslag terecht werd gelegd voor een terechte vordering of de kosten-batenafweging negatief uitvalt. Een advocaat verwoordde het voorgaande kort en bondig: 'De kans dat beslag wordt opgeheven is klein, echter als het om een niet betwiste vordering gaat en er geen zekerheid is gesteld, is er sprake van een terecht beslag.'

5.4 Conclusie

Ook voor het opheffingskortgeding hebben zich wijzigingen voorgedaan die van invloed zijn op de waarborgfunctie. De oorspronkelijke bedoeling dat de wijzigingen in Rv ten tijde van de invoering van het nieuw BW niet zouden leiden tot grote verandering in de toepassing van artikel 705 Rv, lijkt in de periode nadien door andere ontwikkelingen te zijn ingehaald. De verschillen zitten met name in de nuancering en benadering en hebben nadien vorm gekregen in rechtspraak van de Hoge Raad. Hierbij hebben de benaderingswijze van de aannemelijkheidslast die op de beslagene rust, het imperatief karakter van de opheffingsgronden, die mede worden uitgelegd als handhavingsgrond, en de invulling die wordt gegeven aan het criterium summierlijk ondeugdelijke vordering, de positie van de beslagene in de situatie van een onrechtmatig beslag verzwakt. De positie van de beslaglegger is sterker geworden, omdat in dit

stadium van het beslag de prioriteit wordt bepaald door de aard van het middel conservatoir beslag, dat is bedoeld te waarborgen dat, na toewijzing van de hoofdvordering, verhaal op de schuldenaar niet illusoir is.

Het geringe aantal opheffingskortgedingen van nog geen 4% ten opzichte van de afgegeven beslagverloven roept de vraag op naar de oorzaak hiervan. De onderzoekers menen dat deze moet worden gezocht in de omstandigheid dat advocaten van partijen die met een beslag worden geconfronteerd zeer terughoudend omgaan met het instellen van een vordering in kort geding tot opheffing of wijziging van een beslag. Uit de telefonische vraaggesprekken blijkt dat zij menen dat slechts in zeer evidente en niet te ingewikkelde gevallen een vordering op grond van de belangrijkste opheffingsgrond, de summierlijke ondeugdelijkheid van het door de beslaglegger ingeroepen recht, kans van slagen heeft.

Niet alle aangebrachte opheffingskortgedingen leiden tot een zitting en daarmee tot een uitspraak van de rechter. Ongeveer een derde van de zaken wordt voorafgaand aan de zitting door partijen ingetrokken. In nog eens 13% van de aangebrachte zaken wordt geroyeerd tijdens dan wel na de zitting. Dit is een normaal beeld in procedures voor de rechtbank. In de 153 zaken waarin wel een uitspraak volgt, wordt in 30% van de aangebrachte zaken het beslag opgeheven en in 6% van de zaken gewijzigd. De belangrijkste

aangevoerde grond bij zowel opheffing als handhaving van het beslag (ca. 20% van de aangebrachte zaken) is de summiere ondeugdelijkheid van de vordering van de beslaglegger. Een voor de beslagene positief resultaat van een opheffingskortgeding is, ook al wordt hier in de praktijk terughoudend gebruik van gemaakt, allerminst verzekerd. In de afweging van mogelijkheden om te komen tot oplossing van het geschil en het zich ontdoen van een belastend beslag wordt het daarom aantrekkelijk om voor een andere weg dan die van het opheffingskortgeding te kiezen. Door het beslag heeft de beslaglegger, ook al staat zijn vordering niet in rechte vast, zich een sterke positie verworven indien het komt tot een onderhandeling over opheffing van het beslag buiten de rechtszaal.

Resultaten in hoofdzaken

6.1 Inleiding

De verplichting tot het instellen van een eis in hoofdzaak door de beslaglegger²³⁴ voor de vordering waarvoor beslagverlof wordt verleend, is mede bedoeld ter bescherming van de positie van de beslagene. Hiermee wordt bewerkstelligd dat er duidelijkheid komt over de ten tijde van beslaglegging nog niet vaststaande vordering waarvoor beslag wordt gelegd.²³⁵

Op enig moment zal de rechter of instantie waar de hoofdvordering aanhangig is uitspraak doen in de hoofdzaak, waarmee uitsluitel wordt gegeven over de gegrondheid van de vordering die aan het conservatoir beslag ten grondslag ligt²³⁶ en de terechtheid waarmee het middel van conservatoir beslag is ingezet. Zodra de beslaglegger in de hoofdzaak een executoriale titel heeft verkregen, die vatbaar is voor tenuitvoerlegging, gaat het conserva-

toir beslag over in een executoriaal beslag.²³⁷ Indien een vordering waarvoor met verlof van de voorzieningenrechter beslag is gelegd achteraf niet in de hoofdprocedure wordt gehonoreerd, staat daarmee tevens vast dat het beslag achteraf bezien ten onrechte is gelegd, waarmee de onrechtmatigheid hiervan is gegeven.²³⁸

6.2 Resultaten in hoofdzaken

Een algemeen kenmerk van gerechtelijke procedures is dat een aangebrachte zaak niet altijd in een vonnis resulteert. Dit geldt evenzeer voor hoofdzaken: het landelijke beeld voor civiele zaken, begonnen met een dagvaarding en korte gedingen, kent een afdoening 'anders dan met een vonnis' in circa 40% van het totaal aantal aangebrachte zaken.²³⁹ De hoofdzaken die werden getraceerd in het kader van het onderzoek²⁴⁰ laten een vergelijk-

234 Die, voor zover dit ten tijde van het vragen van verlof tot beslaglegging nog niet het geval is, ingevolge art. 700 lid 3 Rv, op straffe van verval van het beslag, dient te worden ingesteld binnen een door de voorzieningenrechter daartoe te bepalen termijn.

235 In de hoofdzaak vindt toetsing plaats van de omvang en gegrondheid van de vordering ter verzekering waarvan het beslag is gelegd: HR 3 oktober 2003, NJ 2004, 557 (*Ontvanger/Heemhorst*).

236 Zie ook: Van Mierlo (Burgerlijke Rechtsvordering) losbladige Kluwer, boek 3, titel 4, Inleiding conservatoir beslagrecht, aant. 2.

237 Art. 704 lid 1 Rv, mits de titel aan de beslagene is betekend en in geval van derdenbeslag ook aan de derde beslagene is betekend. Een uitzondering hierop vormt het conservatoir beslag tot levering van onroerende zaken of vermogensrechten; deze blijven gezien hun aard liggen totdat levering heeft plaatsgevonden of tot zes maanden na het in kracht van gewijsde gaan van de beslissing in de hoofdzaak (art. 735 lid 1 Rv).

238 Zie ook: Snijders, Klaassen & Meijer 2007, p. 420.

239 Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen. Rechtspraak, civiele zaken bij rechtbanken 2006. <<http://statline.cbs.nl/StatWeg/publication>>. Datum raadpleging: 6 juni 2009.

240 Via de methode van matching. Voor een omschrijving zie § 3.1.

Tabel 15: Getraceerde hoofd zaken met vonnis of verstek (grijs gearceerd) en anders dan met vonnis.*

2006 getraceerde HOOFDZAKEN	Opheffings- kortgeding (hoofd- verzameling I) (N = 267-150 = 117)	% t.o.v. 117 getraceerde hoofd zaken	% t.o.v. 267 zaken hoofd- verzameling	Geen opheffings- kortgeding (hoofd- verzameling II) (N = 267-143 = 124)	% t.o.v. 124 getraceerde hoofd zaken	% t.o.v. 267 zaken hoofd- verzameling
Vonnis	49	42%	18%	27	22%	10%
Verstek	1	1%	–	30	23%	11%
Lopende zaak*	14	12%	5%	5	4%	2%
Ingetrokken	7	6%	3%	8	7%	3%
Schikking ter zitting	5	4%	2%	10	9%	4%
Geroyeerd	35	30%	13%	36	29%	14%
Onbekend	2	2%	1%	1	1%	nihil
Onbevoegd, verwijzing**	4	3%	1%	5	4%	2%
Parkeerrol	0	–	–	1	1%	nihil
Totaal	117	100%	44%	124	100%	46%

* Per datum sluiting dataverzameling 1 april 2009.

** Inclusief verwijzing, ook naar mediation.

baar beeld zien.²⁴¹ Desalniettemin dient bij de bespreking van de hiernavolgende resultaten over getraceerde hoofd zaken in het achterhoofd te worden gehouden dat het om gegevens gaat waar een aanzienlijke voorselectie aan is

voorafgegaan,²⁴² hetgeen mede tot gevolg heeft dat de resultaten betrekking hebben op een geringer aantal zaken dan het oorspronkelijke totaal aantal zaken dat deel uitmaakt van het onderzoek.²⁴³

241 Voor deze vergelijking zijn de niet bekende hoofd zaken (mogelijke oorzaken op basis van kwalitatieve gegevens: beslag niet gekleefd, verlof niet voor het geheel verleend, goederen niet meer aanwezig, niet tijdig verlenging aangevraagd) en door methodiek (matching vond alleen plaats binnen de rechtbank die het verlof verleende) niet meegerekend. De vergelijkbaarheid geldt voor de alsdan ontstane groep van 'bekende hoofd zaken' (117 zaken in hoofdverzameling I met opheffingskortgeding en 124 in hoofdverzameling II zonder opheffingskortgeding).

De basisomvang van de oorspronkelijke hoofdverzamelingen bestaat uit ieder 267 zaken.

242 Het gaat daarbij niet alleen om de gebruikelijke intrekkingen en roeyementen maar ook om andere factoren, zoals vermeld in voorgaande voetnoot. De verzameling waarover gegevens bekend zijn is derhalve (noodgedwongen) niet aselekt.

243 In verhouding tot de oorspronkelijke hoofdverzamelingen I (met opheffingskortgeding) en II (zonder opheffingskortgeding) die elk 267 zaken omvatten.

Tabel 16: Voorafgaand resultaat in opheffingskortgeding bij hoofdzaak met ongegronde vordering.

2006

HOOFDZAKEN, ongegronde vorderingen (N = 32)

Resultaat in voorafgaand opheffingskortgeding

HOOFDZAKEN, ongegronde vorderingen (N = 32)	Resultaat in voorafgaand opheffingskortgeding
Opheffing beslag	13
Opheffing & regeling	3
Gedeeltelijke opheffing	3
Handhaving beslag	5
Intrekking	6
Totaal ongegronde vorderingen	32

Voor de 267 zaken waarin een opheffingskortgeding werd aangebracht,²⁴⁴ zijn 117 hoofd-zaken (handelszaken en korte gedingen) gevonden (tabel 15, kop 2^e kolom). In minder dan de helft van deze zaken (43%) is in de vorm van een vonnis inhoudelijke informatie beschikbaar over het resultaat in de hoofdzaak (50 zaken, in tabel 15 grijs gearceerd in de 2^e kolom). In de resterende gevallen hebben we informatie over de andere wijze van afdoening dan in de vorm van een vonnis: voor ruim een kwart van de getraceerde hoofd-zaken volgt een royement. In 7 gevallen wordt de zaak ingetrokken. In 5 zaken wordt tijdens de zitting een regeling getroffen, welke wordt vastgelegd in een proces-verbaal. In 14 gevallen is (nog) geen eindoordeel beschikbaar omdat de zaak nog in behandeling is. Ten opzichte van het totale aantal geëntameerde opheffingskortgedingen betekent dit een eindvonnis in 18% van de zaken, een royement

in 13% van alle gevallen en een intrekking in 3% van de aangebrachte zaken.

Bekijkt men vervolgens de 50 zaken waarin na beslag en opheffingskortgeding een eindvonnis in hoofdzaak beschikbaar is, dan valt direct op dat in een meerderheid van de gevallen de rechter de *gehele* vordering die aan het beslag ten grondslag heeft gelegen afwijst en daarmee als 'ongegrond' beoordeelt (32 zaken, hetgeen overeenkomt met 12% van alle geëntameerde opheffingskortgedingen, ruim een kwart van de bekende hoofd-zaken en een ruime meerderheid (64%) van de vonnissen, zie grijs gearceerde gegevens in tabel 17). Wanneer wordt teruggekeken naar de uitspraak in het opheffingskortgeding dat hieraan voorafging, dan blijkt dat de voorzieningenrechter in iets minder dan de helft van deze gevallen (13 maal) toen al heeft geoordeeld dat het beslag diende te

244 Hoofdverzameling I, bestaande uit alle in de database Civiel als zodanig bekende, geregistreerde opheffingskortgedingen bij de zes rechtbanken die deel uitmaken van het onderzoek.

Tabel 17: Resultaat vonnis in hoofd zaken met en zonder opheffingskortgeding.

2006 HOOFDZAKEN met vonnis	Opheffings- KG (N = 117)*	% van aantal vonnissen	% t.o.v. 117 getraceerde hoofd zaken	% t.o.v. 267 zaken uit hoofd- verzameling	Geen opheffings- KG (N = 124)**	% van aantal vonnissen	% t.o.v. 124 getraceerde hoofd zaken	% t.o.v. 267 zaken uit hoofd- verzameling
Gehele vordering toegewezen	5	10%	4%	2%	4	7%	3%	1%
Vordering deels toegewezen	8	16%	7%	3%	8	14%	6%	3%
Vordering geheel afgewezen	32	64%	26%	12%	14	25%	11%	5%
KG: beslag opgeheven	2	4%	2%	1%	0	–	–	–
KG: beslag gehandhaafd	2	4%	2%	1%	0	–	–	–
Verstek	1	1%	1%	nihil	31	53%	24%	12%
Totaal vonnis	50	100%	43%	18%	57	100%	45%	20%

* Hoofdverzameling I. N = 267 – 150 = 117.

** Hoofdverzameling II. N = 267 – 143 = 124.

worden opgeheven. In 3 van de 32 gevallen werd het beslag opgeheven in combinatie met afspraken over het geschil. In nog eens 3 gevallen werd het beslag deels opgeheven. In 6 gevallen werd het opheffingskortgeding ingetrokken. In 5 gevallen werd het beslag door de voorzieningenrechter ongewijzigd gehandhaafd (tabel 16).

Wanneer men de overige rechterlijke uitspraken voor de zaken waarin na het beslag een

opheffingskortgeding werd aangebracht in kaart brengt, dan blijkt dat in 5 gevallen de hoofdvordering *geheel* wordt toegewezen²⁴⁵ (hetgeen overeenkomt met 2% van alle opheffingskortgedingen, 4% van de bekende hoofd zaken en 10% van de vonnissen). In 7 van de 50 vonnissen wijst de rechter een gedeelte van de hoofdvordering toe. In 14 gevallen loopt de zaak nog, meer dan twee jaar na de beslaglegging (tabel 15).²⁴⁶

245 Men zou hierbij kunnen stellen dat een mogelijke verklaring van dit lage aantal wordt veroorzaakt doordat vorderingen in de praktijk vaak hoger worden ingezet dan deze in werkelijkheid zijn omdat ervan wordt uitgegaan dat een gedeelte (toch) niet wordt toegewezen. Dit zou dan zichtbaar moeten zijn in een (aanzienlijk omvangrijker) categorie 'vordering deels toegewezen', hetgeen echter niet het geval blijkt. Het is derhalve onwaarschijnlijk dat het geringe aantal geheel toegewezen vorderingen hierdoor veroorzaakt wordt.

246 Het gaat hierbij om zaken die worden gekenmerkt door veel proceshandelingen en complexiteit.

Welke conclusies zijn nu uit voorgaande gegevens te trekken? In hoeverre is bijvoorbeeld een kwart geheel afgewezen vorderingen in de hoofdzaak, volgend op beslag en opheffingskortgeding veel of weinig?²⁴⁷ Omdat een dergelijke vraag niet met gegevens over zaken waarin een opheffingskortgeding plaatsvond alleen beantwoord kan worden, werd, om vergelijking mogelijk te maken, een zogenoemde vergelijkingsgroep samengesteld van zaken waarin beslag werd gelegd maar geen opheffingskortgeding werd ingesteld.²⁴⁸ Voor deze vergelijkingsverzameling zijn 124 resultaten in hoofdzaak gevonden en de gegevens hiervan zijn vergeleken met de zaken waarin wél een opheffingskortgeding volgde (tabellen 15 en 17).²⁴⁹

Hierbij valt direct op dat in de verzameling zaken zonder opheffingskortgeding een groot aantal verstekuitspraken²⁵⁰ voorkomt (31 zaken, hetgeen overeenkomt met ruim de helft van het aantal vonnissen, een kwart van het aantal getraceerde hoofd zaken en ruim 10% van het totaal aantal zaken: grijs gearceerd in kolom 6-9 van tabel 17). De verstekzaken vormen de meest voorkomende vorm van afdoening, terwijl deze bij de zaken met opheffingskortgeding verwaarloosbaar is. Zaken waarin beslag wordt gelegd en vervolgens

verstek verleend lenen zich dus blijkbaar niet voor een opheffingskortgeding.

Het aantal afwijzingen wegens ongegrondheid van de vordering ligt in de vergelijkingsgroep grofweg de helft lager dan bij een opheffingskortgeding (14 zaken, ofwel 25% van de vonnissen, 11% van de gevonden hoofd zaken en 5% van het totaal). Dit resultaat wijst in de richting van een terecht aangekaart probleem met de hoofdvordering in de gevallen waarin wel een opheffingskortgeding werd ingesteld. Mogelijk is er sprake van een verband tussen het aantal hoofd zaken waarin verstek werd verleend en het aantal hoofd zaken waarin de vordering ongegrond werd bevonden. Het is niet ondenkbaar dat het grotere aantal ongegronde vorderingen, in hoofd zaken waaraan een beslag en een opheffingskortgeding voorafging, mede wordt veroorzaakt doordat in deze zaken tegenspraak heeft plaatsgevonden en dit soort zaken in deze groep vaker voorkomt dan in de vergelijkingsgroep. Een schikking ter zitting heeft in zaken zonder voorafgaand opheffingskortgeding tweemaal zo vaak plaats (10 gevallen, 9% van de getraceerde hoofd zaken, 4% van alle zaken) als in gevallen waar wel een opheffingskortgeding aan voorafging (5 gevallen, 4% van de getraceerde hoofd zaken, 2% van alle hoofd zaken).²⁵¹

247 Zoals (terecht) door Bruinsma (1995, p. 6), wordt opgemerkt, hebben cijfers de paradoxale eigenschap dat zij op zichzelf niets zeggen, laat staan betekenis kunnen verlenen, maar kunnen zij wel tegelijkertijd een verpletterende indruk maken.

248 Hoofdverzameling II genoemd. Deze bestaat uit eenzelfde aantal zaken als in hoofdverzameling I (met daarin alle opheffingskortgedingen 2006).

249 Het verschil in aantallen getraceerde hoofd zaken bij de twee hoofdverzamelingen is zodanig gering dat vergelijking zonder omrekening in verband met weging mogelijk is.

250 Verstekverlening tegen gedaagde: art. 139 Rv.

251 Een factor die hierbij kan meespelen is dat de voorzieningenrechter tijdens het opheffingskortgeding veelal al heeft getracht om partijen nader tot elkaar te brengen.

Het aantal geheel en gedeeltelijk toegewezen hoofdvorderingen is vrijwel gelijk in situaties met en zonder opheffingskortgeding: geheel toegewezen werden 5, respectievelijk 4 zaken, hetgeen overeenkomt met 10% respectievelijk 7% van het aantal vonnissen, 4% respectievelijk 3% van de gevonden hoofdzaken en 2% respectievelijk 1% van alle 267 opheffingskortgedingen. Gedeeltelijk toegewezen werden in beide situaties 8 zaken (ca. 15% van de vonnissen, 6% van de gevonden hoofdzaken en 3% van alle opheffingskortgedingen). Het beeld wordt duidelijker wanneer de toewijzende resultaten (verstek en vordering geheel toegewezen) tezamen worden genomen en vergeleken in de zaken met en zonder opheffingskortgeding: deze nemen in de vergelijkingsgroep een ruime meerderheid (60% van alle resultaten met vonnis) voor hun rekening.²⁵² Dat is aanzienlijk meer dan in de hoofdzaken met opheffingskortgeding (6, overeenkomend met 11 % van de vonnissen, 5% van de gevonden hoofdzaken en 2% van alle zaken in hoofdverzameling II). Wellicht speelt hier mee dat de groep debiteuren die in verstek wordt veroordeeld weinig geneigd is om op zaken die met incasso en tenuitvoerlegging te maken hebben te reageren.²⁵³

Ook de afdoening door een royement zonder vonnis en een intrekking bij zaken met opheffingskortgeding en zonder, verschilt vrijwel niet van elkaar: royement vond respectievelijk 35 en 36 maal plaats, hetgeen overeenkomt met percentages van 30 en 29% van de getraceerde hoofdzaken, en 13-14% van alle hoofdzaken. Ingetrokken werd 7 keer in zaken met opheffingskortgeding en 8 maal in zaken zonder opheffingskortgeding (6-7% van de getraceerde zaken en 3% van alle zaken).²⁵⁴ De 5 korte gedingen die als hoofdzaak hebben te gelden leiden in 2 gevallen na een eerder opheffingskortgeding alsnog tot een opheffing van het beslag en in 2 gevallen niet.

Doorlooptijden

Voor een indicatie van de doorlooptijden in de hoofdzaken in het onderzoek bekend zijn als een zaak met (inhoudelijk) vonnis, is de periode berekend die ligt tussen het verlenen van het beslagverlof en de datum van de einduitspraak in de betreffende zaak.²⁵⁵ Hetgeen hierbij in het oog springt is dat de doorlooptijden in zaken waarin een opheffingskortgeding wordt geëntameerd aanzienlijk hoger liggen dan in zaken waarin dit niet het geval is: respectievelijk 514 dagen (17 maan-

252 34 van de 57 vonnissen, hetgeen overeenkomt met 27% van de gevonden hoofdzaken en 13% van hoofdverzameling II.

253 Zie: Eshuis 2009, p. 59. Dit beeld wordt bevestigd doordat binnen het onderzoek geen zuiveringen ex art. 142 Rv zijn aangetroffen.

254 Zoals aan het begin van deze paragraaf reeds werd opgemerkt, komt dit overeen met het landelijke beeld.

255 Ingevolge art. 700 lid 3 Rv dient binnen ten minste acht dagen na het beslag een eis in hoofdzaak te worden ingesteld. Daar wel de datum afgifte beslagverlof bekend is en veelal niet de precieze datum beslag, en omdat uit dit onderzoek bekend is dat beslag vrijwel altijd zeer kort na verloffverlening plaatsvindt, is bij berekening van doorlooptijden uitgegaan van de datum 1e verloffverlening als startdatum.

Tabel 18: Gemiddelde doorlooptijden vonnissen vanaf eerste verlot conservatoir beslag.²⁵⁶

2006 Doorlooptijden in hoofd zaken met vonnis	Opheffingskortgeding (hoofdverzameling I) (N = 50 vonnissen)*		Geen opheffingskortgeding (hoofdverzameling II) (N = 57 vonnissen)*	
	dagen	maanden	dagen	maanden
	Hoofdzaken zonder verstek	514	17	322
Verstek	159	5,3	79	2,6

	Opheffingskortgeding (hoofdverzameling I) (N = 11)		Geen opheffingskortgeding (hoofdverzameling II) (N = 5)	
Lopende zaak op 1 april 2009**	1234	41	964	32

* Vonnissen met een inhoudelijke uitspraak over de hoofdvordering die aan het beslag ten grondslag heeft gelegen.

** Datum sluiting aanleveren gegevens t.b.v. onderzoek.

den)²⁵⁷ in de eerste situatie en 322 dagen (10,7 maanden) in de laatste. Dit kan worden gezien als een indicatie van een grotere complexiteit in zaken waarin een opheffingskortgeding wordt aangevraagd. Ook voor de verstekuitspraken en de hoofd zaken waarin op de datum van sluiting onderzoek nog geen einduitspraak beschikbaar was, geldt dat de gemiddelde doorlooptijd in zaken met opheffingskortgeding aanzienlijk hoger is dan in gevallen waarin geen opheffingskortgeding

werd geëntameerd (tabel 18). Verstekzaken kennen een doorlooptijd van 5,3 respectievelijk 2,6 maanden.²⁵⁸

De vordering die aan het beslag ten grondslag ligt, is ook aan de orde gekomen in de telefonische vraaggesprekken met advocaten van zowel beslagleggers als beslagenen. In dit kader werd gevraagd naar de 'hardheid' van de vordering die aan het beslag ten grondslag lag in de zaak naar aanleiding waarvan contact

256 Indien meer afzonderlijke beslagen zijn gelegd, is gerekend vanaf de dag van het eerste verlot. Geen rekening is gehouden met eventuele termijnverlengingen.

257 Dit gemiddelde ligt een fractie lager dan het landelijk gemiddelde 2006 handelszaken met verweer, dat ligt op 524 dagen gemiddeld (17,5 maand). Bron: <<http://www.rechtspraak.nl/NR/rdonlyres/D073870B-9ED9-401F-8737-18AF32823EA/0/JaarverslagRechtspraak2006.pdf>>, p. 32.

258 De gemiddelde waarden in beide categorieën liggen aanzienlijk hoger dan het landelijk gemiddelde handelszaak zonder verweer (verstek) 2006. Bron: zie voorgaande verwijzing, p. 32.

met de betreffende advocaat werd opgenomen. Het zal weinig verbazing wekken dat de advocaten van beslagleggers de hoofdvordering vrijwel steeds als deugdelijk typeren.²⁵⁹ Dit ligt duidelijk anders voor advocaten van partijen die met een beslag werden geconfronteerd: een zeer ruime meerderheid van de respondenten²⁶⁰ typeert de inhoud en hoogte van de vordering waarvoor het beslag werd gelegd, als niet-reëel.²⁶¹ Desondanks werd in slechts twee van deze gevallen een opheffingskortgeding geëntameerd.²⁶² Een kwart van de respondenten daarentegen beoordeelt de vordering zonder voorbehoud wel als reëel en het beslag als terecht.²⁶³

De advocaten van beslagenen is tevens gevraagd naar hun visie op de proportionaliteit van het beslag in verhouding tot de waarde van de gepretendeerde hoofdvordering. In ruim een derde van de gevallen²⁶⁴ wordt het beslag als disproportioneel beoordeeld. In nog eens een derde van de gevallen als proportioneel.²⁶⁵ In de overige gevallen is de proportionaliteitsvraag niet relevant of kan de advocaat deze vraag niet beantwoorden.²⁶⁶

6.3 Conclusie

De uitkomst van de hoofdzaak waarin de vordering die door de beslaglegger aan het beslag ten grondslag is gelegd, wordt beoordeeld, geeft informatie over de gegrondheid van het beslag. In iets minder dan de helft van de onderzochte geschillen waarin conservatoir beslag werd gelegd, met al dan niet een opvolgend opheffingskortgeding, is een hoofdzaak getraceerd. Het algemene beeld in civiele zaken dat hangende een aangebrachte zaak deze nogal eens wordt ingetrokken of geroyeerd, is ook zichtbaar binnen deze specifieke groep hoofdzaken.

Dit veroorzaakt dat het in minder dan de helft van de gevonden hoofdzaken tot een inhoudelijk oordeel van de rechter in de vorm van een (verstek)vonnissen komt. Deze (verstek)vonnissen laten zien dat slechts in een gering aantal gevallen de vordering van de schuldeiser die aan het beslag ten grondslag is gelegd geheel wordt toegewezen (gemiddeld rond de 8% van de hoofdzaken met vonnis). Ook het aantal gedeeltelijke toewijzingen van de vordering

259 Een andere reactie zou immers betekenen dat sprake is van misbruik van recht. Dit aspect kwam aan de orde in het kader van een vraag over de kans dat naar aanleiding van het beslag een opheffingskortgeding zou volgen. Zie ook: Nisbett 1973, p. 154-164: positieve resultaten worden aan zichzelf toegeschreven.

260 Van de 29 respondenten typeren 19 de vordering als niet reëel (66%).

261 Een niet-reële vordering is hier gebruikt met als definitie: een geheel of gedeeltelijk onterechte hoofdvordering. In het geval van een reconventionele vordering is de respons als niet-reële hoofdvordering geregistreerd indien door verrekening de vordering van de beslaglegger zou komen te vervallen.

262 2 uit 29 zaken, waarbij in 1 geval het beslag werd opgeheven en in het andere geval een regeling werd getroffen door op een andere wijze zekerheid te stellen.

263 Dit komt overeen met 7 van de 29 respondenten. 2 daarvan in tegenstelling tot de mening van de eigen cliënt hierover.

264 13 van de 29 respondenten. 11 hiervan beoordelen het beslag als te veelomvattend, 2 als te weinig, in relatie tot de hoofdvordering. In het laatste geval wordt dit veroorzaakt omdat het beslag deels niet gekleefd heeft.

265 10 uit 29 reacties. Ook hier kan het oordeel worden bepaald doordat het beslag deels niet gekleefd heeft.

266 Bijvoorbeeld in geval van beslag tot levering.

in hoofdzaak is gering (gemiddeld 15%). Bij de geschillen waarin wel respectievelijk geen opheffingskortgeding is aangebracht, blijken zich twee opvallende resultaten in hoofd zaken voor te doen. Het eerste is dat in de categorie zaken met voorafgaand opheffingskortgeding (relatief) vaak sprake is van een geheel afgewezen, ofwel ongegronde, hoofdvordering (64% van de vonnissen, tegenover 25% in zaken zonder opheffingskortgeding). In de helft van deze zaken werd het beslag tijdens het voorafgaande opheffingskortgeding al geheel of gedeeltelijk opgeheven. Het grote aandeel onterechte vorderingen klinkt in dit verband dan ook niet onlogisch.²⁶⁷ Het gaat om (complexe) zaken op tegenspraak, met een relatief groter geldelijk belang. In die gevallen waarin een opheffingskortgeding heeft plaatsgevonden en gegevens bekend zijn over het oordeel van de rechter in de hoofdzaak is er dus een gereede kans dat er iets aan de hand is met gepretendeerde vordering die door de beslaglegger aan het beslag ten grondslag is gelegd. Een ander opmerkelijk resultaat in de zaken zonder voorafgaand opheffingskortgeding is dat in meer dan de helft van de vonnissen sprake is van een verstekvonnis. Dit komt bij zaken met voorafgaand opheffingskortgeding vrijwel niet voor. Ook hier is sprake van samenhang met de aard van de vordering die aan het beslag ten grondslag ligt: hoofd zaken zonder voorafgaand opheffingskortgeding zijn relatief eenvoudig, hebben betrekking op een relatief gering geldelijk belang; zij leiden in veel gevallen niet tot tegenspraak.

Bij het trekken van conclusies op grond van de gevonden hoofd zaken dient voor ogen gehouden te worden dat de hoofd zaken waarin het tot een vonnis komt slechts een klein gedeelte van alle geschillen waarin een beslag werd gelegd omvatten.

²⁶⁷ Vermoedelijk kunnen deze grotendeels (overeenkomstige) resultaten worden toegeschreven aan een combinatie van een goede (voorlopige) inschatting door de voorzieningenrechter en wellicht een neiging tot het volgen van een oordeel in kort geding door de bodemrechter.

De derde pijler: aansprakelijkheid voor onrechtmatig beslag

7.1 Inleiding

Wanneer de beslaglegger ten onrechte beslag heeft gelegd, is deze aansprakelijk voor schade²⁶⁸ die de beslagene hierdoor heeft geleden, zo schrijven alle juridische handboeken.²⁶⁹

De Hoge Raad heeft in bestendige rechtspraak een duidelijk standpunt ingenomen over het risico voor onterecht gelegd beslag, dat bij de beslaglegger dient te berusten:

*'(...) Dat degene die een conservatoir beslag legt, voor eigen risico handelt, met dien verstande dat de door het beslag geleden schade – bijzondere omstandigheden daargelaten – door hem moet worden vergoed (...).'*²⁷⁰

en:

'(...) Dat een conservatoir beslag naar zijn aard er toe strekt om te waarborgen dat, zo een

*vooralsnog niet vaststaande vordering in de hoofdzaak wordt toegewezen, verhaal mogelijk zal zijn, terwijl de beslaglegger bij afwijzing van de vordering voor het door het beslag ontstane schade zal kunnen worden aangesproken.'*²⁷¹

De schadevergoeding waartoe de beslaglegger gehouden is in geval van een onrechtmatig beslag is bedoeld als waarborg voor de beslagene en vervult als zodanig een rol in de zin van evenwichtigheid binnen de drie pijlers en de daaraan verbonden 'compenserende werking'.

In de doctrine is echter kritiek te beluisteren op de bescherming die uitgaat van de regeling inzake schadevergoeding. Klaassen²⁷² en Verkade²⁷³ spreken twijfel uit bij het tegenwicht dat de regeling inzake aansprakelijkheid biedt, Huydecoper²⁷⁴ is kritisch in verband met het onderscheid dat de Hoge Raad maakt in de beoordeling van geheel en deels onterecht

268 Het kan hierbij gaan om zowel vermogensschade als immateriële schade. Zie: HR 26 juni 1998, NJ 1998, 778 (Kramer/ABN AMRO) r.o. 3.3. In deze zaak werd de vordering inzake immateriële schade afgewezen.

269 Bijvoorbeeld: Gieske 2008 (T&C Burgerlijke Rechtsvordering), art. 705, aant. 3c, Hugenholtz & Heemskerk 2009, p. 283-284 (nr. 246), Jansen (Onrechtmatige Daad I) losbladige Kluwer, art. 162 lid 3, aant. 43, Sniijders, Klaassen & Meijer 2007, p. 419-420, 451 (nrs. 405 en 434), Stein & Rueb 2009, p. 436-437.

270 HR 15 april 1965, NJ 1965, 331 (Snel/Ter Steege). Later herhaald in o.a. HR 21 februari 1992, NJ 1992, 321 (Van Gastel & Van de Laar q.q./Elink-Schuurman q.q.), HR 13 januari 1995, NJ 1997, 366 (Ontvanger/Bos), HR 11 april 2003, NJ 2003, 440, (Hoda/Mondi) en HR 8 februari 2008, NJ 2008, 92 (Bruns/Golden Anchor).

271 HR 14 juni 1996, NJ 1997, 481 r.o. 3.3, inzake de afweging van wederzijdse belangen in het opheffingskortgeding.

272 Zij meent dat de aansprakelijkheid van de beslaglegger voor het geval het beslag achteraf bezien ten onrechte is gelegd, de beslagene onvoldoende compensatie biedt: Klaassen 2009, p. 345.

273 Conclusie voor HR 13 juni 2003, NJ 2005, 77 (Daan/Bremen), overweging 4.13: 'Men kan het standpunt verdedigen dat de wettelijke pleister op de wonde voor de beslagene in geval van afwijzing van de vordering ten gronde, nl. aansprakelijkheid van de beslaglegger voor de schade door het beslag, onvoldoende tegenwicht biedt.'

274 Huydecoper 2006, p. 23-24 en zijn conclusie (nr. 12 t/m 32) voor HR 5 december 2003, NJ 2004, 150 (Kranenburg/Kranenburg c.s.), waarin Huydecoper een lans breekt voor het (ook) langs de weg van risicoaansprakelijkheid zonder schuld benaderen van vorderingen die gedeeltelijk onterecht zijn.

beslag en Thoe Schwartzberg²⁷⁵ en Tjittes²⁷⁶ noemen de langdurigheid van de procedure en de bewijstechnische problemen. De Knijff stelt dat achteraf de mogelijkheden tot het verkrijgen van schadevergoeding nogal eens kunnen tegenvallen.²⁷⁷

7.2 Onrechtmatig beslag

Er zijn twee soorten van situaties waarin een beslag als onrechtmatig wordt beschouwd. In de eerste plaats is dit het geval wanneer een beslag ongegrond is, hetgeen wil zeggen dat de vordering die door de beslaglegger aan het beslag ten grondslag is gelegd *in zijn geheel* niet in rechte wordt erkend. Op grond van deze omstandigheden wordt aangenomen dat de beslaglegger toerekenbaar onrechtmatig heeft gehandeld en is deze daarmee aansprakelijk voor de hierdoor ontstane schade.

Ook wanneer beslag wordt gelegd op een goed dat geen eigendom blijkt te zijn van de beoogd beslagene, maar van een derde, is dit beslag onrechtmatig en is de beslaglegger voor de gevolgen hiervan aansprakelijk.

In de doctrine is langere tijd onderwerp van discussie geweest of de grondslag voor aansprakelijk in de situatie van onrechtmatig beslag al dan niet moest worden gevonden in het leerstuk van de onrechtmatige daad.²⁷⁸ Met de invoering van het nieuw BW in 1992 en de daaraan verbonden wijzigingen in het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering is duidelijkheid op dit onderdeel ingetreden: de artikelen 732 lid 3 en 739 Rv (oud), waarin schadevergoeding bij (opheffing van) beslag was opgenomen, zijn vervallen, waarmee de grondslag sedertdien wordt gezocht in het nieuwe artikel 6:162 BW.²⁷⁹

275 Thoe Schwartzberg 2007, p. 134. Zelfs als de beslaglegger schadeplichtig blijkt te zijn zal de beslagene de schadevergoeding pas toegewezen krijgen bij het (in kracht van gewijsde gegane) vonnis in hoofdzaak. Al die tijd heeft hij op zijn minst hinder gehad van het beslag.

276 Tjittes 2002, p. 65. Voordat de schade zal zijn vastgesteld, zal geruime tijd verstreken zijn. Belangrijker is dat de gevolgschade zeer moeilijk is vast te stellen. Het gaat om een bewijstechnisch moeizame procedure, die jaren kan duren.

277 Naar aanleiding van HR 8 februari 2008, NJ 2008, 92 (*Bruns c.s./Golden Anchor c.s.*) en in navolging van Huydecoper, zie: De Knijff 2009, p. 43-44.

278 W.H. Heemskerk bijvoorbeeld meent in zijn noot onder HR 8 oktober 1976, NJ 1977, 485 dat de Hoge Raad hier een zuivere risicoaansprakelijkheid buiten onrechtmatige daad aanneemt op grond van de artt. 732 lid 3 en 739 Rv (oud). Idem: Van Schaick 1987, p. 82-83. Anders: Van Rossum 1990, p. 69 t/m 72, welke meent dat de Hoge Raad slechts heeft bedoeld te zeggen dat het gaat om een inbreuk op een subjectief- of eigendomsrecht en er dus geen sprake is van strijd met een zorgvuldigheidsnorm. Zij blijft met deze interpretatie binnen het leerstuk van de onrechtmatige daad.

279 Dit neemt niet weg dat bijvoorbeeld Van Dam 2000, p. 240 e.v., Schut 1997, p. 20-21 en 36-37 en De Wijkerslooth 1993, p. 316-324, een rechtssystematisch probleem zien in het achteraf bestempelen van een handeling als onrechtmatig. Anders: Van der Kwaak 2000, p. 11-16, die meent dat het leggen van beslag in beginsel inbreukmakend is en een onrechtmatige daad oplevert. Een rechtvaardigingsgrond hiervoor is te vinden in de bevoegdheid tot beslaglegging, die weer afhankelijk is van een subjectief recht (de onderliggende vordering ter verzekering waarvoor beslag werd gelegd).

*'Bijzondere omstandigheden daargelaten, is de beslaglegger wiens beslag ten onrechte blijkt te zijn gelegd, aansprakelijk uit onrechtmatige daad jegens degeen op wiens het beslag inbreuk heeft gemaakt.'*²⁸⁰

Voordat de Hoge Raad in 1965 in het al eerder aangehaalde arrest Snel/Ter Steege bepaalde dat bij een ongegrond beslag²⁸¹ moet worden uitgegaan van een risicoaansprakelijkheid (zonder schuld)²⁸² aan de zijde van de beslaglegger,²⁸³ moest de beslagene nog aantonen

dat sprake was van verwijtbaarheid én schuld bij de beslaglegger.²⁸⁴ Het arrest betekende een versoepeling van de bewijspositie voor de door het beslag gedupeerde beslagene.²⁸⁵ Heden ten dage wordt in de diverse juridische naslagwerken²⁸⁶ bij onterecht beslag dus uitgegaan van een risicoaansprakelijkheid zonder schuld, op grond van onrechtmatige daad aan de zijde van de beslaglegger.

De andere situaties waarin sprake kan zijn van onrechtmatigheid doen zich voor indien de

280 De Hoge Raad maakt aan de onduidelijkheid over de grondslag een einde in zijn arrest van 13 januari 1995, *NJ* 1997, 336 (*Ontvanger/Bos*), m.nt. C.J.H. Brunner, later herhaald in HR 5 december 2003, *NJ* 2004, 150 (*Kranenburg/Kranenburg c.s.*) en HR 8 februari 2008, *NJ* 2008, 92 (*Bruns c.s./Golden Anchor c.s.*).

281 Het ging hier om de situatie waarin een conservatoir beslag niet van waarde werd verklaard, hetgeen vergelijkbaar is met de situatie waarin naar huidig recht de vordering van de beslaglegger die aan het leggen van conservatoir beslag ten grondslag lag, in de bodemprocedure geheel wordt afgewezen.

282 De terminologie die betrekking heeft op aansprakelijkheid en schuld is niet eenduidig. Wij gebruiken de definities zoals gebruikt door Van Rossum 1990, p. 23-24 en 69-72:

1. *een onrechtmatige daad*: een doen of nalaten dat aan de beslaglegger kan worden verweten: er moet worden voldaan aan de vereisten van verwijtbaarheid en schuld;
2. *risicoaansprakelijkheid (zonder schuld)*: een onrechtmatige daad die voor risico van de beslaglegger komt. Het schuldvereiste is door de risicogedachte vervangen, het vereiste van onrechtmatigheid blijft bestaan;
3. *zuivere risicoaansprakelijkheid*: schuld noch onrechtmatigheid aan de zijde van de beslaglegger is aanwezig, toch is er sprake van schadeplicht.

283 Hartlief 2009, p. 422, meent dat het hier niet gaat om een 'echte' risicoaansprakelijkheid, omdat de door de Hoge Raad geformuleerde aansprakelijkheid in zijn kern betrekking heeft op inbreuk op een recht en daarmee gesitueerd is binnen het leerstuk van de onrechtmatige daad (art. 6:162 BW).

284 Wanneer wordt teruggeslagen naar de bedoeling van de wetgever in 1869, aldus Jansen (*Burgerlijke Rechtsvordering III*) losbladige Kluwer (1986), titel 4, art. 732 Rv, aant. 5, die verwijst naar Van Rossem-Cleveringa, die zich vervolgens weer baseren op de geschiedenis van de wet van 7 april 1869, die overigens nimmer in werking is getreden, kreeg toentertijd de invulling van het derde lid van art. 732 Rv (oud) vermoedelijk vorm langs de maatstaf van de algemene normen van onrechtmatige daad.

285 Met deze uitspraak is het enkele feit dat de vordering die aan het beslag ten grondslag heeft gelegen, ongegrond is, voldoende voor vestiging van aansprakelijkheid van de beslaglegger.

286 Asser/Mijnssen/Van Velten & Bartels 5* Kluwer Deventer 2008, p. 50-51 (nr. 34), alsook Gieske 2008 (T&C Burgerlijke Rechtsvordering), art. 705, aant. 3c, Hugenholtz/Heemskerk 2009, p. 283-284 (nr. 246), Jansen (*Onrechtmatige Daad I*) losbladige Kluwer, art. 162 lid 3, aant. 43, Stein/Rueb 2009, p. 436-437. Zie ook: Klaassen 2009, p. 346.

De derde pijler: aansprakelijkheid voor onrechtmatig beslag

vordering die aan het beslag ten grondslag ligt *ten dele* niet in rechte wordt erkend, wanneer een beslag lichtvaardig is gelegd of onnodig is gehandhaafd.²⁸⁷ In deze omstandigheden staat de onrechtmatigheid echter niet op voorhand vast, omdat deze afhankelijk is van de vraag in hoeverre sprake is van misbruik van recht. Indien dit laatste is vast komen te staan, is sprake van onrechtmatigheid en dus aansprakelijkheid van de beslaglegger voor de schade die hiervan het gevolg is. Deze situaties worden vaak aangeduid als vexatoir beslag.

Bij bespreking van de figuur van het vexatoire beslag wordt veelal het spraakmakende arrest HR 11 april 2003²⁸⁸ (Hoda/Mondi Foods) aangehaald, waarin de Hoge Raad oordeelde dat de situatie waarin een vordering waarvoor een beslag werd gelegd slechts *ten dele* in rechte wordt toegewezen, moet worden onderscheiden van het ongegronde beslag.²⁸⁹ In dit geval was dus wel sprake van een bevoegdheid tot het leggen van beslag (de vordering was immers niet ongegrond), maar werd van deze bevoegdheid door de beslaglegger *misbruik gemaakt*.

'Indien de vordering ter verzekering waarvan het beslag is gelegd slechts gedeeltelijk wordt toegewezen, heeft dit niet tot gevolg dat het

beslag ten onrechte is gelegd. De vraag of een beslaglegger aansprakelijk is (...) moet worden beantwoord aan de hand van criteria die gelden voor misbruik van recht.'

Andere situaties waarin sprake kan zijn van vexatoir beslag zijn: het leggen van beslag uitsluitend om de andere partij te schaden of met een ander doel dan het secureren van een vordering (bijvoorbeeld het uitsluitend uitoefenen van druk), en wanneer beslag wordt gelegd op veel meer vermogensbestanddelen dan de hoofdvordering rechtvaardigt.²⁹⁰

In het arrest Tromp-Franca/Regency²⁹¹ bijvoorbeeld bevestigde de Hoge Raad dat sprake was van een vexatoir en daarom onrechtmatig beslag in de situatie dat op een groot aantal onroerende zaken beslag was gelegd, terwijl ook had kunnen worden volstaan met beslag op een enkel perceel. Over de vraag *wanneer* sprake is van een vexatoir en daarom onrechtmatig beslag overwoog de Hoge Raad:

'(...) In beginsel dient te worden beantwoord aan de hand van de concrete omstandigheden ten tijde van de beslaglegging, waaronder de hoogte van de te verhalen vordering, de waarde van de beslagen goederen en de eventueel onevenredig zware wijze waarop de

287 Deze formulering is afkomstig uit het arrest HR 11 april 2003, NJ 2003, 440 (Hoda/Mondi Foods).

288 HR 11 april 2003, NJ 2003, 440.

289 De figuur komt echter al voor in eerdere uitspraken van de Hoge Raad, zoals bijvoorbeeld in HR 24 november 1995, NJ 1996, 161 (Tromp-Franca/Regency).

290 Hier staat echter tegenover dat een beslaglegger in beginsel de keuzevrijheid heeft om naar eigen inzicht te handelen (art. 435 Rv) en dat rekening moet worden gehouden met de omstandigheid dat andere crediteuren cumulatief beslag kunnen leggen, zodat de beslaglegger ex art. 478 j° 480 Rv uit de opbrengst krijgt betaald naar rang van zijn vordering. Deze complicerende factor wordt tevens genoemd door Van der Kwaak 1990, p. 124 e.v., en Hartlief 2009, p. 404-405.

291 HR 24 november 1995, NJ 1996, 161.

schuldenaar door het beslag op een van die goederen in zijn belangen wordt getroffen.'

Aan de hand van de omstandigheden van het geval zal dus een beoordeling plaatsvinden of sprake is van een vexatoir, en daarmee onrechtmatig, beslag waarvoor de beslaglegger aansprakelijk kan worden gehouden. In welke situaties sprake is van aansprakelijkheid wordt bepaald door de (niet-limitatief bedoelde) inhoud van artikel 3:13 BW inzake misbruik van recht.²⁹²

7.3 Toepassing van het leerstuk misbruik van recht

In hetzelfde jaar als het hiervoor besproken arrest Hoda/Mondi Foods deed de Hoge Raad uitspraak in een vergelijkbare zaak,

Kranenburg/Kranenburg c.s.,²⁹³ waarin eveneens een vordering ter verzekering waarvan het beslag was gelegd slechts gedeeltelijk werd toegewezen.²⁹⁴ De Hoge Raad oordeelde – in navolging van het hof – dat door de beslagene geen concrete omstandigheden waren gesteld op grond waarvan rechtsmisbruik kon worden aangenomen. Het *enkele feit* dat de vordering waarvoor het beslag is gelegd op een later moment geringer blijkt te zijn, is voor een veroordeling dus onvoldoende.²⁹⁵ A-G Huydecoper heeft in zijn conclusie voor dit arrest de vraag opgeworpen wat de nuance in benadering van een geheel ongegrond en een gedeeltelijk (on)gegrond bevonden vordering (zoals dit eerder door de Hoge Raad was geformuleerd in de zaak Hoda/Mondi Foods) rechtvaardigt.²⁹⁶ Een bewijslast in het kader van een onrechtmatige

292 De inhoud van art. 3:13 BW luidt – voor zover relevant –:

1. Degene aan wie een bevoegdheid toekomt, kan haar niet inroepen, voor zover hij haar misbruikt.
2. Een bevoegdheid kan onder meer worden misbruikt door haar uit te oefenen met geen ander doel dan een ander te schaden of met een ander doel waarvoor zij is verleend of in geval men, in aanmerking nemende de onevenredigheid tussen het belang bij de uitoefening en het belang dat daardoor wordt geschaad, naar redelijkheid niet tot die uitoefening had kunnen komen.
3. (...)

293 HR 5 december 2003, NJ 2004, 150, met zeer uitgebreide conclusie van J.L.R.A. Huydecoper en annotatie door A. van Hees.

294 Uiteindelijk werd circa 25% van het begrote bedrag toegewezen.

295 In een nalatenschapskwestie (rekening en verantwoording) leggen twee broers beslag op de onroerende zaken van de derde broer. Zij weigeren het beslag op te heffen tegen betaling van het door de rechtbank vastgestelde bedrag en eisten daarnaast zekerheidstelling voor rente etc. Deze handelwijze leidt uiteindelijk tot het faillissement van beslagene. Terzijde moet worden vermeld dat in hoger beroep het gerechtshof op een fors lager bedrag uitkwam, hetgeen de beslagene sterkte in zijn opvatting dat zijn beide broers een onrechtmatige daad hadden begaan door het beslag niet op te heffen.

296 Huydecoper (in zijn conclusie voor HR 5 december 2003, NJ 2004, 150) meent dat het risico van vooruitlopen op wat rechtens is moet blijven bij degene die een dergelijke bevoegdheid wil benutten. Ook in het geval van een deels (on)terechte vordering zou de beoordeling van het handelen van de beslaglegger niet aan de hand van misbruik van recht moeten plaatshebben, maar risicoaansprakelijkheid voor het onterecht gelegde gedeelte van de vordering moeten worden aangenomen.

De derde pijler: aansprakelijkheid voor onrechtmatig beslag

daad op grond van misbruik van recht is immers aanzienlijk zwaarder dan die welke op de beslagene rust in het kader van schade na een onrechtmatige daad, beoordeeld langs de weg van risicoaansprakelijkheid zonder schuld.²⁹⁷

Dat de toepassing van de in het geval van de leerstukken van misbruik van recht en onrechtmatige daad niet in alle gevallen glashelder is, kan men afleiden uit meer algemene opmerkingen van Van der Kwaak, die spreekt over vage normen²⁹⁸ en Hartkamp die wijst op een gebrek aan eenstemmigheid over criteria in dit verband.²⁹⁹ Lindijer³⁰⁰ stelt in zijn proefschrift inzake procesorde over het leerstuk misbruik van recht dat door het recht verleende

bevoegdheden niet absoluut zijn en derhalve een begrenzing kennen.³⁰¹ Het leerstuk van misbruik van bevoegdheid werd, na een periode van ontwikkeling in de jurisprudentie en dogmatiek, in 1992 als artikel 3:13 BW in het Burgerlijk Wetboek opgenomen.³⁰² Op grond van de ratio van het leerstuk zelf en de definitie hiervan door Lindijer³⁰³ lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat een beoordeling van de situatie dat een vordering, ten behoeve waarvan conservatoir beslag is gelegd, deels wordt afgewezen, hier goed binnen past:

'Gronden waarop in een concreet geval grenzen kunnen worden gesteld aan de uitoefening van aan partijen toekomende bevoegdheden.'

297 Huydecoper 2006, p. 15-28, stelt dat het tamelijk uitzonderlijk is dat aan de voorwaarden voor toepassing van het leerstuk van vexatoir beslag wordt voldaan: uit het arrest *Kranenburg/Kranenburg* c.s. blijkt dat het op de weg van de beslagene ligt om te bewijzen dat sprake is van misbruik van recht en dat hieraan zeer hoge (motivings)eisen worden gesteld. Hartliet 2009, p. 403-404: aansprakelijkheid langs de lijnen van misbruik van recht houdt terughoudendheid in; in uitgangspunt is juist *geen* aansprakelijkheid (i.t.t. de situatie van risicoaansprakelijkheid zonder schuld). Mocht misbruik worden aangenomen, dan is steeds ook sprake van schuldaansprakelijkheid (toerekening op basis van schuld).

298 Van der Kwaak 2000, p. 11, stelt dat het in beide leerstukken gaat om vage normen die met elkaar gemeen hebben dat de concrete toepassing ervan in hoge mate wordt bepaald door de omstandigheden van het geval.

299 Over het begrip rechtsmisbruik bestaan vele theorieën; maar met name bestaat geen eenstemmigheid over de criteria aan de hand waarvan moet worden bepaald of een zekere handeling misbruik van bevoegdheid oplevert. Wel is er communis opinio dat het niet nodig is om van misbruik van bevoegdheid een afzonderlijk onrechtmatigheids criterium te maken, daar de vigerende jurisprudentie en de formulering van art. 6:162 lid 2 BW reeds de gevallen van rechtsmisbruik omvat: Hartkamp 2006, nr. 56 en 57.

300 Lindijer 2006, p. 555-573.

301 Soortgelijk: Van der Kwaak 1990, p. 152: voor misbruik van recht is slechts plaats indien de gedraging in beginsel bevoegdlijk lijkt te worden verricht.

302 De toepassing van het leerstuk misbruik van bevoegdheid binnen het procesrecht heeft zich in de rechtspraak van de Hoge Raad ontwikkeld rondom de bevoegdheid om in rechte te vorderen, waaronder de bevoegdheid tot het leggen van beslag en het treffen van executiemaatregelen. De begrenzing die voortvloeit uit het leerstuk van misbruik van recht is derhalve een begrenzing vanuit het ongeschreven recht.

303 Lindijer 2006, p. 573, deze definitie is eveneens van toepassing op de eisen van een goede procesorde.

Het stellen van, op het leerstuk van misbruik van recht toegesneden, feiten en omstandigheden in het geval van een vordering tot schadevergoeding in verband met een vexatoir beslag, is daarom op zichzelf een terecht vereiste, omdat het een situatie betreft waarin de beslaglegger niet ten onrechte de bevoegdheid tot het leggen van beslag heeft gebruikt om zijn vordering te securen.

Over de vraag in hoeverre aansprakelijkheid, als gevolg van een onder misbruik van recht gebruikte bevoegdheid tot het leggen van beslag, daarmee ook leidt tot een verplichting om de hieruit voortvloeiende schade te vergoeden, kan blijkens de doctrine verschillend gedacht worden. In het arrest *Tromp-Franca/Regency*³⁰⁴ werd echter reeds een vordering tot vergoeding van schade ten gevolge van een vexatoir beslag, nader op te maken bij staat, toegewezen zonder dat hierin de schuldvraag werd betrokken.³⁰⁵ Ook A-G Verkade in zijn conclusie voor het arrest inzake de rechtsopvolgster van Miniplankantoren tegen Bouma q.q. en Lemstra q.q. en de Ontvanger³⁰⁶ meent dat de beslaglegger niet

aan zijn aansprakelijkheid kan ontkomen door te betogen dat hem geen schuld treft.³⁰⁷ Omdat bij de beoordeling inzake misbruik van recht alle omstandigheden van het geval worden meegewogen – waaronder ook (eigen) schuld – ligt het inderdaad in de rede dat ervan moet worden uitgegaan dat de schadeplichtigheid met het vaststellen van het misbruik van recht gegeven is.

7.4 Schadevergoeding bij onrechtmatig beslag

Uitgaande van een door de rechter vastgestelde grond voor vergoeding van schade komt men, bij zowel een ongegrond als een als vexatoir aangemerkt beslag, bij de volgende stap in het proces van het aantonen van schade door de beslagene. Voor de vaststelling van die aansprakelijkheid voor schade moet een causaal verband tussen de beslaglegging en de schade aangetoond worden.³⁰⁸ Ook zal de beslagene moeten bewijzen dat specifieke (door de wederpartij betwiste) schadeposten aan de beslaglegger toegerekend dienen te worden.³⁰⁹ Dat de eisen die

304 HR 24 november 1995, *NJ* 1996, 161. *Regency* vorderde vergoeding van de schade ten gevolge van het vexatoir en daarom onrechtmatig gelegde beslag van *Tromp-Franca*.

305 *Idem*: *Hartlief* 2009, p. 404: wanneer de kwalificatie misbruik aan de orde is, is daarmee steeds ook van schuld sprake. Anders: *Van der Kwaak* 1990, p. 153, en *Van der Kwaak* 1996, p. 1897: met het vaststellen van die onrechtmatigheid staat nog niet vast of de beslaglegger daarmee ook schadeplichtig is ten opzichte van de beslagene. Dit zou afhankelijk zijn van de vraag of de beslaglegger op het moment van beslaglegging wist dan wel kon of behoorde te weten dat hij niet binnen de grens van zijn bevoegdheid handelde (schuldcriterium).

306 HR 21 april 2006, *RvdW* 2006, 424.

307 Beslaglegging geschiedt in beginsel voor risico van de beslaglegger. Het staat vast dat onrechtmatig handelen in de zin van art. 6:162 lid 3 BW aan de beslaglegger kan worden toegerekend.

308 Dit zal in ieder geval een *conditio sine qua non*-verband moeten zijn, aldus *Hartlief* 2009, p. 405.

309 Op grond van art. 6:98 BW.

De derde pijler: aansprakelijkheid voor onrechtmatig beslag

hieraan worden gesteld hoog zijn blijkt onder meer uit het arrest Kramer/ABN AMRO,³¹⁰ waarin causaal verband tussen psychische schade en de beslaglegging niet werd aangenomen. Ook oordeelde de Hoge Raad dat Kramer onvoldoende naar voren had gebracht inzake het (door de bank betwiste) causaal verband tussen het beslag en de uiteindelijke staking van zijn agrarisch bedrijf. De Hoge Raad gaat er daarbij in r.o. 3.10 van uit dat:

'(...) Ook indien kan worden aangenomen dat een onrechtmatige beslaglegging in het algemeen schade veroorzaakt, dit niet betekent dat een onrechtmatige beslaglegging in het algemeen leidt tot een reeks gebeurtenissen en ontwikkelingen, uiteindelijk resulteren in staking van het bedrijf, als door Kramer aan zijn schadeberekening ten grondslag gelegd.'

Dat ook de situatie waarin de rechter heeft vastgesteld dat een beslag ten onrechte is gelegd niet steeds zonder problemen tot vergoeding van de daaraan verbonden schade

leidt, blijkt uit de zaak van (de rechtsopvolger van) Miniplankantoren tegen Bouma q.q. & Lemstra q.q. en de Ontvanger³¹¹ en het arrest Simons/Generale Bank.³¹² In het eerste geval strandde de schadevordering op bewijsproblemen inzake causaliteit. Ook Simons werd bij het hof geconfronteerd met een bewijsprobleem: hij diende het bewijs te leveren dat hij de bank telefonisch vóór de datum van het beslag had geïnformeerd over het bestaan van een brief waarin hij door diezelfde bank uit zijn borgtocht was ontslagen, waardoor het ervoor werd gehouden dat de bank ten tijde van de beslaglegging niet op de hoogte was van het bestaan van haar eigen (!) brief, en dus sprake was van eigen schuld aan de zijde van de beslagene.

In de zaak Tepper/Niezink q.q.³¹³ ten slotte zien we dat ook een ongegrond beslag³¹⁴ met een op zichzelf vastgesteld causaal verband niet per definitie leidt tot een veroordeling van door de beslagene geleden schade. Het Hof Leeuwarden oordeelde dat schadever-

310 HR 26 juni 1998, NJ 1998, 778.

311 HR 21 april 2006, RvdW 2006, 424. Het causaal verband tussen enig beslag en de niet-betaling van huurpenningen door huurder werd door het Hof 's Gravenhage als een niet voldoende onderbouwd beoordeeld. De Hoge Raad deed de zaak af onder verwijzing naar art. 81 RO.

312 HR 4 september 1998, NJ 1998, 850. Ten laste van Simons werd, in weerwil van een door de bank afgegeven schriftelijke bevestiging van ontslag uit diens borgstelling, door die bank in het kader van die borgstelling beslag gelegd. Simons vorderde schadevergoeding maar werd door het hof (na een tussenarrest) in het ongelijk gesteld. De Hoge Raad vernietigde de arresten en verwees de zaak terug naar Gerechtshof Arnhem in verband met onvoldoende motivering dan wel onbegrijpelijkheid van het oordeel.

313 Hof Leeuwarden 10 februari 2009, «JOR» 2009/148, m.nt. Pijls.

314 Een door Tepper onder het later gefailleerde Vriesbouw gelegd beslag had geen rechtsgrond en was daarmee ten onrechte gelegd. Het eerder gelegde conservatoire beslag (dat door betekening van het vonnis in hoofdzaak overgang in executoriaal beslag) deelde het lot van het nadien vernietigde vonnis in hoofdzaak. Het hof nam aan dat sprake was van een causaal verband tussen de beslaglegging, het faillissement en de hieruit voortvloeiende schade.

Tabel 19: Vorderingen en toekenning schadevergoeding in hoofdzaken.

2006 Vorderingen schadevergoeding	Opheffingskortgeding (hoofdverzameling I) (N = 50 vonnissen)*	Geen opheffingskortgeding (hoofdverzameling II) (N = 57 vonnissen)*
Schade gevorderd		
Beslagene	4	2
Beslaglegger	3	1
Schade toegekend		
Beslagene	1	0
Beslaglegger	0	0

* Vonnissen met een inhoudelijke uitspraak over de hoofdvordering die aan het beslag ten grondslag heeft gelegen.

goeding voor het ongegronde beslag niet op zijn plaats was door normschendend (paulianeus) handelen van de failliet dat mede had bijgedragen aan het faillissement.³¹⁵

Uit de in het voorgaande besproken zaken ontstaat het beeld dat het, ondanks dat het risico voor onrechtmatig beslag in bewoordingen van de Hoge Raad 'bij de beslaglegger dient te berusten' en deze 'bij afwijzing van de vordering voor het door het beslag ontstane schade zal kunnen worden aangesproken', voor de beslagene geen eenvoudige opgave is om de schade van een onrechtmatig beslag vergoed te krijgen.³¹⁶

7.5 Schadevergoedingsacties in de praktijk: kwantitatieve en kwalitatieve resultaten

In de getraceerde hoofdzaken met vonnis is voor zowel situaties met voorafgaand opheffingskortgeding als die zonder geregistreerd in hoeveel gevallen een schadevergoeding door ofwel de beslagene dan wel de beslaglegger werd gevorderd. Dit bleek in slechts een gering aantal gevallen te zijn gebeurd. In 1 geval van de in totaal 107 vonnissen met informatie over de terechtheid van de vordering werd een schadevergoeding aan de beslagene toegekend op grond van de onrechtmatigheid van het beslag³¹⁷ (tabel 19).

315 Het hof komt tot een toerekening van de schade van 1/3 voor beslaglegger Tepper en 2/3 voor de failliet Vriesbouw in verband met eigen schuld. Op grond van de billijkheid echter vervalt de aansprakelijkheid van de beslaglegger uiteindelijk geheel.

316 Hierbij dient opgemerkt te worden dat de eisen die in de situatie van onrechtmatig beslag gesteld worden aan de bewijsvoering een algemeen karakter hebben in die zin dat zij inherent zijn aan de in ons land vigerende regels inzake schadevergoeding.

317 Voor een bedrag van € 8.973,-.

In de doctrine worden de doorlooptijden van zaken waarin een uitspraak wordt gedaan over de hoofdvordering en – indien gevorderd – een eventuele reconventionele schadevergoeding wegens onrechtmatig beslag wel als complicerende factor bij het verhalen van schade aangemerkt.³¹⁸ Uit onderzoek is bekend dat lange doorlooptijden daarnaast zowel financiële als emotionele effecten hebben (zoals onzekerheid, stress en frustratie). Bij kleinere bedrijven en hogere bedragen zijn beide effecten groter dan bij grote bedrijven.³¹⁹ Zolang er geen oordeel beschikbaar is over de (terechtheid van de) vordering die aan het beslag ten grondslag ligt, staat immers niet vast of er sprake is van een onrechtmatig beslag. Ook indien hierover (inmiddels) wel duidelijkheid bestaat en een schadevordering wordt beoordeeld in een opvolgende schade-(staat)procedure, gaat het om een reguliere civiele zaak op tegenspraak met de daarbij bijbehorende doorlooptijden, die dus bovenop de doorlooptijd van de procedure inzake de hoofdvordering komen.

Ook tijdens de telefonische vraaggesprekken met advocaten van partijen die met een beslag werden geconfronteerd is het al dan niet instellen van een vordering tot schade-

vergoeding en de redenen om dit wel of niet te doen aan de orde geweest.³²⁰ In drie gevallen werd een reconventionele schadevordering ingesteld.³²¹ Daarnaast waren er omstandigheden waarin een vordering inzake schadevergoeding volgens de advocaat niet aan de orde was.³²² In een breed scala aan situaties werd van het instellen van een schadevordering afgezien:³²³ omdat de schade zich moeilijk liet becijferen/specificeren, omdat de kans op schadevergoeding als gering werd geschat, omdat dit de complexiteit van de hoofdzaak zou vergroten, door het risico van een (extra) proceskostenveroordeling bij verlies en de geringe omvang van de materiële schade. In vier gevallen werd de (bewijs)problematiek na onterecht beslag bij het verhalen van schade en de lange duur van de procedure als knelpunt genoemd bij de algemene open vraag waarmee de vraaggesprekken werden afgesloten.

Evenals bij de keuze voor het al dan niet instellen van een opheffingskortgeding spelen hier uit de rechtssociologie bekende keuzemechanismen een rol. Zo worden kosten en baten tegen elkaar afgewogen, waarbij factoren als onzekerheid over een succesvolle procedure en doorlooptijd als kostenaspecten worden beschouwd.

318 Zie het voorgaande hoofdstuk over resultaten in hoofdzaken inzake doorlooptijden. In een zaak met opheffingskortgeding bedraagt de periode van beslagrekest tot vonnis gemiddeld 17 maanden.

319 Felsö e.a. 2007, p. 31-57. Alhoewel deze effecten in het betreffende onderzoek vooral bij eisende partijen werden waargenomen, ligt voor de hand dat deze evenzo gelden voor beslagen wederpartijen.

320 In totaal 29 vraaggesprekken, met daarin een vraag die zag op de zaak waarin contact met de betreffende advocaat werd opgenomen.

321 In 2 gevallen nader op te maken bij staat, in 1 geval in de vorm van een tegenvordering.

322 In 17 gevallen omdat: in 4 situaties sprake was van een terechte vordering, verstek werd uitgesproken, beslag geen doel trof, er geen schade was of een schikking was bereikt, het beslag werd opgeheven, een arbitrageprocedure liep, en het beslag niet knellend was (2 gevallen).

323 In 9 gevallen.

7.6 Conclusie

In geval van onrechtmatig beslag is de beslaglegger aansprakelijk voor de schade die als gevolg hiervan door de beslagene is geleden. Het risico van onrechtmatig beslag dient bij de beslaglegger te berusten, aldus de Hoge Raad. Indien de vordering van de beslaglegger niet blijkt te bestaan, geldt een risicoaansprakelijkheid van de beslaglegger. Ook indien de vordering die aan het beslagten grondslag is gelegd slechts ten dele in rechte wordt erkend, een beslag lichtvaardig is gelegd of onnodig gehandhaafd, kan sprake zijn van onrechtmatigheid. De beoordeling of hiervan sprake is gebeurt aan de hand van de criteria van misbruik van recht. De bewijsvoering, die rust op de beslagene, is niet eenvoudig en stelt hoge eisen in de sfeer van het stellen en zonodig bewijzen van (klemmende) concrete feiten en omstandigheden. Indien de onrechtmatigheid van het beslag is komen vast te staan, dient de beslagene daarna het bewijs te leveren van de schade die hierdoor is ontstaan. Ook dit is een vaak moeizame en langdurige weg, door de in deze situatie toepasselijke algemene regels inzake schadevergoeding die op de beslagene een bewijslast inzake causaliteit en toerekening opleggen.

In de praktijk blijkt slechts een beperkt beroep te worden gedaan op de mogelijkheid om na een onrechtmatig beslag schadevergoeding van de beslaglegger te vorderen. Het is een langdurige en moeizame exercitie met risico op

een (gedeeltelijke) afwijzing van de werkelijk geleden schade, voor zover deze al 'bewijsbaar' becijferd kan worden. In gegevens die inhoudelijke informatie geven over de hoofdvordering werd slechts in één geval schadevergoeding aan een beslagene toegekend. De beroepsgroep van advocaten bevestigt dat de aansprakelijkheid van de beslaglegger op papier een mooie regeling is, doch in de praktijk maar moeizaam toepassing vindt. Hierdoor kan van een goed werkende waarborgfunctie, waar eenvoudig en zonder problemen een beroep op kan worden gedaan, naar het oordeel van de onderzoekers niet worden gesproken.

Aanbevelingen

8.1 De drie afzonderlijke pijlers

De ontwikkelingen in de regeling van het conservatoir beslag hebben in de loop der tijden overwegend geleid tot een versterking van de positie van de beslaglegger, met als gevolg een verslechtering van de mogelijkheden voor de beslagene om zich succesvol tegen een beslag te kunnen verweren.

Bij het ex parte beoordelen van beslagrekesten in de eerste pijler wordt de voorzieningenrechter eenzijdig door de beslaglegger geïnformeerd, zodat bij de afweging van belangen het belang van de beslagene onderbelicht of zelfs onbekend is. Het verzoeken van verlof voor het leggen van beslag voor een vooralsnog pretense vordering blijkt vaak niet (alleen) te gebeuren in het kader van de manifeste functie van conservatoir beslag, maar wordt vooral ook ingezet als pressiemiddel jegens de wederpartij.

Het opheffingskortgeding, de tweede pijler, wordt wel gezien als hét middel om situaties van onterecht verleend of vexatoir beslag te herstellen. Er wordt echter door de advocatuur beperkt gebruik van gemaakt, omdat de kansen op een positief resultaat, in omstandigheden anders dan zekerheidstelling, (zeer) laag worden geschat. Door het gewicht dat tijdens een opheffingskortgeding wordt toegekend aan de manifeste functie van het beslag staat de beslagene, tenzij bij een evidente opheffingsgrond, op achterstand. Deze situatie werkt door in een onderhandelingspositie buiten rechte.

Ook op het sluitstuk in de derde pijler, de aansprakelijkheid van de beslaglegger voor schade door onrechtmatig beslag, wordt door advocaten terughoudend een beroep gedaan. De weg naar een succesvolle schadevergoedingsactie is langdurig en niet zonder bewijsproblemen.

8.2 Het evenwicht

De onderzoeksresultaten leiden tot de vaststelling dat de ontwikkelingen in de (wettelijke) regeling, met de gevolgen daarvan voor de werking van de regeling in de praktijk, overwegend ten nadele van de waarborgen voor de beslagene zijn geweest. Naast de aanpassingen in de regeling, die op zichzelf grotendeels goed verklaarbaar zijn uit het oogpunt van (technische) ontwikkelingen en de groei van het handelsverkeer, is het vooral het uitgangspunt dat de beslaglegger het voordeel van de twijfel krijgt totdat het tegendeel – vaak jaren later – bewezen is, dat de positie van de beslagene heeft verzwakt.

De enige uitzondering hierop vormt de risicoaansprakelijkheid zonder schuld die de Hoge Raad heeft aangenomen voor situaties waarin conservatoir beslag geheel ten onrechte is gelegd. Gezien met name de hieraan verbonden bewijsperikelen inzake causaliteit en het nadien gemaakte onderscheid in beoordeling van geheel en gedeeltelijk onterechte vorderingen kan deze verbetering echter geen tegenwicht bieden tegen de overige achteruitgang in waarborg die in alledrie de pijlers

heeft plaatsgevonden. Van een compenserende werking binnen de drie pijlers kan als gevolg hiervan niet worden gesproken: het niveau van waarborg is over de gehele linie gedaald. Hetgeen ter borging van de belangen van de beslagene in de regeling opgenomen is lijkt daarmee op de achtergrond te zijn geraakt.

De wisselwerking tussen ontwikkelingen in regelingen en de praktijk in termen van rechtspraak is van invloed op de afwegingen die binnen de beroepsgroep advocatuur worden gemaakt over het al dan niet inzetten van de waarborgen ten behoeve van cliënten. Op zijn minst onzekere, moeizame procedures dan wel geringe kansen op succes verklaren het beperkte beroep op de waarborgen opheffingskortgeding en aansprakelijkheid beslaglegger, hetgeen andere keuzes voor oplossing van het geschil, zoals het aangaan van een schikking, aantrekkelijker maakt. Dit heeft een onevenwichtigheid tot gevolg doordat voor de summiere eenzijdige beoordeling van het beslagrekest te weinig compensatie in de andere pijlers wordt gevonden.

8.3 Blik op de praktijk

Wie het oor te luisteren legt bij advocaten verneemt dat conservatoir beslag vrij algemeen omarmd wordt als een goed werkend middel. Men zou het – kort gezegd – dan ook niet willen ontberen. Anderzijds zijn er in het kader van dit onderzoek door de beroepsgroep in

ruime mate knelpunten en suggesties naar voren gebracht die vrijwel steeds te maken hebben met de scherpe kanten van het beslagrecht. Het gaat hierbij om omstandigheden die terug zijn te voeren op de werking binnen de drie pijlers: de ex parte verloffverlening met summiere beoordeling, de beperkte mogelijkheden om opheffing van een beslag in kort geding te verkrijgen en de problemen rondom aansprakelijkheid en schadevergoeding. Beide visies blijken elkaar daarbij in veel gevallen niet uit te sluiten. Dit kan deels worden verklaard uit de omstandigheid dat advocaten met regelmaat nu eens optreden voor een schuldeiser, dan weer ten behoeve van een cliënt die werd geconfronteerd met een beslag. In de eerste situatie is beslag een middel om ten behoeve van de cliënt snel en kordaat op te treden, in de omgekeerde situatie wordt duidelijk dat het niet gemakkelijk is om, ook als hier goede redenen voor zijn, effectieve tegenmaatregelen te treffen. De onderzoekers trekken hieruit de conclusie dat binnen de beroepsgroep van advocaten derhalve niet het systeem zelf ter discussie staat, maar wel de evenwichtigheidsaspecten daarvan, en onderschrijven deze conclusie.

Het is echter niet alleen de wisselende cliëntoriëntatie van de advocaat die resulteert in een verschil in kijk op conservatoir beslag. Ook wanneer men de praktijk beziet vanuit het perspectief van de aard van de aan het beslag ten grondslag liggende zaken, wordt een onderscheid zichtbaar tussen enerzijds situaties

waarin een conservatoir beslag onmiskenbaar beantwoordt aan de manifeste functie van het middel, namelijk een terechte vordering en dus een terecht beslag, en anderzijds een geschil tussen partijen waar mogelijk de latente functie (mede) een rol speelt. Ofwel: op hoofdlijnen zijn in beslagzaken twee soorten hoofdzaken te onderscheiden, enerzijds de eenvoudiger zaken, met een tamelijk beperkt geldelijk belang, vaak zonder tegenspraak, en anderzijds de complexere zaken, met een groter geldelijk belang, een juridisch conflict en een langere doorlooptijd. Op de waarborg van het opheffingskortgeding blijkt vooral een beroep te worden gedaan voor zaken uit de laatste groep. In situaties zonder opheffingskortgeding komen zeer veel vaker verstekuitspraken voor dan in de andere categorie. De samenhang tussen deze eigenschappen wordt verklaard doordat er bij incassovorderingen vrijwel nooit aanleiding zal zijn om aanspraak te maken op waarborgaspecten: het gaat immers om niet betwiste, terechte vorderingen die niet worden voldaan. Voor tegenspraaksituaties met een serieus verweer ligt dit anders. Hier bestaat een reële kans dat er andere redenen dan (alleen) het secureren van een vordering of recht aan het beslag ten grondslag liggen. Daar waar de latente functie van het middel (mede) een rol speelt, komen ook de waarborgfuncties – en daarmee de onvolkomen werking hiervan – in beeld.

8.4 Advies: versterking van waarborgen

Er is derhalve sprake van een noodzaak tot versterking van waarborgen voor de beslagene. Bij de formulering van een advies hoe dit te realiseren, is gezocht naar maatregelen die praktisch uitvoerbaar zijn en geen nadelige invloed hebben op de mogelijkheid om conservatoir beslag in te zetten in die gevallen waarin het middel – ook blijkens dit onderzoek – goede diensten bewijst en gebruikt wordt om een recht of levering te verzekeren.

De onderzoekers zijn van oordeel dat in de bestaande systematiek in eerste instantie een waarborgversterking binnen de eerste pijler van verlovverlening het meest effectief, efficiënt en grotendeels op korte termijn uitvoerbaar zal zijn.³²⁴ De hieraan ten grondslag liggende gedachte is dat de effectiviteit en efficiëntie bevordert worden door in een vroeg stadium situaties te onderkennen waarin mogelijk sprake is van een onterecht of vexatoir beslag, of van belangen aan de zijde van de beoogd beslagene waaraan in het kader van een belangenafweging niet voorbij kan worden gegaan. Dit stelt de voorzieningenrechter in de gelegenheid om reeds in het voortraject – indien hiertoe aanleiding is – te sturen door bijvoorbeeld het ex parte karakter te doorbreken³²⁵ of een gelijkwaardiger situatie te creëren door het bevelen van een zekerheidsstelling door de beslaglegger voor schade

324 Evenzo is door de Commissie Fundamentele Herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht als concrete aanbeveling voorgesteld de toetsing bij de beoordeling van het verzoek om verlov tot conservatoir beslaglegging meer inhoud te geven dan thans het geval is: Asser e.a., 2003, p. 75.

325 Deze mogelijkheid dat de voorzieningenrechter (ter zitting) beide partijen hoort voordat op het gevraagde verlov wordt beslist, bestaat al (zie ook de Beslagsyllabus, versie december 2009, p. 7).

die door het beslag kan worden veroorzaakt.³²⁶

Met name voor betwiste vorderingen achten de onderzoekers een dergelijke diepgaander beoordeling dan hetgeen heden ten dage gebruikelijk is noodzakelijk. De informatie die voor een dergelijke beoordeling benodigd is dient door de verzoeker in het beslagrekest te worden verstrekt en heeft betrekking op zowel de vordering die aan het beslag ten grondslag ligt als de overige omstandigheden rondom de voorgenomen beslaglegging. In het vervolg zal dit principe worden aangeduid als het Full Disclosure-beginsel. Een verdere waarborgversterking bestaat hieruit dat de beslagene op deze wijze in staat is om – indien aan de orde – in een opheffingskortgeding verweer te voeren tegen de stellingen die door de verzoeker in het beslagrekest voor het beslag zijn aangevoerd.

Een herinvoering van een landelijke regeling tot het grijs maken van beslagen zal op een dergelijke diepgaander beoordeling een waardevolle aanvulling vormen, als tegenwicht van het ex parte karakter van de verlovverlening. Hierbij kan worden gedacht aan een voor behandelaren van beslagrekesten eenvoudig te raadplegen register van grijsmakingen (een schriftelijke uiteenzetting van de bezwaren door de partij die een beslag vreest) met digitale bijlagen. De grijsmakingen worden landelijk voor een bepaalde periode geregis-

treerd. Het (her)invoeren van deze maatregel ligt op het terrein van het Landelijk Overleg Sectorvoorzitter Civiel en kan plaatsvinden met hulp van de aanwezige deskundigheid binnen de Rechtbank Amsterdam.

Zoals in de voorgaande paragraaf al aan de orde kwam, zijn twee categorieën van vorderingen die aan een beslag ten grondslag liggen te onderkennen. Het gaat hierbij om de zogenoemde incassovordering en vorderingen op tegenspraak. De onderzoekers zijn van oordeel dat er geen aanleiding is om de hiervoor geformuleerde aanbevelingen inzake een Full Disclosure ook te laten gelden voor verlov-aanvragen in de categorie incassovorderingen. Wanneer de beoogd beslagene niet heeft gereageerd op sommaties en geen verweer voert, kan bij de beoordeling van een door de verzoeker als zodanig aangeduid beslagrekest worden volstaan met een beoordeling als ware sprake van verstek (de Beperkte Beoordeling). Dit is overeenkomstig de huidige praktijk van een summiere beperkte beoordeling van het rekest. Een dergelijke benadering ligt in de lijn van specifieke, vereenvoudigde procedures voor onbetwiste vorderingen, die beschikbaar zijn in een groot aantal Europese landen.³²⁷

8.4.1 Het Full Disclosure-beginsel

Het Full Disclosure-beginsel gaat uit van het bij rekest verstrekken van die gegevens welke

326 Deze mogelijkheid dat de voorzieningenrechter ambtshalve zekerheidstelling door de beslaglegger voor eventuele schade als gevolg van het beslag als voorwaarde gelast, is vastgelegd in het huidige art. 701 Rv (zie ook de Beslagsyllabus, versie december 2009, p. 10).

327 Zie ook Asser e.a. 2003, p. 110. De Europese betalingsbevelprocedure voor onbetwiste vorderingen (EBB, van toepassing per 12 december 2008) is evenzo als zodanig te beschouwen. Zie ook: Van der Grinten 2009, p. 29-37.

Aanbevelingen naar aanleiding van de onderzoeksresultaten

benodigd zijn voor een afgewogen en diepgaander beoordeling van het beslagrekest door de voorzieningenrechter. Tot op zekere hoogte kan hiervoor aansluiting worden gezocht bij de tekst van artikel 111 lid 3 Rv³²⁸ inzake vereisten voor substantiëring van dagvaardingen.³²⁹ Met name is voor het beslagrekest relevant het aspect dat een voor dat moment zo volledig mogelijk beeld van het geschil wordt verkregen.³³⁰ Specifiek voor het beslagrekest kan men daarbij denken aan vermelding van het door de beoogd beslagene tegen het door de verzoeker ingeroepen recht aangevoerde verweren, inclusief een (aangekondigde) eis in reconventie,³³¹ de gronden daarvoor en een reactie van verzoeker daarop. Hiermee verkrijgt de voorzieningenrechter inzicht in de (on)deugdelijkheid van de vordering en een eventuele tegenvordering (de belangrijkste grond waarop in een later stadium in een mogelijk opheffingskortgeding door de beslagene een beroep zal worden gedaan). Daarnaast dient de verzoeker in het rekest te vermelden of eerder voor dezelfde vordering beslagverlof is verleend en of andere vermogensbestanddelen die voor een beslag in aanmerking komen bekend zijn (opdat inzicht in

het eventueel vexatoir of onnodig karakter van het beslag kan worden verkregen), welke acties zijn ondernomen om tot voldoening van de vordering (buiten rechte) te komen (ter verkrijging van een indruk over hetgeen aan het verzoek is voorafgegaan), een motivering waarom inzet van het middel noodzakelijk is (inclusief vrees voor verduistering, voor zover dit aan de orde en/of wettelijk verplicht is). Conservatoir beslag is immers bedoeld als middel ter bewaring van een recht, hangende een uitspraak over de vordering die aan het beslag ten grondslag ligt. Hierbij mag minimaal van de aankomend beslaglegger verwacht worden dat deze uiteenzet waarom een beslag in de rede ligt. Voorts dient te worden vermeld in hoeverre de verzoeker bereid is om zekerheid te stellen voor eventuele schade als gevolg van een onrechtmatig beslag. Indien de beslaglegger hiertoe niet bereid is, moet dit gevolgen kunnen hebben voor het te verlenen verlof, afhankelijk van de omvang van het gevraagde verlof in verhouding tot de vordering en het verweer van de beoogd beslagene. Bij een serieuze reconventionele vordering bijvoorbeeld (beoordeeld als ware sprake van de vordering waarvoor beslag

328 Art. 111 lid 3 Rv is in 2002 in de wet opgenomen en is ontleend aan het voormalig Versneld Regime: het beoogt met name het verkorten en doelmatiger laten verlopen van procedures.

329 Dat een beslagrekest ingevolge art. 700 lid 2 Rv in een verzoekschriftprocedure wordt behandeld, behoeft hiervoor geen belemmering te vormen. Zie: Hendrikse 2004, p. 14-15.

330 Het nalaten om in het beslagrekest feiten en omstandigheden te vermelden die inzicht geven in de belangen van de beslagene is vergelijkbaar met het bij dagvaarding als eiser zo min mogelijk feiten stellen ('houd je kruit droog'-tactiek) en afwachten waar de wederpartij mee komt (voor dit laatste: zie Novakovski 2006, p. 3).

331 Dit in overeenstemming met de uitleg van art. 111 lid 3 Rv, zoals deze volgt uit het systeem van de wet. Zie: Tjong Tjin Tai (Burgerlijke Rechtsvordering) losbladige Kluwer, art. 111, aant. 16, met verwijzing naar *Kamerstukken I* 2001/02, 26 855, nr. 16, p.33. Het voorgaande is af te leiden uit: *Kamerstukken II* 1999/2000, 26 855, nr. 5, p. 52.

wordt gevraagd) zou dit moeten kunnen leiden tot afwijzing van het verzoek.³³² Het Full Disclosure-beginsel kan op termijn worden vastgelegd in een wettekst, vergelijkbaar met die van artikel 111 lid 3 Rv inzake substantiëringsplicht en worden ingevoegd in artikel 700 Rv inzake de voorwaarden voor het leggen van conservatoir beslag. Voorts ligt het op de weg van het Landelijk Overleg Sectorvoorzitters Civiel om – mogelijk ook in afwachting van een wettelijke vastlegging – inbedding van het Full Disclosure-beginsel in de Beslagsyllabus te initiëren.

Mede omdat uit onderzoek naar de werking van de – nog relatief ‘jonge’ – substantiëringsplicht bekend is dat, ondanks de wettelijke verplichting hiertoe, de naleving hiervan niet altijd even optimaal is,³³³ lijkt het zinvol om ter bevordering een goede werking van een regeling inzake Full Disclosure deze zodanig in te kleden dat het niet voldoen aan dan wel het

omzeilen van de vereisten ontmoedigd wordt. Dit klemt te meer daar het voor een verzoeker die beslag wenst te leggen aantrekkelijk kan zijn om een vordering in het beslagrekest als vordering zonder verweer te presenteren terwijl, op grond van hetgeen zich in de voorfase heeft afgespeeld, sprake zou moeten zijn van een Full Disclosure. Het ex parte karakter van de beoordelingsprocedure zou een dergelijke handelwijze in de kaart kunnen spelen.

In dit verband vormt het herintroduceren van een landelijke mogelijkheid tot het grijs maken van beslagen³³⁴ een welkome aanvulling op de versterking van de positie van de beslagene, waarbij in de situatie van een grijs gemaakt beslag Full Disclosure een vereiste is. Mocht een rekest desondanks als vordering zonder verweer worden ingediend, dan ligt de maatregel van afwijzing van het verzoek tot verlovverlening met berekening van vastrecht dat, los van de uitkomst van een opvolgend opheffingskortgeding of hoofdzaak, later in de

332 De Commissie Fundamentele Herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht heeft als concrete aanbeveling voorgesteld om ontijdige conservatoire beslaglegging te sanctioneren met een verplichting tot vergoeding van de als gevolg daarvan door de beslagene geleden schade: Asser e.a. 2003, p. 75. Gezien het moeizame traject van schadevergoedingsacties in het kader van (deels) onterecht, vexatoir of onnodig beslag is hier naar het oordeel van de onderzoekers echter weinig effect van te verwachten.

333 Novakovski voerde in 2005 een onderzoek uit naar de naleving van de substantiëringsplicht waarin 200 dossiers van afgedane zaken van Rechtbank Rotterdam werden betrokken. In bijna een kwart van de zaken bleek dat niet, niet juist of niet volledig aan de substantiëringsplicht werd voldaan. In geen der gevallen bleek een niet-voldoening op enigerlei wijze door de rechter te zijn gesanctioneerd. Zie: Novakovski 2006, p. 3-12. Daarbij zij – in aanvulling op het hier genoemde artikel van Novakovski – aangetekend dat Rechtbank Rotterdam in 2005 geen beleid kende inzake een controle vooraf op het al dan niet voldaan zijn aan de substantiëringsplicht, zo blijkt uit het proefschrift van Eshuis, p. 108.

334 Rechtbank Amsterdam is een der gerechten waar grijsmaking wel tot mogelijkheden behoort en waar de regeling naar tevredenheid functioneert.

procedure niet op de beslagene kan worden verhaald in de rede.³³⁵ Daarnaast zal een in (opheffings)kortgeding gebleken onjuiste voorstelling van zaken tijdens de verlofverlening minimaal mee dienen te wegen tijdens de afweging van belangen die alsdan plaatsheeft. Ook een beleid van proceskostenveroordeling van de beslaglegger en het niet in mindering brengen van het vastrecht van het beslagrekest op dat van de ingestelde of in te stellen eis in hoofdzaak is, behoudens bijzondere omstandigheden, los van de handhaving of opheffing van het beslag, in dergelijke omstandigheden een middel om onjuist gebruik (preventief) te ontmoedigen.

8.4.2 Herijking van 'vanzelfsprekendheden'

Een regeling als die van conservatoir beslag is onderhevig aan veranderende maatschappelijke ontwikkelingen en is daarmee niet statisch. Zo wordt het middel, dat oorspronkelijk werd beschouwd als 'hatelijk', anderhalve eeuw later door sommigen wel gezien als een maatregel die kan worden ingezet 'ter inleiding van een civiele procedure'.³³⁶ De resultaten van dit onderzoek geven aanleiding tot een oproep tot hernieuwde bewustwording van het gebruik (zo men wil: misbruik) van de regeling en de naar nu blijkt verwaterde waarborgen voor de beslagene. Een veranderde benadering van leerstukken, gerelateerd aan conservatoir beslag, kan en moet vanuit het oogpunt van waarborgen leiden tot verschuivingen, al is het

maar in nuance, die de verdere rechtsontwikkeling en daarmee de evenwichtigheid ten goede komen. Zo zou het leggen van beslag voor een vooralsnog geheel onbewezen vordering steeds als een zeldzame uitzondering moeten worden beschouwd. Gezond verstand en de wetenschap dat beslag vaak een latent doel heeft, verzetten zich tegen het verheffen van een uiterste op het spectrum (overgenomen uit de Parlementaire Geschiedenis in een arrest door de Hoge Raad) tot een inmiddels hier en daar als hoofdregel klinkend principe dat niet alleen bij verlofverlening maar ook in het opheffingskortgeding terug is te zien.

Aan een regeling zoals die inzake conservatoir beslag en het functioneren hiervan in de praktijk is ook een politiek-maatschappelijk vraagstuk verbonden. Alhoewel geen specifiek onderwerp van onderzoek, kan in dit verband de vraag worden gesteld in hoeverre het maatschappelijk wenselijk is dat ook in gevallen van inzet voor latente doelen van een juridisch en ingrijpend middel zo gemakkelijk gebruik kan worden gemaakt. Zeker gezien de wijze waarop het wordt ingezet door, zo is bekend uit dit onderzoek, veelal zakelijke partijen onderling. Men zou zich voor kunnen stellen dat schuldeisers primair een eigen verantwoordelijkheid hebben in het handelsverkeer, in die zin dat van spelers verwacht mag worden dat enige vorm van zelfregulering plaatsvindt om incassorisico's te beperken. Bijvoorbeeld door het treffen van (contractuele) zekerheids-

335 In de uitzonderlijke situatie dat de verzoeker niet op de hoogte is van het verweer en de grijsmaking door de beoogd beslagene zal dit duidelijk worden bij het horen van de verzoeker in het kader van een voorgenomen afwijzing van het verzoek op grond van art. 279 lid 1 Rv (zie ook de Beslagsyllabus, versie december 2009, p. 7.

336 Jongbloed 2007, p. 657.

maatregelen als eigendomsvoorbehoud, letters of credit en dergelijke, alsook gebruik van eenvoudige middelen als het vooraf informatie inwinnen over de kredietwaardigheid van handelspartners en het niet (blijven) leveren aan niet-betalende afnemers. Het is zeer goed denkbaar dat een minder eenvoudige en goedkope regeling inzake conservatoir beslag motiveert tot meer zelfregulering in het bedrijfsleven.

De in het voorgaande geformuleerde adviezen liggen naar verwachting in lijn met een Europese regeling inzake conservatoir beslag, zo die er komt, gezien de uitgangpunten zoals deze door de Europese Commissie zijn geformuleerd. Onder verwijzing naar het constitutionele beginsel van proportionaliteit, formuleert de Commissie in dit verband het vereiste dat de wetgever bij het ontwerpen van wetgeving zorg moet dragen voor evenwichtigheid met betrekking tot de tegenover elkaar staande rechten en belangen van de bij tenuitvoerlegging betrokken partijen.³³⁷ De geformuleerde aanbevelingen voldoen aan dit vereiste.

337 Commission Staff Working Document SEC(2006) 1341, p. 9, te raadplegen op <http://ec.europa.eu/justice_home/news/consulting_public/judgements/doc/sec_2006_1341_en.pdf>.

Literatuur

Asser e.a. 2003

W.D.H. Asser e.a., *Uitgebalanceerd, Eindrapport Fundamentele herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2003.

Aubert 1971

V. Aubert, 'De structuur van het juridische denken (1963)', in: A. Peper & C.J.M. Schuyt (red. en vert.), *Proeven van rechtssociologie uit het werk van Vilhelm Aubert*, Universitaire Pers Rotterdam 1971, p. 118.

Bartels & Heyman 1998

S.E. Bartels, H.W. Heyman, 'Het beschermingsmechanisme van het beslag (tot levering) bij vervreemding en bezwaring van het beslagen goed (deel I)', *WPNR* 1998 (6306), p. 192-196 en (deel II, slot), *WPNR* 1998 (6307), p. 207-210.

Broekveldt 2003

L.P. Broekveldt, *Derdenbeslag* (proefschrift Universiteit Leiden), Deventer: Kluwer 2003.

Bruinsma 1995

J.F. Bruinsma, *Korte gedingen. Een rechtssociologisch verslag*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1995.

Caroli 1906

J.P.A.N. Caroli, *Het Kort Geding voor den President der Arrondissements-Rechtbank*, 's-Gravenhage: Boekh. Gebr. Belinfante 1906.

Cleveringa 1972

R.P. Cleveringa, *Mr. W. van Rossem's verklaring van het Nederlands Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*, Zwolle: Tjeenk Willink 1972.

Cremers 1983

M.P.J.A. Cremers, 'Het opheffen van conservatoire beslagen. Ontwerp invoeringswet Boeken 3-6 NBW (1e gedeelte)', *NJB* 1983, p. 692-696.

Van Dam 2000

C.C. van Dam, *Aansprakelijkheidsrecht: een grensoverschrijdend handboek*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2000.

Eshuis 2007

R.J.J. Eshuis, *Het recht in betere tijden. Over de werking van interventies ter versnelling van civiele procedures* (proefschrift Erasmus Universiteit Rotterdam), Eshuis 2007.

Eshuis 2009

R.J.J. Eshuis, *De daad bij het woord. Het naleven van rechterlijke uitspraken en schikkingsafspraken* (Research Memorandum nr. 1 2009, jaargang 5, Raad voor de rechtspraak), WODC 2009.

Felsö e.a. 2007

F. Felsö e.a., *De tijd loopt door. De gevolgen van lange doorlooptijden in de rechtspraak* (SEO – Economisch onderzoek in opdracht van WODC), Amsterdam: SEO Economisch onderzoek, WODC 2007.

Galanter 1984

M. Galanter, 'World of Deals: Using Negotiation to Teach about Legal Process', *Journal of Legal Education* 1984-2, p. 268-276.

De Greve 2006

T.R.B. de Greve, 'De toets van de summierlijke ondeugdelijkheid in een opheffingskortgeding. Naar aanleiding van HR 30 juni 2006, RvdW 2006, 670 (Bijl/Van Baalen c.s.)', *MvV* 2006, p. 180-184.

De Greve 2009

T.R.B. de Greve, 'De 'blokkerende' werking van een beslag en de gevolgen van onttrekking aan beslag', *Tvl* 2009, p. 42-52.

Gieske 2008 (T&C Burgerlijke Rechtsvordering)

A.J. Gieske, 'Boek 3, Titel 4: Van middelen ter bewaring van zijn recht, afdeling 1', in: A.I.M. van Mierlo, C.J.J.C. van Nispen & M.V. Polak (red.), *Tekst & Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering*, Deventer: Kluwer 2008.

Van der Grinten 2009

P.M.M. van der Grinten, 'Europese ontwikkelingen', *TCR* 2009, p. 29-37.

Ten Haaft 2003

H.M. ten Haaft, 'Relatieve bevoegdheid voorzieningenrechter/zwarte en grijze beslagen', *TCR* 2003, p. 75-78.

Hartendorp 2008

R.C. Hartendorp, *Praktisch gesproken, alledaagse civiele rechtspleging als praktische oordeelsvorming* (proefschrift), Erasmus Universiteit Rotterdam, Hartendorp 2008.

Hartkamp 2006

A.S. Hartkamp, *Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. Deel 4-III: Verbintennisrecht. De verbintenis uit de wet*, Deventer: Kluwer 2006.

Hartlief 2009

T. Hartlief, 'Aansprakelijkheid voor onrechtmatige beslaglegging. Vreemde eend in de bijt van het aansprakelijkheidsrecht?', in: N.E.D. Faber (red.), *Knelpunten bij beslag en executie*, Deventer: Kluwer 2009, p. 391- 424.

Hendrikse 2004

M.L. Hendrikse, 'Liever renovatie dan nieuwbouw: enkele wijzigingsvoorstellen aangaande het Nederlands burgerlijk procesrecht', in: M.L. Hendrikse, A.W. Jongbloed (red.), *De Toekomst van het Nederlands burgerlijk procesrecht*, Deventer: Kluwer 2004, p. 3-17.

Van den Heuvel 2009

N.W.M. van den Heuvel, 'Verhaal op een goed van een derde. Opmerkingen naar aanleiding van HR 20 februari 2009, RvdW 2009, 322 (Ontvanger/De Jong q.q.)', *WPNR* 2009 (6808), p. 668-673.

Van den Honert & Van Hall 1839

J. van den Honert, F.A. van Hall, *Handboek voor de Burgerlijke Regtsvordering in het Koninkrijk der Nederlanden*, Amsterdam: L. van der Vinne 1839.

Hugenholtz/Heemskerk 2009

W. Hugenholtz, W.H. Heemskerk, *Hoofdlijnen Nederlands burgerlijk procesrecht*, Amsterdam: Elsevier Juridisch 2009.

Huydecoper 2006

J.L.R.A. Huydecoper, 'Beslaan wij maar raak?' in: J.J. van Kooten (red.), *Hartkampvarianties, opstellen aangeboden aan prof. mr. A.S. Hartkamp op 20 januari 2006, ter gelegenheid van zijn afscheid als procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden*, Deventer: Kluwer 2006, p. 15-28.

Jansen (Onrechtmatige Daad I) losbladige Kluwer

K.J.O. Jansen, 'Onrechtmatige Daad I. Afdeling 1: algemene bepalingen. Art. 6:162 lid 3. Toerekenbaarheid', in: C.J.J.M. Stolker (red.), *Onrechtmatige daad*, Deventer: Kluwer (losbl.).

Jansen (Burgerlijke Rechtsvordering III) losbladige Kluwer (1986 en 1988)

F.M.J. Jansen, 'Boek III Van regtspleging van onderscheiden aard. Titel 4: van middelen tot bewaring van zijn regt. Afd. 2: van de inbeslagneming of arrest in handen van den schuldenaar', in: F.M.J. Jansen e.a. (red.), *Burgerlijke Rechtsvordering*, Deventer: Kluwer (losbl. 1986 en 1988).

Jansen 1958

F.M.J. Jansen, *Executie en beslagrecht*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1958.

Jansen 1980

F.M.J. Jansen, *Executie en beslagrecht*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1980.

Jansen 2008

M. Jansen, 'De positie van de beslaglegger en de beslagene bij opheffing van conservatoir beslag; de Hoge Raad blijft zoekende', *PP* 2008, p. 3-9.

Janssen 1998

M.A.J.G. Janssen, 'Beslag als pressiemiddel', *Advocatenblad* 1998, p. 697-699.

Jongbloed 2007

A.W. Jongbloed, 'Executie- en beslagrecht', in: A.W. Jongbloed, M.L. Hendrikse (red.), *Burgerlijk procesrecht praktisch belicht*, Deventer: Kluwer 2007, p. 645-675.

Klaassen 2009

C.J.M. Klaassen, 'De eerste klap is een daalder waard. Enkele opmerkingen over de bewijspositie van enerzijds de beslaglegger en anderzijds de beslagene in het kader van het leggen respectievelijk opheffen van een conservatoir verhaalsbeslag', in: N.E.D. Faber (red.), *Knelpunten bij beslag en executie*, Deventer: Kluwer 2009, p. 313-349.

De Knijff 2009

D.M. de Knijff, 'Kronieken: Beslag- en executierecht', *TCR* 2009, p. 43-48.

Van der Kwaak 1990

D.J. van der Kwaak, *Het rechtskarakter van het beslagrecht: een analyse van een procesrechtelijk begrip aan de hand van een vergelijking met rechtsfiguren uit het burgerlijk recht, in het bijzonder met de zakelijke zekerheidsrechten, en met het faillissement* (proefschrift Rijksuniversiteit Groningen), Deventer: Kluwer 1990.

Van der Kwaak 1996

D.J. van der Kwaak, 'Ontwikkelingen op het gebied van de opheffing van beslagen', *NJB* 1996, p. 1893-1896.

Van der Kwaak 2000

D.J. van der Kwaak, 'Uitgangspunten voor toepassing van het rechtsmisbruik en de onrechtmatige daad in het beslagrecht', *Trema* 2000, p. 11-16.

Van der Kwaak 2009a

D.J. van der Kwaak, 'Art. 430-584r en 700-770c', in: R.J.B. Boonekamp e.a. (red.), *Wet en rechtspraak Burgerlijke rechtsvordering (incl. EEX-verordening)*, Zwolle: Kluwer 2009, p. 685-837 en 914-952.

Van der Kwaak 2009b

D.J. van der Kwaak, 'Beschikkingsbevoegdheid, zaaksgevolg en relatieve nietigheid als mogelijke rechtsgevolgen van beslag', *TCR* 2009, p. 132-139.

Lindijer 2006

V.C.A. Lindijer, *De goede procesorde: een onderzoek naar de betekenis van de goede procesorde als normatief begrip in het burgerlijk procesrecht* (proefschrift Rijksuniversiteit Groningen), Deventer: Kluwer 2006.

Meijers 1947

E.M. Meijers, *Het Kort Geding*, Zwolle: Tjeenk Willink 1947.

Meijers & Vermeulen 1967

E.M. Meijers & J.Th. Vermeulen, *Het Kort Geding*, Zwolle: Tjeenk Willink 1967.

Meijssen-Tierates 2008

M. Meijssen-Tierates, 'De praktijk van de beoordeling van verzoekschriften tot het verlenen van verlof tot het leggen van conservatoir beslag', *Praktisch Procederen* 2008, p. 165-170.

Van Mierlo (Burgerlijke Rechtsvordering) losbladige Kluwer

A.I.M. van Mierlo, 'Boek III Van regtspleging van onderscheiden aard. Titel 4. Conservatoir beslag' en 'Boek II. Inleiding executie- en beslagrecht', in: E.M. Wesseling-van Gent e.a. (red.), *Burgerlijke Rechtsvordering*, Deventer: Kluwer (losbl.).

Van Mierlo & Van Dam-Lely 2003

A.I.M. van Mierlo, J.H. van Dam-Lely, *Procederen bij dagvaarding in eerste aanleg*, Deventer: Kluwer 2003.

Mijnssen 2003

F.H.J. Mijnssen, *Materieel Beslagrecht*, Deventer: Kluwer 2003.

Mijnssen/Van Velten/Bartels 2008

F.H.J. Mijnssen, A.A. van Velten, S.E. Bartels, *Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. Deel 5* – Zakenrecht. Eigendom en beperkte rechten*, Deventer: Kluwer 2008.

Mijnssen & Van Mierlo 2009

F.H.J. Mijnssen, A.I.M. van Mierlo, *Materieel Beslagrecht*, Deventer: Kluwer 2009.

Minekus 2002

W. Minekus, 'Over verliezers en zondebokken: procesbeleving en attributietheorie in het civiele recht', in: M. Malsch (red.), *De burger in de rechtspraak. Ervaringen en percepties van niet-professionele procesdeelnemers*, Den Haag: Elsevier Juridisch 2002, p. 13-40.

Mnookin & Kornhauser 1979

R.H. Mnookin, L. Kornhauser, 'Bargaining in the Shadow of the Law: The Case of Divorce', *Yale Law Journal* 1979, p. 950-979.

Novakovski 2006

T. Novakovski, 'Een functionele substantiëringsplicht: illusie of werkelijkheid?', *RMTh* 2006, p. 3-12.

Oudelaar 1992

H. Oudelaar, *Civielrechtelijke executiegeschillen* (Proefschrift Leiden), Arnhem: Gouda Quint 1992.

Oudelaar 1995

H. Oudelaar, *Recht halen. Inleiding in het executie- en beslagrecht*, Deventer: Kluwer 1995.

Oudelaar 2001

H. Oudelaar (red.), *Vademecum Burgerlijk Procesrecht. Executie en beslag*, Deventer: Gouda Quint 2001.

Reehuis & Slob 1992

W.H.M. Reehuis, E.E. Slob, *Parlementaire geschiedenis van het Nieuwe Burgerlijk Wetboek. Invoering boeken 3,5 en 6. Wijziging van het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de Wet op de Rechterlijke Organisatie en de Faillissementswet. Aanpassing van de overige wetten*, Deventer: Kluwer 1992.

Van Rossum 1990

A.A. van Rossum, *Aansprakelijkheid voor de tenuitvoerlegging van vernietigde of terzijde gestelde rechterlijke beslissingen*, Deventer: Kluwer 1990.

Van Schaick 1987

A.C. van Schaick, *De aansprakelijkheid voor het executeren van een kort-gedingvonnis dat in de bodemprocedure terzijde wordt gesteld*, Deventer: FED 1987 (Post scriptum Reeks).

Schenk/Blaauw & De Bruijn-Luikinga 1984

W. Schenk, J.H. Blaauw, M.E.Th. Bruijn-Luikinga, *Het kort geding*, Deventer: Kluwer 1984.

Schut 1997

G.H.A. Schut, *Onrechtmatige daad*, Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1997.

Snijders, Klaassen & Meijer 2007

H.J. Snijders, C.J.M. Klaassen, G.J. Meijer, *Nederlands burgerlijk procesrecht*, Deventer: Kluwer 2007.

Star Busmann 1972

C.W. Star Busmann, m.m.v. W.H. Ariëns, *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, Haarlem: De Erven F. Bohn 1972.

Stein/Rueb 2009

P.A. Stein, A.S. Rueb, *Compendium van het burgerlijk procesrecht*, Deventer: Kluwer 2009.

Van Swaaij & Oude Kempers 2009

J.H.M. van Swaaij, J.E.M. Oude Kempers, 'Het beslagrecht trilt op zijn grondvesten', *NJB* 2009, p. 1022-1029.

Teuben 2004

K. Teuben, *Rechtersregelingen in het burgerlijk (proces)recht* (proefschrift Universiteit Leiden), Deventer: Kluwer 2004.

Thoe Schwartzberg 2007

H.W.B. Thoe Schwartzberg, 'Enkele beschouwingen naar aanleiding van HR 30 juni 2006, RvdW 2006, 670 (Bijl/Van Baalen)', *WPNR* 2007 (6697), p. 129-135.

Tjittes 2002

R.P.J.L. Tjittes, 'Eerder opheffing van conservatoir beslag!', *RMTh* 2002, p. 65-66.

Tjong Tjin Tai (Burgerlijke Rechtsvordering) losbladige Kluwer

T.F.E. Tjong Tjin Tai, 'Boek I De wijze van procederen voor De Rechtbanken, De Hoven en De Hoge Raad. Titel 2. De dagvaardingsprocedure in eerste aanleg. Vierde afdeling. Dagvaarding', in: E.M. Wesseling-van Gent e.a. (red.), *Burgerlijke Rechtsvordering*, Deventer: Kluwer (losbl.).

Van Velthoven & Ter Voert 2004

B.C.J. van Velthoven, M.J. ter Voert, *Geschildbeslechtingdelta 2003. Over verloop en afloop van (potentieel) juridische problemen van burgers* (WODC nr. 219), Den Haag: WODC/Boom Juridische uitgevers 2004.

Verdaas 2009

A.J. Verdaas, 'De blokkerende werking van een beslag op een roerende zaak en faillietverklaring van de beslagdebiteur en/of de derde-verkrijger: een intrigerende cocktail', *NTBR* 2009, p. 341-347.

Westrik 2009

R. Westrik, 'De blokkerende werking van beslag', *WPNR* 2009 (6798), p. 683-685.

De Wijkerslooth 1993

J.L. de Wijkerslooth, 'Het recht gaat aan constructies ten onder', *RMTh* 1993-7, p. 316-324.

Bijlagen

- Bijlage 1 Methode samenstelling vergelijkingsverzameling dossieronderzoek (hoofdverzameling II).
- Bijlage 2 Voorbeeld verzamellijst met werkinstructies t.b.v. verzamelwerkzaamheden op locatie.
- Bijlage 3 Coderingslijsten en definities partijconstellaties.
- Bijlage 4 Aantekenblad contact beslaglegger i.v.m. verkrijgen toestemming en gegevens advocaat beslagene.
- Bijlage 5 Gestructureerde vragenlijsten advocaten van beslagleggers en beslagene.
- Bijlage 6 Gestructureerde vragenlijst voorzieningenrechtters en secretarissen.
- Bijlage 7 Analyse verband meervoudig beslag en bedragen waarvoor verlof is verleend.

Bijlage 1: methode samenstelling vergelijkingsverzameling dossieronderzoek (hoofdverzameling II). Selectie rekesten

Selectie methodiek

Steekproef ten behoeve van het samenstellen van een vergelijkingsverzameling ten opzichte van de verzameling opheffingskortgedingen (705's). De verzameling 705's is verdeeld over het gehele jaar 2006. Het basisbestand rekesten 2006 eveneens. Basisbestand rekesten bestaat uit alle als zodanig ingeboekte rekesten conservatoir beslag 2006 van de betreffende rechtbank, afgezet tegen het 'schone' aantal opheffingskortgedingen (het aantal 705's dat met een query uit Civiel lokaal is geselecteerd, verminderd met het aantal zaken dat na opvragen buiten de te onderzoeken categorie blijkt te vallen (executoriaal beslag, maritaal beslag, executiegeschillen algemeen, diversen), gebleken tijdens dossieronderzoek verzameling 705 (*).

Indien een geselecteerd rekest al in de verzameling 705 voorkomt, wordt het eerstvolgende rekest uit het basisbestand vergelijkingsverzameling genomen (vet). Indien een rekest na opvragen geen rekest conservatoir beslag blijkt te zijn, wordt het eerst voorgaande rekest uit het basisbestand vergelijkingsverzameling genomen (cursief).

Den Haag aantal rekesten 2006: 1460

Aantal 705's: 83-9=74*

1	20	40	60	80	100	120	140	160	180	200	220	240	Selectie:
2										201			1460 rekest
260	280	300	320	340	360	380	400	420	460	480	500	520	1460 / 74 = ieder
									461				20e rekest
540	560	580	600	620	640	660	680	700	720	740	760	780	
800	820	840	860	880	900	920	940	960	980	1000	1020	1040	
				901									
1060	1080	1100	1120	1140	1180	1200	1220	1240	1260	1280	1300	1320	
1061		1101	1121	1141									
1340	1360	1380	1400	1420	1440	1460							

Utrecht aantal rekesten 2006: 1195

Aantal 705's: 50-3=47*

25	50	75	100	125	150	175	200	225	250	275	300	325	Selectie:
											299		1192 rekesten
350	375	400	425	450	475	500	525	550	575	600	625	650	1192 / 47 = ieder
	374									599	624		25e rekest
675	700	725	750	775	800	825	850	875	900	925	950	975	
		724	749	774				874				974	
		723	748										
1000	1025	1050	1075	1100	1125	1150	1175						
999		1051		1099									

Amsterdam aantal rekesten 2006: 2784

Aantal 705's: 96-0=96*

29	58	87	116	145	174	203	232	261	290	319	348	377	Selectie:
406	435	464	493	522	551	580	609	638	667	696	725	754	2784 rekesten
783	812	841	870	899	928	957	986	1015	1044	1073	1102	1131	2784 / 96 = ieder
1160	1189	1218	1247	1276	1305	1334	1363	1392	1421	1450	1479	1508	29e rekest
						1335					1480		
											1481		
1537	1566	1595	1624	1653	1682	1711	1740	1769	1798	1827	1856	1885	
												1886	
1914	1943	1972	2001	2030	2059	2088	2117	2146	2175	2204	2233	2262	
2291	2320	2349	2378	2407	2436	2465	2494	2523	2553	2581	2610	2639	
									2554				
2668	2697	2726	2755	2784									

Almelo aantal rekesten 2006: 477

Aantal 705's: 15-2=13*

36	72	108	144	180	216	252	288	324	360	396	432	468	Selectie:
									19		55		477 rekesten
													477 / 13 = ieder
													36e rekest

Leeuwarden aantal rekesten 2006: 494

Aantal 705's: 28-3=**25***

20	40	60	80	100	120	140	160	180	200	220	240	260	Selectie:
	41								201				25 rekesten
													492 / 25 = ieder
													20e rekest
280	300	320	340	360	380	400	420	440	460	480	8		

Maastricht aantal rekesten 2006: 560

Aantal 705's: 33-15=**18***

31	62	93	124	155	186	217	248	279	310	341	372	403	Selectie:
							249						18 rekesten
													560 / 18 = ieder
													31e rekest
434	465	496	527	558									

Bijlage 2: voorbeeld verzamellijst met werk-instructies t.b.v. verzamelwerkzaamheden op locatie

Rechtbank **Leeuwarden**

Kort Geding opheffing conservatoir beslag 2006 (zonder maritaal beslag)

Partijen	Rekestnr.	Zaaknr. KG	Zaaknr. hoofdzaak & status
2006/001		■■■■	eindvonnis KG Ingetrokken ■■■■ plus afgifte
2006/002		■■■■	eindvonnis KG KGZA ■■■■ plus afgifte
2006/003		■■■■	eindvonnis KG Niet gevonden plus afgifte
2006/004		■■■■	eindvonnis KG HAZA ■■■■ plus afgifte HAZA ■■■■
2006/005	EXECUTORIAAL NVT	■■■■	eindvonnis KG KGZA ■■■■ plus afgifte
2006/006		■■■■	Royement Niet gevonden
2006/007		■■■■	DV en p-v eindvonnis KG Niet gevonden plus afgifte (beslag opheven in KG)

Handleiding bij het kopiëren met de verzamellijst

Kort Geding opheffing conservatoir beslag 2006 (zonder maritaal beslag)

1. Voor dit onderzoek zijn we op zoek naar zaken die met elkaar te maken hebben. Wat wij graag willen weten is wat er gebeurt nadat een conservatoir beslag is gelegd. Dat betekent dat we op zoek zijn naar een **rekest**, een **vonnis of een vaststellingsovereenkomst** van een **opheffingskortgeding** en, als deze er is, ook een hoofdzaak (**bodemvonnis, vaststellingsovereenkomst, Kort Geding vonnis, vaststellingsovereenkomst**). Al deze zaken hebben te maken met *dezelfde* partijen. Zij staan op een horizontale rij op de verzamellijst.

2. Wat werkt het gemakkelijkst?

A. REKESTEN

- vraag alle op de verzamellijst in de 4^e / 5^e kolom genoemde rekest / rolnummers op uit het archief.
- maak een kopie en schrijf rechts bovenaan de kopie het "nr. onderzoek" van de verzamellijst, dat is het **vet** afgedrukte nummer dat voor iedere nieuwe zaak helemaal links op de verzamellijst staat.
- vink de rekesten waarvan je een kopie hebt gemaakt af op de verzamellijst

B. KORT GEDINGEN (Kgza)

- Vraag uit het archief alle (**vet afgedrukte**) Kort Geding zaak / rolnummers op uit de zesde / zevende kolom van de verzamellijst (dit zijn *opheffingskortgedingen*), waarvan bij de afdoening "eindvonnis KG plus afgifte" of "royement" staat

EN

- vraag uit het archief alle Kort Geding nummers uit de laatste twee kolommen (zaak/rolnrs) van de verzamellijst als het een eindvonnis/beschikking is of een royement
- in het geval van vonnis of beschikking, maak een kopie van het vonnis, in geval van een royement, maak een kopie van de vaststellingsovereenkomst (als deze er is)
- schrijf rechts bovenaan de kopie het "nr. onderzoek" van de verzamellijst (1^e kolom)
- vink de vonnissen waarvan je een kopie hebt gemaakt af op de verzamellijst

C. BODEMZAKEN (Haza)

- vraag alle op de verzamellijst in de laatste 2 kolommen genoemde **Haza** zaak / rolnummers waar achter staat "eindvonnis, lopend of royement" op uit het archief.
- maak een kopie van het vonnis en als het er is, ook van het tussenvonnis
- in geval van een royement, maak een kopie van de vaststellingsovereenkomst (als deze er is)
- in het geval van een lopende zaak, maak een kopie van het tussenvonnis, als dit er is, of het proces-verbaal indien in het dossier aanwezig, vermeld op de verzamellijst dat het om een nog lopende zaak gaat
- schrijf rechts bovenaan de kopie het "nr. onderzoek" van de verzamellijst (1^e kolom)
- vink de zaken waarvoor je een kopie hebt gemaakt af op de verzamellijst.

Bijlage 3: coderingslijsten dossieronderzoek en definities partijconstellaties

REKESTEN

Rechtbank	Nr. onderzoek	Rekest	Datum toe- of afwijzing verlot	Partijen (zoals vermeld op het rekest)	Aard beslag	Aard hoofdzaak	Bedrag incl. r&k zoals verzocht in €
01 Amsterdam	1		95 onbekend	01 RP – RP	VERHAAL	01 IE	95 onbekend
02 Den Haag	2			02 RP – NP	01 RZ	02 arbeidsgerelateerd	19 verdeling (buiten)
03 Utrecht	3			03 NP – RP	02 aandelen/ effecten	03 testament, nalatenschap,	90 niet van toepassing
04 Leeuwarden	4 etc.			04 NP – NP	03 onder derden	03 testamenteel, rek & verantwoording	maritaal (incl. uitvoering)
05 Almelo	77	maritaal		05 OH – OH	03-1 derden: onder	04 project	21 94 Sv
06 Maastricht	95	onbekend/ niet gevonden		06 OH – RP	04 onder	05 (ver)bouwing privé	22 bestuurdersaansprakelijkheid
	99	executoriaal		07 RP – OH	05 schuldeiser (eigenbeslag)	06 geldlening/ kredietrelatie	23 tkk in dienstverlening
				08 OH – NP	05 sommenverzeker.	07 onbetaalde facturen/	24 fraude
				09 NP – OH	06 OZ	08 internationaal	
				10 RP – RP+NP	07 schepen	09 aansprakelijkheid OD/schade	
				11 RP+NP – RP	08 luchtvaartuigen	10 onbekend	
				12 HODN – HODN	09 overig	11 aanneming	
				13 qq – NP+RP	REEL/levering	12 belasting	
				14 RP+NP – RP+NP	10 RZ	13 faill. pauliana	
				15 q.q. – RP	11 OZ	14 k/v incl. tkk	
				16 q.q. – NP	12 aandelen	15 dealerovk	
				17 NP – RP+NP	13 inbreuk IE	16 eigendom	
				18 RP – NP hodn	15 verlenging eerder verzoek	17 aandeelhouders perikelen incl. k/v van aandelen.	
				19 NP hodn – NP	16 aanstelling bewaarder	Ook in maatschap/ v.o.f.	
				* maatschap vof en stichting beschouwen als rechtspersoon	17 aanvulling op eerder verzoek		

Definitie partijconstellaties

Onder zakelijke partijen vallen de partijcombinaties:

rechtspersoon – rechtspersoon, overheid – overheid, overheid – rechtspersoon, rechtspersoon – overheid, rechtspersoon – rechtspersoon & natuurlijke persoon, rechtspersoon & natuurlijke persoon – rechtspersoon, partij handelend onder de naam – partij handelend onder naam, curator – rechtspersoon & natuurlijke persoon, rechtspersoon & natuurlijke persoon – rechtspersoon & natuurlijke persoon, curator – rechtspersoon, rechtspersoon – partij handelend onder naam (& natuurlijke persoon), rechtspersoon & natuurlijke persoon – partij handelend onder naam, partij handelend onder naam – rechtspersoon.

Onder de partijconstellatie zakelijke partij – natuurlijke persoon vallen de partijcombinaties:

rechtspersoon – natuurlijke persoon, overheid – natuurlijke persoon, curator – natuurlijke persoon, partij handelend onder naam – natuurlijke persoon, rechtspersoon & natuurlijke persoon – natuurlijke persoon.

Onder de partijconstellatie natuurlijke persoon – zakelijke partij vallen de partijcombinaties:

natuurlijke persoon – rechtspersoon, natuurlijke persoon – overheid, natuurlijke persoon – rechtspersoon & natuurlijke persoon, natuurlijke persoon – curator, natuurlijke persoon – rechtspersoon & overheid, natuurlijke persoon – partij handelend onder de naam.

Coderingslijst dossieronderzoek

OPHEFFINGSKORTGEDING (705)

Status	Datum	Uitspraak/resultaat		Gronden	
KG 705	Uitspraak KG/p-v				
01 vonnis	95 onbekend	<u>OPGEHEVEN</u>	05 royement	<u>OPGEHEVEN</u>	10 ingetrokken
02 p-v		01 opgeheven	06 ingetrokken	01 vormverzuim, w.o. treft	11 onbekend
03 geen documenten		02 deels opgeheven onder voorwaarden	07 onbekend	geen doel en betekenis- gebrek	12 geroyeerd
		03 deels opgeheven	13 bevel tot afgifte	02 summierlijk ondeug- delijke vordering	14 andere rechtsgang
		25 deels opgeheven tegen zekerheid	15 verstek	03 onnodig/vexatoir/ onredelijk bezwarend	16 onbevoegd verklaring
		08 regeling & opheffing	16 onbevoegdverklaring	04 zekerheid gesteld	
		09 regeling & opheffing onder vv	17 eiser niet-ontvankelijk	05 anders/afweging belangen	
		11 opheffing onder voorwaarden	20 opheffing en regeling	09 vaststellingsovk	
			21 gedeeltelijke opheffing en regeling	10 knellendheid	
		<u>NIET OPGEHEVEN</u>		30 goederen bestemd voor openbare dienst	
		04 beslag blijft liggen		15 verstek	
		10 regeling & beslag blijft liggen		<u>NIET OPGEHEVEN</u>	
		12 beslag blijft liggen, wijziging beslag		06 vordering niet summierlijk ondeugdelijk bevonden	
				07 geen onnodig/vexatoir beslag	
				08 afweging belangen/geen zwaarwegend bel.	

Coderingslijst dossieronderzoek

HOOFDZAAK

Hoofdzaak soort (3 velden)	Resultaat/ uitspraak m.b.t. de hoofdvordering (2 velden)	Datum eind- uitspraak	Als deel toegewezen/ afgewezen en kosten	Gronden gevorderd (2 velden) incl. rente	Schadeverg. vastgesteld? (2 velden)	Schadeplicht	Grondslag	Bedrag schade toe- gegeven
01 KG	01 gehele vord.			<u>Toewijzing</u>	<u>Beslagene</u>	<u>Beslagene</u>	01 onrecht-	
02 HAZA	toegewezen			01 vord.	01 ja	01 ja	matigheid	
03 onbekend/ niet gevonden	02 vord. deels toegewezen			gegrond	02 nee	02 nee	02 anders	
04 anders	03 vord. geheel			02 verstek	03 onbekend	03 onbekend	03 onbekend	
05 vord. in reconv. in KG	03 vord. geheel afgewezen			03 vord. deels gegrond	<u>Beslaglegger</u>	<u>Beslaglegger</u>	04 causaliteit	05 schade niet aangetoond
06 kanton	05 royement				04 ja	04 ja	06 geen	
07 verzet	06 onbekend			<u>Afwijzing</u>	05 nee	05 nee	06 geen	
	07 onbevoegd, verwijzing, incl. mediation			05 vordering ongegronnd	06 onbekend	06 onbekend	gronden	
	08 schikking ter zitting (p-v) en doorgehaald			06 vordering verjaard				
	09 vordering afgewezen, hoger beroep ingesteld			07 schikking/ verzoek pp.				
	10 ingetrokken/ doorgehaald, geen documenten.							

Bijlage 4: aantekenblad contact beslaglegger i.v.m. verkrijgen toestemming en gegevens advocaat beslagene

1. Is inmiddels beslag gelegd? Ja / Nee Status: _____

- ROERENDE** zaken (inbeslagneming ter plaatse) Ja/Nee
- Ja, op _____ 2008 exploit opgemaakt ter plaatse
 - Ja, op _____ 2008 p-v (van bijzondere aanduiding) *betekend aan schuldenaar?* (binnen 3 dagen na beslaglegging 440) Ja/ Neen
- ON**roerende zaken (bureaubeslag) Ja/Nee
- Ja, op _____ 2008 betekend aan schuldenaar (< 3 dagen na beslag betekenen aan schuldenaar 726 jo 505)
 - Ja, op _____ 2008 ingeschreven in openbare register Kadaster (pas externe werking als ingeschreven in kadaster)
- DERDEN**beslag, inclusief eigenbeslag (474a, 479h, 724) Ja/Nee
- Is het beslagexploot aan de **derde** betekend (= beslagmoment?)*
1. Ja, op _____ 2008 derdenbeslag onder _____ , wacht op verklaring (< 4 weken na beslag 720 jis 476a en 476b) / verklaring ontvangen. Beslag kleeft ja / nee
 2. Ja, op _____ 2008 derdenbeslag onder _____ , wacht op verklaring (< 4 weken na beslag 720 jis 476a en 476b) / verklaring ontvangen. Beslag kleeft ja / nee
 3. Ja, op _____ 2008 derdenbeslag onder _____ , wacht op verklaring (< 4 weken na beslag 720 jis 476a en 476b) / verklaring ontvangen. Beslag kleeft ja / nee
- DERDEN**beslag vervolg I.
- Is sprake van verleend verlof voor **herhaald** leggen van beslag?*
- Ja, over welke periode? _____
 - Consequenties? ' _____
 - Neen

- DERDEN**beslag vervolg II.

Is beslag aan schuldenaar **overbetekend**? (720 jo. 475i, < 8 dagen na beslaglegging)

Ja

Neen, reden _____

Consequenties? _____

- Indien **NEE, geen beslag** gelegd, omdat _____

Gaat u alsnog beslag leggen met dit verlot?

Ja

Neen

evt. toelichting: _____

ATTENTIE: benaderen gerequesteerde NU dus niet aan orde!

- 2. Is termijnverlenging (voor instellen hoofdzaak) gevraagd?**

Ja, met _____ verkregen / niet verkregen

Neen

Consequenties? _____

- 3. Wat is de status van de hoofdzaak?** (instellen veelal 14 dagen na beslaglegging)

Loopt bij rechtbank _____, dagvaarding uitgebracht /comparitie gelast / wacht op vonnis

Verstekvonnis inmiddels verkregen

Geen hoofdzaak ingesteld omdat

anders, _____

Consequenties? _____

- 4. Graag willen we in het kader van dit onderzoek contact opnemen met de advocaat van de beslagene.**

Kunt u mij zeggen wat de u bekende gegevens van de advocaat van de wederpartij zijn?

Naam: mr. _____

Kantoor: _____ te _____

Bijlage 5: gestructureerde vragenlijsten advocaten van beslagleggers en beslagenen

Vragenlijst telefonische vraaggesprekken met advocaten van beslagenen

1. Was _____ [beslagene] al cliënt bij u of uw kantoor voorafgaand aan deze beslagzaak?

- ja
- neen

2. Heeft de beslaglegger of iemand namens de beslaglegger voorafgaand aan het beslag contact gezocht?

JA

Was dit:

- met uzelf
- uw cliënt
- anders, te weten _____

Wie was dit bij de wederpartij:

- een advocaat?
- een andere adviseur, t.w. _____
- partij zelf (in persoon, bedrijf) _____

3. *Is er ook overleg tot stand gekomen?*

- ja **Ga naar vraag 4**
- neen, omdat _____

4. *Wat voor overleg is dit geweest?*

- briefwisseling / mail / gesprek (alleen advocaten / met pp)
- anders, _____

Ga naar vraag 5

NEEN.

Heb u enig idee waarom niet? _____

Ga naar vraag 7

5. Wat wilde de beslaglegger volgens u met dit overleg bereiken?

- betaling
- minnelijke schikking
- betalingsregeling
- zekerheidstelling, t.w. bankgarantie / depot bij notaris / _____
- anders, _____

6. Wat wilde uw cliënt met dit overleg bereiken?

- minnelijke schikking
- betalingsregeling / uitstel van betaling
- zekerheidstelling, t.w. bankgarantie / depot bij notaris / _____
- anders, _____

7. Is de relatie tussen uw cliënt en de beslaglegger een langdurige relatie?

- zeer recent, _____
- minimaal half jaar
- een jaar of langer

Is er een wens om die relatie te continueren?

- ja
- neen
- anders, _____

8. Van wanneer dateert het conflict dat tot het beslag heeft geleid?

- zeer recent, _____
- minimaal half jaar
- een jaar of langer

9. Wat was, denkt u, de reden om beslag te leggen?

- mijn cliënt kan (nu) niet betalen
- de verslechterende financiële positie van mijn cliënt
- partijen komen niet uit het onderliggende geschil
- druk leggen
- dwars zitten / pesten
- anders, _____

10. Zijn er nog meer beslagen, acties of middelen waarmee de beslaglegger tracht zijn doel te bereiken?

- meer beslagen (ook in privé / andere B.V.'s / beslag op andere zaken / anders)
- dreiging met faillissementsaanvraag
- bemiddeling door derden
- anders, _____

11. Is de hoogte / inhoud van de gepretendeerde hoofdvordering naar het idee van uw cliënt reëel?

- Ja, want _____
- Neen,
 - zijn partijen het inhoudelijk niet over eens
 - is te hoog
 - is ongegrond
- anders, _____

12. Is de waarde van de beslagen vermogensbestanddelen (in samenhang met evt. andere beslagen) naar uw mening proportioneel voor de gepretendeerde hoofdvordering?

- ja
- neen

Evt. toelichting:

- heeft de belangrijkste asset tot max. bedrag gekozen
- heeft waarschijnlijk gekozen voor de hem bekende assets
- assets waren waarschijnlijk niet bekend, dus daarom derdenbeslag onder hoofdkantoren banken
- anders, _____

13. Is dit beslag voor uw cliënt knellend of belastend?

- ja. In welke mate / op welke manier? _____
- neen, omdat _____
- anders, _____

14. Wat is uw advies geweest aan uw cliënt wat betreft de reactie op het gelegde beslag?

- overleg met wederpartij, omdat _____
- zekerheid stellen, omdat _____
- niets doen, omdat _____
- wachten op uitspraak in hoofdzaak, omdat _____

- een opheffingskortgeding entameren, omdat _____
 Wat was het resultaat? _____
 Gronden? _____
 Mee eens? _____

Ga naar vraag 19

- beslag leggen ten laste van de beslaglegger, omdat _____
- anders, omdat _____

15. Is dit advies ook gevolgd?

- ja _____
- neen, omdat _____

16. Indien GEEN opheffingsKG is geadviseerd:

Wat is de reden dat in deze zaak GEEN opheffingKG is ingesteld?

- de aard van de zaak, t.w. _____
- de hardheid van de vordering op mijn cliënt
- de geringe kans op in KG opheffing te verkrijgen (zie ook vraag 18)
- de kosten (op zich)
- de kosten (in verhouding tot de kans op succes)
- mijn cliënt heeft niet de financiële ruimte voor een zekerheidstelling
- anders, _____

17. Zijn er – in zijn algemeenheid – situaties waarin een cliënt zou adviseren om WEL een opheffingsKG in te stellen?

- JA
- als de hoofdvordering onterecht is
- als cliënt zonder probleem zekerheid kan stellen
- anders, t.w.
- NEEN, omdat _____

18. Hoe groot acht u de kans dat een beslag – in zijn algemeenheid – tijdens een opheffingskortgeding wordt opgeheven?

- groot, omdat
 - alleen dan opheffing wordt gevorderd als hier aanleiding voor is
 - eigen praktijkervaring
 - anders, _____
- gering, omdat
 - de kans dat een vordering ondeugdelijk of het beslag onnodig wordt verklaard zeer klein is
 - het belang van de beslaglegger toch prevaleert
 - de aannemelijkheidslast op de beslagene rust
 - de jurisprudentie van de HR weinig ruimte biedt voor opheffing
 - anders, _____

19. Is de hoofdzaak al/nog aanhangig?

- Ja, bij dezelfde / andere rechtbank, bodemzaak / KG
 - Comparitie op _____
 - Uitspraak op _____
- anders, _____

20. Waar denkt u dat dit beslag toe zal leiden? / waar heeft het toe geleid?

- er is betaald / geleverd
- schikking (bedrag € _____)
- overeenstemming buiten (hoofd)procedure
- onderhandelen
- uitspraak in hoofdzaak
- uiteindelijk een executie
- anders, _____

21. Voor zover nog aan de orde: hoe groot schat u de kans in dat de beslaglegger gelijk krijgt in de hoofdprocedure?

- groot (> 90%)
- matig (50% - 60%)
- klein (< 40%)
- in geval van geldvordering: verwacht dat deel wordt toegewezen (____ %)

22. Hoeveel tijd zal hier overheen gaan, denkt u? (vanaf moment beslag)

23. Hebt u overwogen om in de hoofdzaak reconventioneel schade te vorderen voor (deels) onterecht of vexatoir beslag?

- ja, voor een bedrag van € _____
- neen, omdat
 - de kans op veroordeling tot schadevergoeding klein is
 - niet aan gedacht
 - hier geen grond voor is omdat _____
- anders, _____

24. Bent u van mening dat dit beslag terecht is gelegd? Of hadden partijen ook op andere, effectievere wijze tot een oplossing kunnen komen?

25. Hebt u voor het overige nog opmerkingen die betrekking hebben op dit onderwerp?

Vragenlijst telefonische vraaggesprekken met advocaten van beslagleggers

1. Was _____ [verzoeker] al cliënt bij u of uw kantoor voorafgaand aan deze beslagzaak?

- ja
 neen

2. Is er voorafgaand aan de verlofaanvraag met de wederpartij overleg gevoerd?

- ja

Was dit:

- door uzelf
 uw cliënt
 anders, te weten _____

Wie was dit bij de wederpartij:

- een advocaat?
 een andere adviseur, t.w. _____
 partij zelf (in persoon, bedrijf) _____

3. Wat voor overleg is dit geweest?

- briefwisseling / mail / gesprek (alleen advocaten / met pp)
 anders, _____

Zo nee: waarom niet?

- bijzondere reden in deze zaak _____
 doen wij nooit omdat _____
 anders, _____

Ga naar vraag 5

4. Wat wilde uw cliënt met dit overleg bereiken?

- minnelijke schikking
 betalingsregeling
 bewegen tot betalen totaal van de vordering
 zekerheidstelling, t.w. bankgarantie / depot bij notaris / _____
 anders, _____

5. Is de relatie tussen uw cliënt en de wederpartij een langdurige relatie?

- zeer recent, _____
- minimaal half jaar
- een jaar of langer

6. Is er een wens om die relatie te continueren?

- ja
- neen
- anders, _____

7. Van wanneer dateert het conflict dat tot het vragen van verlov heeft geleid?

- zeer recent, _____
- minimaal half jaar
- een jaar of langer

8. Wat was de aanleiding om verlov te vragen?

- overleg leidt tot niets
- inschatting dat kans op betaling gering
- de beslagene verkeert in slecht weer
- druk** op partij om overleg te starten / te hervatten
- anders, _____

9. (indien 4e optie niet is genoemd):

Begrijp ik goed dat de factor van het leggen van druk op de andere partij hierin geen rol heeft gespeeld?

- ja
- neen
- anders / toelichting _____

10. Welke factor is het meest belangrijk geweest bij het besluit verlov te vragen: het financiële belang of het principe?

- financieel belang
- principiële kwestie
- anders, _____

11. Zijn er – in zijn algemeenheid – situaties denkbaar waarin u een cliënt zou adviseren om geen beslag te leggen?

- Ja
- onzekere vordering
 - onvoldoende/geen vermogensbestanddelen bekend
 - kans op onwenselijke tegenzet
 - behoud goede relatie
 - anders, _____
- Nee
toelichting: _____

12. Wat verwacht uw cliënt van dit beslag?

- overeenstemming buiten (hoofd)procedure
- een betere positie verkrijgen in onderhandelingen
- wederpartij dwingen tot onderhandelen
- secureren van rechten in afwachting van uitspraak in hoofdzaak
- uiteindelijk een executie
- een sterkere positie ten opzichte van andere schuldeisers
- anders, _____

13. Hoe groot schat u de kans in de uw cliënt zijn doel met dit beslag bereikt?

- zeer groot _____ %
- weet niet
- gering _____ %

14. Hoeveel tijd zal dit gaan kosten, denkt u?

15. Zijn er nog meer beslagen, acties of middelen waarmee uw cliënt tracht zijn doel te bereiken?

- meerdere beslagen (ook in privé (1) / andere BV's (2) / beslag op andere zaken (3) / anders (4))
- dreiging met faillissementsaanvraag
- bemiddeling door derden
- anders, _____

16. Is inmiddels beslag gelegd?

- Ja, op _____ 2008
Ja, op _____ 2008
Ja, op _____ 2008

- Ja, op _____ 2008 derdenbeslag, wacht op verklaring
Ja, op _____ 2008 derdenbeslag, wacht op verklaring
Ja, op _____ 2008 derdenbeslag, wacht op verklaring

- Ja, op _____ 2008 derdenbeslag, *verklaring ontvangen*, beslag kleeft /
kleeft niet
Ja, op _____ 2008 derdenbeslag, *verklaring ontvangen*, beslag kleeft /
kleeft niet
Ja, op _____ 2008 derdenbeslag, *verklaring ontvangen*, beslag kleeft /
kleeft niet

- Neen**, omdat
SLA VRAAG 20 OVER!!

17. Denkt u dat het beslag voor de wederpartij knellend of belastend is of zal zijn?

- ja, _____
- neen, _____
- anders, _____

**18. Denkt u dat er een kans is dat in deze zaak na het leggen van het beslag een opheffings-
kortgeding zal worden ingesteld?**

- ja, _____
- misschien, _____
- neen, _____
- anders, _____

Toelichting (waarom):

19. Hoe groot acht u de kans dat een beslag – in zijn algemeenheid – tijdens een opheffingskortgeding wordt opgeheven?

- groot, omdat
- alleen dan opheffing wordt gevorderd als hier aanleiding voor is
 - eigen praktijkervaring
 - anders, _____
- gering, omdat
- de kans dat een vordering ondeugdelijk of het beslag onnodig wordt verklaard zeer klein is
 - het belang van de beslaglegger toch prevaleert
 - de aannemelijkheidslast op de beslagene rust
 - de jurisprudentie van de HR weinig ruimte biedt voor opheffing
 - anders, _____

20. Heeft het beslag inmiddels effect gehad?

- er is betaald / geleverd
- partijen zijn weer in gesprek
- zaak is geschikt voor bedrag _____
- er is zekerheid gesteld in de vorm van _____
- er is een opheffingskortgeding aanhangig (geweest):

(datum/resultaat)
- anders, _____

21. Is de hoofdzaak al aanhangig?

- Ja, bij dezelfde / andere rechtbank, bodemzaak / KG, al VOOR verlof
- Ja, bij dezelfde / andere rechtbank, bodemzaak / KG NA verlof
- Neen, het verlof is verlopen omdat _____
- anders, _____

22. Hoe groot schat u de kans dat uw cliënt in de hoofdzaak gelijk krijgt? (i.g.v. geldvordering: de gehele vordering toegewezen)

- groot (> 90%)
- matig (50% - 60%)
- klein (< 40%)
- in geval van geldvordering: verwacht dat deel wordt toegewezen (_____ %)

23. Heeft bij het vragen om verlot en bij het begroten van de vordering een rol gespeeld dat bij (deels) onterecht of vexatoir beslag door de beslagene schadevergoeding kan worden gevorderd?

- ja, het is dan ook een reële begroting
- neen, de kans op veroordeling tot schadevergoeding is klein
- anders, _____

24. Hebt u voor het overige nog opmerkingen die betrekking hebben op dit onderwerp?

Bijlage 6: gestructureerde vragenlijst voorzieningenrechters en secretarissen

Vragenlijst inzake beoordeling rekest conservatoir beslag ex artikel 700 Rv

Datum: - - 2007 Rechtbank te: _____
Gesprek met: _____ Functie: _____

1. Beoordeelt u regelmatig beslagrekestten?

- Ja, schatting gemiddeld aantal per week: _____
 Neen _____

2. Zou u deze beoordeling typeren als een formele of inhoudelijke toetsing?

3. Welke rol speelt de landelijke Beslagsyllabus hierin?

4. N.a.v. pagina 6 landelijke beslagsyllabus

4.1 Toetst u aan de formele vereisten (rechtmatigheidstoets)?

(Bijv. is aard van het beslag genoemd, omschrijving van het in beslag te nemen goed, in geval van geldvordering: is deze begroot)

- Ja,
Hoe? _____
 Neen

4.2 Toetst u de (on)gegrondheid van de vordering?

(bijvoorbeeld: kansrijk – weet niet – van iedere rechtsgrond ontbloom)

- Ja,
Hoe? _____
 Neen

4.3 Bij de summierlijke belangenafweging, beoordeelt u dan:

- of de schuldenaar zeer in zijn belang is getroffen (onnodig kwellend, vexatoir)
- of er wellicht anderzijds sprake van voldoende vermogen is (onnodig kwellend, vexatoir)
- de (on)mogelijkheid dat de beslaglegger eventuele schade na een onterecht gebleken beslag kan verhalen
- anders, t.w. _____

5. 5.1 Kent uw rechtbank naast de landelijke Beslagsyllabus nog een eigen regeling op dit gebied?

- Ja

Waarom? _____

- Neen

5.2 Meent u dat de beslagsyllabus voldoet of zou u, zoals sommige andere rechtbanken wensen, aanvullende vereisten aan een beslagrekest willen stellen?

6. In geval van het vereiste van vrees voor verduistering: is stellen voldoende of verlangt u ook een nadere onderbouwing met feiten?

(Almelo heeft eigen richtlijnen voor beslagrekestten, inhoudende dat het enkel stellen onvoldoende is). [beslag op RZ en rechten aan toonder in handen van de schuldenaar of 3e, aandelen op naam, OZ en deelgenotenbeslag].

(Zoja, kunt u dit toelichten (in welke gevallen, waarom?)

7. Zijn er situaties waarin u wel eens of misschien wel altijd bijlagen bij het verzoek vraagt?

(Almelo heeft eigen richtlijnen, in geval van beslag op OZ aanbeveling meezenden uittreksels kadaster en igv aanstellen bewaarder en igv derdenbeslag op vorderingen tot periodieke betalingen recent uittreksel GBA.)

(Zoja, kunt u dit toelichten (wanneer en welke bijlagen?)

8. Hoort u wel eens partijen anders dan in de situatie van loonbeslag?

(Zoja, in welke situatie(s) en waarom?)

9. **9.1 Meent u dat beslag ook wel als pressiemiddel wordt gebruikt? Komt dit frequent voor? Wat doet u in het geval van een dergelijk vermoeden?**

9.2 Op grond van artikel 701 Rv. kan de voorzieningenrechter ambtshalve en zonder nadere motivering zekerheidstelling voor de beslagschade bepalen. (Genoemd voorbeeld: in geval van bendeling van de kredietwaardigheid van de schuldenaar).

Komt dit in uw praktijk voor?

- Ja, in gevallen waarin _____
- Neen, omdat _____

10. **Speelt voor u een rol in de beoordeling het risico dat beslag in sommige situaties tot faillissement van de beslagene kan leiden? Kunt u dit (voldoende) afleiden uit een verzoekschrift? Hoe handelt u in een dergelijk geval?**

11. **Als u in 1 woord of 1 zin zou moeten zeggen waar volgens u de begrenzing van het beslagrecht uit bestaat, wat zou dat dan zijn? (bv. formele regels, doel namelijk: ...)**

12. **Ziet u aanleiding om verloftoetsing meer inhoud te geven?**

- Ja, omdat _____
- Neen, omdat _____

13. **Hebt u voor het overige nog suggesties of opmerkingen die op dit onderwerp betrekking hebben?**

Bijlage 7: verband hoogte geldvordering in rekest en meervoudigheid van beslag

Tabel 1. Hoofdverzameling I (opheffingskortgeding)

Beslag	tot	€25.000-	€50.000-	€100.000-	€250.000-	€1.000.000-	vanaf	totaal	%
	€25.000	€ 50.000	€100.000	€250.000	€1.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000		
Enkelvoudig	13	17	16	19	22	9	7	103	52%
Tweevoudig	2	7	8	14	10	8	11	60	30%
Drievoudig	1	2	3	5	8	5	1	25	13%
Viervoudig	1	0	1	0	1	2	0	5	3%
Vijfvoudig	0	0	1	1	2	1	0	5	3%
Totaal*	17	26	29	39	43	25	19	198	100%
	9%	13%	15%	20%	22%	13%	10%	100%	

* Bestaande uit rekesten waarin gegevens over enkel- en meervoudigheid en een bedrag bekend is.

Tabel 2. Hoofdverzameling II (vergelijkingsverzameling)

Beslag	tot	€25.000-	€50.000-	€100.000-	€250.000-	€1.000.000-	vanaf	totaal	%
	€25.000	€ 50.000	€100.000	€250.000	€1.000.000	€ 5.000.000	€ 5.000.000		
Enkelvoudig	56	37	32	31	21	6	2	185	76%
Tweevoudig	8	9	10	12	8	2	1	50	20%
Drievoudig	1	2	1	2	3	0	0	9	4%
Viervoudig	0	0	0	0	0	1	0	1	0%
Vijfvoudig	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Totaal*	65	48	43	45	32	9	3	245	100%
	27%	20%	18%	18%	13%	4%	1%	100%	

* Bestaande uit rekesten waarin gegevens over enkel- en meervoudigheid en een bedrag bekend is.

In zowel hoofdverzameling I (opheffingskortgeding) als hoofdverzameling II (zonder opheffingskortgeding) wordt het aandeel enkelvoudig beslag binnen de betreffende geldklassen kleiner ten opzichte van het totaal aantal zaken in die betreffende klasse (tabel 1 en 2).

Ook wordt in het bovenstaande zichtbaar dat enkelvoudig beslag aanzienlijk vaker voorkomt in de vergelijkingsgroep zonder opheffingskortgeding (76%) dan in de zaken waarin wel een opheffingskortgeding werd aangebracht (52%). En dat in tabel 1 (opheffingskortgeding) relatief vaker voor hogere bedragen verlof wordt verzocht dan in tabel 2 (geen opheffingskortgeding).

Over de auteurs

Mr. M. Meijsen werkte als afdelingshoofd, projectmanager en bedrijfsjurist in de bancaire sector. Tijdens haar avondstudie Nederlands recht was zij als senior gerechtssecretaris werkzaam voor de rechtbank te Leeuwarden. Haar afstudeerscriptie over conservatoir beslag werd bekroond met de Molengraaff Scriptieprijs 2007. Als onderzoeker verbonden aan het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht van de Universiteit Utrecht deed zij samen met prof. A.W. Jongbloed vervolgonderzoek naar conservatoir beslag.

m.meijsen@uu.nl

Prof. mr. A.W. Jongbloed is als hoogleraar executie- en beslagrecht verbonden aan het Molengraaff Instituut voor Privaatrecht van de Universiteit Utrecht. Hij is onder meer lid van de Conseil Scientifique van het Institut de droit international judiciaire privé et de droit de l'exécution (IDJPEX) en raadsheer-plaatsvervanger in de gerechtshoven van Amsterdam en Leeuwarden. Hij is redacteur van *De Gerechtsdeurwaarder* en hoofdredacteur van het *Tijdschrift voor de Procespraktijk* (TvPP).

a.w.jongbloed@uu.nl

Colofon

Raad voor de rechtspraak
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

Deze publicatie verschijnt in het kader van het wetenschappelijk onderzoeksprogramma van de Raad voor de rechtspraak. Uitgave daarvan betekent niet dat de inhoud het standpunt van de Raad voor de rechtspraak weergeeft.

Voorzitter:

Prof. dr. J.F. Bruinsma
Rechtssocioloog

Leden:

Mr. R.J.B. Boonekamp
Vice-president
Rechtbank Arnhem

Dr. R.J.J. Eshuis
WODC

Mr. drs. R.G. Hartendorp
Wetgevingsadviseur
Raad voor de rechtspraak

Dr. A. Klijn
Wetenschappelijk adviseur
Raad voor de rechtspraak

Mr. M. Molhuysen
DLA Piper advocaten en notarissen

Mr. J.M. Wisseborn
Gerechtsdeurwaarder

Voor leden van de rechterlijke organisatie zijn gratis exemplaren beschikbaar.

Deze kunnen worden besteld bij:
Raad voor de rechtspraak
Secretariaat afdeling Ontwikkeling
Postbus 90613
2509 LP Den Haag
Tel. (070) 361 97 05

De integrale tekst van dit rapport is gratis te downloaden van:

www.rechtspraak.nl/gerechten/Rvdr
Rubriek: wetenschappelijk onderzoek

Uitgever

Sdu Uitgevers BV, Den Haag

Vormgeving

Corps, Den Haag

Opmaak binnenwerk

Studio Typeface, Lelystad

Oplage
450 stuks

April 2010

© Staat der Nederlanden (Raad voor de rechtspraak)
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, in een voor anderen toegankelijk gegevensbestand worden opgeslagen of worden openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Raad voor de rechtspraak. De toestemming wordt hierbij verleend voor het verveelvoudigen, in een gegevensbestand toegankelijk maken of openbaar maken waarvoor geen geldelijke of andere tegenprestatie wordt gevraagd en ontvangen en waarbij deze uitgave als bron wordt vermeld.